

VAPAAEHTOISTYÖ AMMATTILAISVAPAAEHTOISTEN TULOKULMISTA

Kuvaileva tutkimus Suomen Delfins Ry:n ammatillisten vapaaehtoistyöntekijöiden vapaaehtoistyön motivaatiotekijöistä lapsena seksuaalisesti hyväksikäytettyjen aikuisten parissa tehtävässä auttamistyössä

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö
Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen, kriisityö

Hämeenlinnan korkeakoulukeskus

syksy 2021

Minttu Hukkanen

Sosiaali- ja terveystieteiden kehittäminen ja johtaminen, kriisityö

Tiivistelmä

Tekijä Minttu Hukkanen

Vuosi 2021

Työn nimi Vapaaehtoistyö ammattilaisvapaaehtoisten tulokulmista

Ohjaaja Ulla Peltonen

Opinnäytetyö (Master) tutki suomalaisen ammattilaisvapaaehtoisuuden motivaatiotekijöitä.

Opinnäytetyön menetelmät ovat kuvaileva kirjallisuuskatsaus sekä

fokusryhmähaastattelu, sekä näistä molemmista johdetut sisällönanalyysit. Opinnäytetyö on

kvalitatiivinen. Keskiössä ovat Suomen Delfins ry:n ammattilaisvapaaehtoisten omalle

vapaaehtoistyölleen nimeämät motivaatiotekijät. Opinnäytetyön tavoite on lisätä

tutkimustyötä ja tuottaa arvokasta lisätietoa ammattilaisvapaaehtoisuudesta

Suomen Delfins ry:ssä. Lisäksi tavoitteena on avata ammattilaisvapaaehtoisten

motivaatiotekijöitä. Opinnäytetyön tarkoitus toteutuu tuottamalla kuvaileva

kirjallisuuskatsaus ja tämän lisäksi fokusryhmähaastattelu. Opinnäytetyössä

vastataan kahteen tutkimuskysymykseen,

joista ensimmäisessä avataan kirjallisuuskatsauksen keinoin suomalaista järjestöjohtoista

vapaaehtoistyötä. Toinen tutkimuskysymys on suunnattu suoraan

työelämäyhteyteen Suomen Delfins ry:lle. Toisessa tutkimuskysymyksessä selvitetään

fokusryhmähaastattelun avulla ammattilaisvapaaehtoisten vastauksia. Opinnäytetyön

lopussa vertaillaan tuloksia aiempaan tutkimustietoon ja pohditaan jatkotutkimusaiheita.

Opinnäytetyön tulosten perusteella suomalaisilla ammattilaisvapaaehtoisilla on useita

erilaisia ja päällekkäisiä motivaatiotekijöitä auttamistyönsä

toteuttamiseksi. Motivaatiotekijöistä nousi esiin erityisesti individualistiset sekä altruistiset

tekijät, esimerkiksi muiden auttamista pidettiin tärkeänä. Tulosten perusteella oli

havaittavissa myös riskitekijöitä, kuten vapaaehtoisen oma tuen

tarve. Lisäksi induktiivisen sisällönanalyysin avulla löytyi muun muassa

vapaaehtoistoiminnan kehittymiseen vaikuttavia motivaatiotekijöitä.

Avainsanat motivaatio, Suomen Delfins, vapaaehtoisuus, kolmas sektori

Sivut 44 sivua ja liitteitä 36 sivua

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön taustaa: Suomen Delfins ry	3
2.1	Järjestön esittely ja ongelman kuvaus	3
2.2	Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskus STEA	4
3	Teoreettinen viitekehys ja opinnäytetyön keskeiset käsitteet	5
3.1	Seksuaalinen hyväksikäyttö	5
3.1.1	Hyväksikäytön määrittelyä lähteiden perusteella	6
3.1.2	Riiston määrittelyä lähteiden perusteella	7
3.1.3	Insestin ja pedofilian määrittelyä lähteiden perusteella	8
3.1.4	Juridiset määritelmät	9
3.2	Mielenterveys- käsitteen määrittelyä lähteiden perusteella	10
3.3	Lyhyt katsaus seksuaalisen hyväksikäytön vaikutuksiin uhrien elämässä	11
3.4	Kolmas sektori käsitteenä ja rakenteellisena yksikkönä	12
3.4.1	Kolmas sektori -käsite lähteiden perusteella	12
3.4.2	Kolmas sektori -käsitteen tausta ja sektorin kehityspiirteitä	13
3.4.3	Kolmannen sektorin toimintalogiikka ja eettisyys	14
3.4.4	Kolmannen sektorin haasteet	16
3.5	Nykyväisen vapaaehtoistyö ja Suomen Delfinsin käsityksiä vapaaehtoistyöstä	16
3.6	Käsite motiivi lähteiden perusteella	18
3.7	Käsite motivaatio lähteiden perusteella	19
4	Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus	19
4.1	Kuvaus opinnäytetyön tavoitteesta ja tarkoituksesta	20
4.2	Opinnäytetyöhön valikoituneet tutkimuskysymykset ja mallikuvio opinnäytetyön rakenteesta	21
5	Tutkimusmenetelmät	22
5.1	Tutkimusmenetelmänä kirjallisuuskatsaus	23
5.1.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	24
5.2	Tutkimusmenetelmänä fokusryhmähaastattelu	25
5.2.1	Fokusryhmähaastattelun rakenne ja logiikka	26
6	Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset	28

6.1	Kuvaus kirjallisuuskatsauksen tiedonhausta.....	28
6.2	Taulukko kirjallisuuskatsaukseen valituista tutkimuksista	29
7	Kirjallisuuskatsauksen tutkimustulokset, sisällönanalyysi ja synteesi	31
7.1	Laadullinen sisällönanalyysi	31
7.2	Kirjallisuuskatsauksen aineiston analysoinnin esimerkkitaulukot.....	32
7.3	Kirjallisuuskatsauksen tulokset ja yhteenveto	34
8	Fokusryhmähaastattelu Suomen Delfinsissä.....	35
8.1	Fokusryhmähaastattelun tutkimuskysymys, haastattelun runko ja aikataulu.....	36
8.2	Fokusryhmähaastattelun sisällönanalyysi ja taulukointi	37
8.3	Fokusryhmähaastattelun aineiston yhteenveto ja kuvaus laadullisen tutkimuksen luotettavuuden tarkastelusta	39
9	Pohdinta	40
	Lähteet.....	45

Liitteet

Liite 1	Taulukko 8. Kirjallisuuskatsauksen aluperäisilmaukset ja pelkistetyt vastaukset
Liite 2	Taulukko 9. Kirjallisuuskatsauksen ryhmittely eli klusterointi
Liite 3	Taulukko 10. Kirjallisuuskatsauksen käsitteellistäminen eli abstrahointi
Liite 4	Taulukko 11. Fokusryhmähaastattelun alkuperäisilmaukset ja pelkistetyt vastaukset
Liite 5	Taulukko 12. Fokusryhmähaastattelun ryhmittely eli klusterointi
Liite 6	Taulukko 13. Fokusryhmähaastattelun käsitteellistäminen eli abstarhointi
Liite 7	Suppea kuvaus kirjallisuuskatsaukseen valituista tutkimuksista
Liite 8	Linkkejä henkilöille, joita seksuaalinen hyväksikäyttö ilmiönä koskettaa

1 Johdanto

”An open heart is an open mind.” (Dalai Lama)

Teen Master-tason opinnäytetyöni Suomen Delfins ry:lle. Suomen Delfins on kolmannen sektorin järjestö, joka auttaa lapsena seksuaalisesti hyväksikäytettyjä aikuisia.

Lapsikohteisesta seksirikollisuudessa tekijä on usein tuttu, kuten perheenjäsen tai vanhemman puoliso. Lisäksi lapsiin kodistuneissa rikoksissa hyödynnetään monesti sosiaalista mediaa, uhrin kiristämistä, painostamista ja vaijentamista. (Vauhkonen ym., 2021, ss.113-114)

Oman opinnäytetyöni aiheena on Suomen Delfinsin ammattilaisvapaaehtoisten motivaatiotekijät auttamistyön toteuttamiseksi. Opinnäytetyöni on ajankohtainen ja lisää uutta tietoa, sillä suomalaisia ammattilaisvapaaehtoisia ja heidän motivaatiotekijöitään ei ole ennen tutkittu opinnäytetyön keinoin. Opinnäytetyöni aihe on vastaa työelämäyhteyteni Suomen Delfins ry:n pyyntöä vapaaehtoistyön käsittelystä. Opinnäytetyöni perusteella on mahdollista muodostaa kuva Suomen Delfinsin ammattilaisvapaaehtoisten auttamistyölleen antamista motivaatiotekijöistä. Lisäksi opinnäytetyöni lisää tutkimusta ammattilaisvapaaehtoisista ja Suomen Delfinsistä. Opinnäytetyöni avulla on mahdollista kehittää järjestötyötä uuden tiedon avulla. Vastaan opinnäytetyöni tarkoitukseen tuottamani kuvailevan kirjallisuuskatsauksen ja erillisen fokusryhmähaastattelun avulla. Avaan opinnäytetyöni tarkoitusta sekä kirjallisuuskatsauksessa että fokusryhmähaastattelussa kahden erillisen tutkimuskysymyksen eli tutkimusongelman kautta. Lukemisen helpottamiseksi olen määritellyt opinnäytetyöni keskeiset käsitteet erikseen opinnäytetyöni teoriaosassa.

Tutkimusongelmien luonteen vuoksi jaan opinnäytetyöni kahteen osaan ja käytän kahta erillistä tutkimustapaa. Ensimmäisessä osassa vastaan tutkimuskysymykseen suomalaisesta järjestöjohtoisesta vapaaehtoistyötä kuvailevan kirjallisuuskatsauksen keinoin. Käytän lähteinä ajankohtaisia ja suomalaiseen vapaaehtoisuuskulttuuriin sopivia tutkimuksia, kuten Eero-Tapani Hynysen (2015) tutkimusta vapaaehtoistyöntekijöiden motivaatioista ja Lotta Lehmusvuoren (2016) tutkimusta vapaaehtoisten sitoutumisesta ja motivaatioista. Analysoin kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset induktiivisen sisällönanalyysin avulla ja käytän apuna Tuomen ja Sarajärven

(2018) kirjaa Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Induktiivisen sisällönanalyysin avulla löydän opinnäytetyöhöni monia tuloksia, jotka hahmottelen taulukoiksi. Sisällönanalyysin tulosten perusteella muodostan haastattelulomakkeen fokusryhmälleni työelämäyhteyteeni Suomen Delfinsiin.

Opinnäytetyöni toinen osa vastaa uuteen tutkimuskysymykseen ja antaa ratkaisuja ennalta tutkittomaan aiheeseen. Opinnäytetyöni toisessa osassa vastaan kysymykseen suomalaisten ammattilaisvapaaehtoisten auttamistyölleen antamista motivaatiotekijöistä Suomen Delfins ry:ssä. Tutkin vapaaehtoisesti vastanneita ammattilaisvapaaehtoisia haastattelulomakkeen avulla, sillä alkuperäinen suunnitelmani läsnä olevasta fokusryhmähaastattelusta on ollut mahdoton toteuttaa koronarajoitusten vuoksi. Olen tarjonnut vapaaehtoisille myös puhelinhaastattelumahdollisuutta, mutta jokainen heistä on valinnut lomakkeeseen vastaamisen. Taulukoin fokusryhmältäni saamani vastaukset ja analysoin niiden tuottaman uuden tiedon. Käytän myös toisessa tutkimuskysymyksessäni apuna induktiivista sisällönanalyysiä Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan.

Opinnäytetyöni on hyödyllinen myös tulevaisuudessa, sillä suomalaisen ammattilaisvapaaehtoisten motivaatioiden tutkiminen lisää tutkimustietoa. Olisi mielenkiintoista nähdä, minkälaisen tutkimuksen toinen tutkija saisi aikaan samasta laadullisesta aineistosta. Pohdintaosassa vertailin tutkimusongelmieni kautta saamiani haastatteluvastauksia ja tutkimustuloksia Jaakko Nykäsenojan (2015) väitöskirjan tuloksiin. Nykäsenoja kirjoittaa muun muassa kolmannen sektorin toiminnan tehostamisesta ja järjestötyön tarpeesta omaksua manageristisia toimintatapoja (Nykäsenoja, 2015, s. 195). Omassa opinnäytetyössäni järjestön struktuurien tärkeys nousee esiin sekä kirjallisuuskatsauksessa että fokusryhmän haastattelun vastauksissa. Samaan aikaan opinnäytetyössäni Suomen Delfinsin ammattilaisvapaaehtoiset näyttävät oman erityisosaamisensa asiantuntijoina. Fuusioituminen ei-ammattilaisten vapaaehtoisten kanssa on ehkä mahdotonta.

Seksuaalinen väkivalta traumatisoi (Nipuli ym., 2017, ss. 1438–40.). Tästä syystä psyykkisen jatkoseurannan järjestäminen on aina tärkeää (Unkila-Kallio ym., 2016, s.

163). Opinnäytetyöni lopussa on luettavissa (Liite 1-6) kaikki haastatteluvastaukset, sekä opinnäytetyöni kummastakin osasta nousseet tulokset ja sisällönanalyyysitaulukot. Lisäksi opinnäytetyöni liitteenä ovat kuvaukset kirjallisuuskatsauksessa käyttämieni tutkimusten tärkeimmistä kohdista (Liite 7). Viimeisenä opinnäytetyössäni on useita linkkejä ihmisille, joita seksuaalinen hyväksikäyttö ilmiönä koskettaa tavalla tai toisella (Liite 9).

2 Opinnäytetyön taustaa: Suomen Delfins ry

YAMK- opintoihini kuuluu 30 opintopisteet opinnäytetyö. Opinnäytetyö vastaa Master- tason julkaisua ja sen on linkityttävä vahvasti työelämään. Suomen Delfins ry tarjosi minulle mahdollisuuden tehdä opinnäytetyöni heidän järjestölleen. Tässä kappaleessa kuvaan Suomen Delfins ry:tä ja sen toimintaa. Kappaleessa 2.2 kirjoitan lyhyesti Suomen Delfinsin päärahoittajasta STEAsta.

2.1 Järjestön esittely ja ongelman kuvaus

Suomen Delfins ry:n tarkoituksena on auttaa ja tukea lapsena seksuaalista väkivaltaa tai hyväksikäyttöä kokeneita täysi-ikäisiä sekä heidän läheisiään ja ennaltaehkäistä lapsiin kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa. Tarkoituksen toteuttamiseksi yhdistys järjestää tuki- ja ohjaustoimintaa sekä tiedotus- ja koulutustoimintaa. Tuki- ja ohjaustoiminta tarkoittaa puhelinpäivystystä ja seksuaalineuvontaa, keskustelumahdollisuuksia toimistolla ja chat- palvelua. Chat- palvelun tarkoitus on antaa ohjausta ja neuvontaa seksuaalisen väkivallan uhreille, läheisille ja ammattiauttajille. Lisäksi Delfins tarjoaa ammatillisesti ohjattua vertaistukea, kuten keskusteluryhmiä. (Suomen Delfins, 2019d; kts. myös Suomen Delfins 2019b, Suomen Delfins 2019c)

Delfins tiedottaa toiminnastaan internetissä, Facebookissa, Instagramissa ja omassa blogissaan. Tiedotus- ja koulutustoiminta tarkoittaa ammattiauttajille ja muille asiasta kiinnostuneille kohdennettua koulutusta ja tiedotusta. Lisäksi Delfins järjestää yhdistyksen toimijoiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden koulutuksia, tarjoaa aiheeseen liittyvää materiaalia ja tuottaa tiedotus- ja julkaisutoimintaa, kuten lehtikirjoituksia ja lehdistötilaisuuksia. Edelleen Suomen Delfins tekee ennaltaehkäisevää valistustyötä peruskoulun 8-luokkalaisille. (Suomen Delfins, 2019d)

Suomen DELFINS ry:n toimijoita ovat hallitus ja keskusteluryhmien ohjaajat. Delfins – vapaaehtoistyöntekijöillä tarkoitetaan chat- palvelun vapaaehtoisia ja seksuaalineuvoja. Yhdistyksen asioista vastaa hallitus ja se tarvittaessa valitsee ulkopuolelta tarvittavia toimihenkilöitä. Palkattuja työntekijöitä on 3-4. Yhdistyksen taloudesta suurimman osan rahoittaa STEA. (Suomen Delfins, 2019d)

Sähköpostiviesteissä Suomen Delfinsin työntekijöiden kanssa pohdimme kahta ongelmaa. Ensimmäinen ongelma on ammatillinen vapaaehtoistyö. Opinnäytetyön tilaaja eli Suomen Delfins ry toivoi ammatillisen vapaaehtoistyön käsittelyä opinnäytetyön keinoin. Tämän aiheen kanssa tiedonhaku näyttäytyi vaikeana. Ammattilaisvapaaehtoisista ei löytynyt riittävästi tutkimustietoa. Toisena ongelmana Delfinsin edustajat kertoivat, kuinka kolmas sektori tällä hetkellä vastaa lähes yksinomaan monesta asiakasryhmästä ja on erittäin tärkeä osa terveydenhuollon kehittyvää toimintakenttää. Tiedonhaun ja Delfinsistä saatujen tutkimuksellisten tulokulmien avulla alkuperäiseksi tutkimuskysymykseksi muodostui ”Mikä on ammatillisen vapaaehtoistyön rooli ja merkitys lapsena seksuaalisesti hyväksikäytettyjen aikuisten parissa tehtävässä auttamistyössä Suomen Delfinsissä?” Tutkimuskysymykseen oli tarkoitus vastata fokusryhmähaastattelussa kirjallisuuskatsauksen jälkeen.

Opinnäytetyön raakaversiossa pohdittuja muita tutkimuskysymyksiä olivat: ”Mikä on Suomen Delfinsin rooli ja merkitys terveydenhuollon toimintakentässä?” ”Mikä merkitys vapaaehtoistyöllä on Suomen Delfinsissä?” ”Minkä takia kolmas sektori hoitaa terveydenhuollon asiakkaita nyky-yhteiskunnassa?” Näistä tutkimuskysymyksistä luovuttiin tiedonhaun ongelmien sekä aineiston ongelmien vuoksi.

2.2 Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) itsenäinen valtionapuviranomainen, joka toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä. STEA vastaa, että Veikkauksen tuottoja käytetään tuloksellisesti kansalaisjärjestöjen toimintaan. STEA hallinnoi sosiaali- ja terveysjärjestöjen terveyttä ja hyvinvointia edistävään, yleishyödylliseen, toimintaan kohdistuvia avustuksia. Päätöksen jaettavista avustuksista tekee Sosiaali- ja terveysministeriö. Päämääränä on, että Suomessa tehdään maailman parasta kansalaisjärjestötoimintaa. Kansalaisjärjestötoiminta edistää kestäväää hyvinvointia. Toimintaa ohjaavat strategia, vuosittaiset painotukset ja

valtionavustuslaki. STEA:n avustetun toiminnan yleisinä strategisina tavoitteina ovat ihmisten voimavarojen vahvistaminen ja huolen pitäminen itsestä, toisista ja ympäristöstä. Lisäksi tavoitteina ovat eriarvoisuuden väheneminen ja yhdenvertaisuuden lisääminen, osallisuuden lisääminen elämäntilanne ja tausta huomioiden, suvaitsevaisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen sekä keskinäisen ymmärryksen ja kohtaamisen lisääminen. (STEA, n.d.) STEA eli Sosiaali – ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (ent. Raha-automatit yhdistys RAY) on jakanut avustuksia sosiaali- ja terveysjärjestöille useiden vuosien ajan. Vuonna 2019 avustusten määrä nousi 362 miljoonaan euroon. (Tasala, 2018, s. 13).

Delfinsissä STEA:n rahoitus on tarkoitettu lapsena seksuaalista väkivaltaa kokeneiden aikuisten ja nuorten tuki- neuvonta ja ohjaustoimintaan. Rahoitus pitää sisällään Delfinsin työntekijöiden palkkauksen, tuki- ja ohjaustoiminnan, kouluttamisen ja tiedottamisen. (Suomen Delfins, 2019d)

3 Teoreettinen viitekehys ja opinnäytetyön keskeiset käsitteet

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyöni kannalta tärkeimmät käsitteet ja keskeisimmän viitekehyksen lukemisen helpottamiseksi. Teoreettiset käsitteet selittävät ilmiöiden ja asioiden olemusta. Tärkeät opinnäytetyössä käytettävät käsitteet tulee määritellä selkeästi. (Hirsjärvi ym. 2014, ss. 150-151)

3.1 Seksuaalinen hyväksikäyttö

Luvussa selvitetään lähteiden avulla, mitä kaikkea tarkoitetaan seksuaalisella hyväksikäytöllä, seksuaalisella riistolla, inestillä ja pedofiilialla. Suomen poliisille ilmoitetut alaikäisten hyväksikäyttötapaukset ovat olleet nousussa vuodesta 2017 lähtien. Samaan aikaan tuoreimman lapsiuhritutkimuksen perusteella lasten seksikokemukset aikuisten kanssa ovat laskussa. Hyväksikäytön vähenemisen on arvioitu liittyvän parantuneeseen viranomaiskontrolliin sekä kasvavaan julkisuuteen tapausten ympärillä. (Vauhkonen ym., 2021, ss. 20-21)

3.1.1 Hyväksikäytön määrittely lähteiden perusteella

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on määritelty eri kulttuureissa eri tavoin. Määritelmässä on käytetty kahta erilaista perusajatusta. Ensimmäisessä määritelmässä aikuinen on kiinnostunut lapsista seksuaalisesti. Aikuinen tyydyttää seksuaalisia tarpeitaan lapsen kanssa. Lapsi nähdään seksuaalisesti kiihottavana ja toimintaa perustellaan väitteellä lapsen olevan seksuaalinen olento. Näin pyritään häivyttämään rajaa kypsymättömän lapsen ja aikuisen ihmisen välillä. (Heikinheimo ja Tasola, 2004, s.17)

Toisessa hyväksikäytön määrittelytavassa lähtökohta on vallankäyttö. Tässä määrittelytavassa aikuinen tyydyttää lapsen kautta läheisydentarpeitaan ja vallankäytön tarpeitaan. Hyväksikäyttöä on pidetty myös lapsen väärinkohtelun alaryhmänä. Tähän alaryhmään kuuluvat fyysinen ja psyykinen väkivalta, sekä psyykinen ja fyysinen laiminlyönti. Eräiden havaintojen mukaan hyväksikäyttävä aikuinen voi pyrkiä vähentämään omaa ahdistustaan. Tällöin ahdistuksen väheneminen on merkittävämpi tavoite kuin seksuaalisen tyydytyksen saaminen ja ahdistuksen käsittely ikään kuin seksualisoituu. (Heikinheimo ym., 2004, s.17)

Motiivina lapsen seksuaalisella hyväksikäyttäjällä voi olla emotionaalinen tai sosiaalinen tarve, seksuaalisen tyydytyksen esteet, taloudellisen tai jonkun muun edun tavoittelu esim. lapsipornografian kautta. Kyse on narsistisesta tarpeiden oikeudettomasta tyydyttämisestä tai oman hyödyn tavoittelemisesta, vallankäytöstä, rahasta, heikkoudesta ja voimattomuudesta. Lasta saatetaan käyttää hyväksi kertaluonteisesti tai kyse saattaa olla seksuaalisesta kohdehäiriöstä. Suurin osa lasten seksuaalisista hyväksikäyttäjistä on miehiä. (Liias, 2009, s.11)

Olennaista on aikuisen ja lapsen välisen eron esiintuominen. Hyväksikäyttö perustuu aikuisen tai vanhemman tekijän ylivoimaiseen ja dominoivaan asemaan verrattuna lapsen riippuvuuteen, alempaan asemaan ja ikään. Lapselta puuttuu lisäksi kehityksellistä, emotionaalista ja kognitiivista kypsyyttä ymmärtää seksuaalista toimintaa. Tämän vuoksi hyväksikäytöllä tarkoitetaan kypsymättömien, alaikäisten, lasten ja nuorten käyttämistä seksuaaliseen kanssakäymiseen, jota lapset eivät täysin käsitä tai johon lapset eivät kykene antamaan harkittua suostumusta, tai joka loukkaa sosiaalisia tabuja perheessä. Hyväksikäyttö riistää lapsilta ja nuorilta oman kehon kypsymisen ja hallinnan mukana tuoman mahdollisuuden valita seksuaalikumppaninsa omaehtoisesti. Edelleen

hyväksikäytöllä tarkoitetaan välitöntä lapsen ruumiiseen puuttumista ja joskus myös psyykkistä riistoa, kuten yksilöön kohdistuvat rivoudet ja muut loukkaavat seksuaalipuheet, vihjailevat eleet ja pornon esittämisen lapselle. (Heikinheimo ym., 2004, ss.18-19)

Tyypillistä hyväksikäytölle on, ettei siitä puhuta. Joskus hyväksikäytöstä kielletään kertomasta pelotellen ja uhkaillen, kun taas joskus häpeä, hämmennys ja syyllisyys riittävät sulkemaan lapsen suun. Inestiperheistä sanotaan, ettei kukaan näe, ei kuule eikä puhu mitään pahaa. (Heikinheimo ym., 2004, s.18.)

3.1.2 Riiston määrittelemistä lähteiden perusteella

Suomalaisen jaottelun mukaan lapsen seksuaalinen riisto on yläkäsite, jolla tarkoitetaan ilmiöitä, jotka loukkaavat lapsen seksuaalista koskemattomuutta. Pääasiassa se sisältää sukupuoliisiin tunnusmerkkeihin ja sukupuolielimiin kohdistuvan ruumiillisen pahoinpitelyn ja sukupuolielinten silpomisen tai sukupuoliyhteyden ja sen yrityksen alle 16-vuotiaan lapsen kanssa. Lisäksi riistoon kuuluu muut lapsen ruumiillista koskemattomuutta loukkaavat seksuaaliteot, kuten lapsen sukupuolielinten koskettelu ja lapsen altistamisen ikään ja kehitystasoon soveltumattomille seksuaalisille ärsykkeille. Soveltumattomilla ärsykkeillä tarkoitetaan muun muassa lapsen altistamista seuraamaan yhdyntöjä, pornofilmejä ja -lehtiä. Edelleen riistoksi määritellään lapsen johdattamisen ikää ja kehitystasoa vastaamattomaan seksuaalikäyttäytymiseen, kuten toisen henkilön sukupuolielinten kosketteluun tai muuhun seksuaaliseen tyydyttämiseen sekä lapsen käyttämiseen esiintyjänä epäsideellisissä julkaisuissa, filmeissä tai tilaisuuksissa. Myös lapsen johdattaminen prostituutioon on katsottu riistoksi. (Heikinheimo ym., 2004, s.19; Liias, 2009, s. 10)

Teemu Vauhkonen, Markus Kaakinen ja Tommi Hoikkala ovat kirjoittaneet julkaisun *Seksuaalirikosten tekijät, tekotilanteet ja ennaltaehkäisemisen mahdollisuudet* (2021). Julkaisussa todetaan, että seksuaalirikollisten yhteisiä piirteitä olivat nuori ikä, huono sosiaalinen asema, ulkomailla syntyminen ja varhaiset riskitekijät. Uhreiksi oli valikoitunut usein päihtyneitä ja heikossa asemassa olevia henkilöitä. Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikosprosessit olivat monen eri tekijöiden yhteenliittymiä, joihin kuului useasti psykologinen lähestyminen uhrin ja tekijän välillä. Tekijät saattoivat kokea uhrin aktiivisiksi henkilöiksi. (Vauhkonen ym., 2021, s. 4)

3.1.3 Inestin ja pedofilian määrittelemistä lähteiden perusteella

Inesti merkitsee sukupuoliyhteyttä biologisten lähisukulaisten kesken osapuolten iästä riippumatta. Siitä käytetään myös sanaa sukurutsa. Inestillä voidaan tarkoittaa myös samaan talouteen kuuluvien henkilöiden välisiä suhteita, esim. seksuaalista kanssakäymistä vanhemman asemassa olevan henkilön ja lapsen välillä. Psykologisessa mielessä inestinä voidaan pitää minkä hyvänsä perheenjäsenen lapseen tai nuoreen kohdistamaa sukupuoliaktia. Inestissä joku perheenjäsen käyttää hyväkseen hänelle annettua sisäistä valtaa ja luottamusta. (Heikinheimo ym., 2007, s.19; Liias, 2009, s. 13.)

Inestin paljastuminen on shokki. Osa lapsen läheisistä ei välttämättä halua nähdä totuutta, sillä he voivat olla henkisesti lamaantuneita ja liian ahdistuneita. Läheiset voivat asettua hyväksikäyttäjän puolelle, joka on yleensä hyvä manipuloimaan ihmisiä. Voidaan väittää, että lapsi valehtelee. Tapahtunut inesti on lapselle tuhoisaa, sillä lapsella on tekijää kohtaan myös positiivisia tunteita ja luottamusta. Tapahtunut aiheuttaa lapsen mielessä ristiriitoja. (Liias, 2009, s.13)

Pedofilia tarkoittaa lapsikohteista seksuaalihäiriötä. Pedofiliassa aikuinen on kiinnostunut alaikäisistä lapsista vähintään kuuden kuukauden ajan. Seksuaalinen halu on pysyvä ja voi kohdistua kumpaankin sukupuoleen. Tyttöihin kohdistuva halu on yleisempää. Esimerkkejä pedofiiliasta ovat muun muassa lapsen riisuminen tai riisumisen katsominen, itsetyydytys lapsen läsnäollessa, lapsen hyväily ja koskettelu, sormien, esineiden tai peniksen työntäminen lapsen suuhun, peräaukkoon tai emättimeen, sekä eriasteinen suuseksi. Pedofiilin uhrina voi olla oma lapsi, lähipiirin lapsi tai täysin tuntematon lapsi. (Liias, 2009, s. 12)

Pedofilia on kohdehäiriö. Kohdehäiriön aiheuttajana voi olla ihmisen itsensä kokema fyysinen tai psyykinen väkivalta, hylkäämiskokemukset tai laiminlyönti, tai seksuaalinen hyväksikäyttö. Pedofilia on osa ihmisen persoonallisuutta. Pedofiilit jaetaan kahteen ryhmään; fiksoituneisiin ja regressoituneisiin. Pedofiilien ryhmien edustajat eivät kykene tuntemaan empatiaa ja heidän ongelmansa ovat itsekeskeisyys ja emotionaalinen turtuneisuus. Muiden tunteista välittämättä pedofiilit tyydyttävät omia tarpeitaan. Pedofiili keksii erilaisia keinoja tyydyttää halunsa esimerkiksi hakeutumalla halunsa kohteena olevan lapsen perheen keskuuteen. Pedofiili perustelee omaa käytöstään vetoamalla usein lapsen suunnalta tulleeseen viettelyyn ja näin syyllistää lasta. (Liias, 2009, s.12)

Regressoitunut pedofiili on henkilö, jonka seksuaalinen mielenkiinto kohdistuu suurimmaksi osaksi aikuisiin. He käyttävät lapsia satunnaisesti hyväkseen erilaisissa vaikeissa elämäntilanteissa. Regressoituneet pedofiilit ovat usein kyvyttömiä ja huonoja aikuissuhteissa, kokevat yksinäisyyttä, voimakkaita tyhjyyden tunteita, masennusta ja ahdistusta. Regressoitunut pedofiili kokee teon tilapäisenä itsekontrollin tai arvostelukyvyn pettämisenä. Hyväksikäytön motiivina voi olla myös kosto parisuhteen päätyttyä tai yritys pönkittää omaa valta-asemaansa. Pedofiili haluaa nöyryyttää ja rankaista muita perheenjäseniä. (Liias, 2009, s. 13)

Fiksoitunut pedofiili harrastaa seksisuhteita lapseen vakituisesti. Ajallisesti hyväksikäyttö kestää pitkään. Fiksoitunut pedofiili tunnistaa oman seksuaalisen kiinnostuksensa lapsia kohtaan jo nuoruusiässä ja tajuaa taipumuksensa olevan pysyvä. Fiksoitunut pedofiili kokee taipumuksen olevan sisäinen ja johtuvat psykologisista syistä. Fiksoitunut pedofiili syventää hyväksikäyttöä vähitellen aloittaen ystävyydestä ja päättyen riistoon. Pedofiili usein haluaa lapsen nauttivan seksuaalisista akteista ja näin hämärtää lapsen todellisuudentajua sekä normaalia käsitysmaailmaa. Lasta syyllistetään tapahtuneesta, jolloin lapsi saadaan vaikenemaan. Pedofiili on sokea lapsen tunteille ja pyynnöille lopettaa hyväksikäyttö. (Liias, 2009, s. 13)

3.1.4 Juridiset määritelmät

YK:n lasten oikeuksien yleissopimuksen periaate on lapsen edun asettaminen etusijalle kaikissa toiminnoissa. Tämä koskee hallituksen, hallinto – tai oikeusviranomaisen, tai perheen itsensä tekemiä päätöksiä. Lisäksi kuntien ja valtion tulee huolehtia, että vanhemmat pystyvät toteuttamaan huoltajille kuuluvia oikeuksia. Julkisella vallalla on oikeus puuttua perheen autonomiaan, jos lapsen oikeuksia ei voida muuten turvata. (Liias, 2009, ss. 8-9) .

Rikoslain luvussa 20 pykälissä 5-7 kirjoitetaan auki, mitä lapsen seksuaalisella hyväksikäytöllä tarkoitetaan. Lisäksi Rikoslaisissa on päivitetty kohtia, jotka koskevat lapsen raiskaamista. Uusi rikosnimike on esimerkiksi törkeä lapsenraiskaus. Alaikäisen hyväksikäytöstä tai raiskaamisesta tuomitaan yleensä vankeuteen. (Rikoslaki 39/1889 luku 20 §5, §6, §7) Lapsen seksuaalisessa hyväksikäytössä tekijä saattaa samaan aikaan syyllistyä moniin rikoksiin, kuten raiskaamiseen, sukupuolilyhteyteen pakottamiseen, seksuaaliseen tekoon

pakottamiseen tai seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Lähisukulainen tekijänä voi syyllistyä sukupuolisyhteys lähisukulaisen kanssa – rikokseen. (Lias, 2009, s. 9)

3.2 Mielenterveys- käsitteen määrittelemistä lähteiden perusteella

Mielenterveys on ihmisen terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn perusta (THL Mielenterveyden edistäminen, n.d.). Mielenterveyden perusta luodaan varhaislapsuudessa, jolloin rakentuu mielenterveyden emotionaalis-sosiaalinen perusta ja nuoruudessa, jolloin suhteellisen yksilöllinen ja pysyvä identiteetti muotoutuu. (Solin ym., 2018, s. 4).

Mielenterveys on voimavara, osa terveyttä ja tärkeää yksilön toimintakyvyn ja hyvinvoinnin kannalta (THL Mielenterveyden edistäminen, n.d.). Hyvä mielenterveys tulee ymmärtää yksilön itsensä ja yhteiskunnan tärkeänä voimavarana. Hyvä mielenterveys ei ole vain mielen sairauksien puuttumista, vaan hyvä mielenterveys lisää sekä yhteiskunnan tuottavuutta, että yksilön elämänlaatua ja hyvinvointia. Mielenterveyden häiriöt puolestaan heikentävät elämänlaatua, aiheuttavat inhimillistä kärsimystä ja aiheuttavat yhteiskunnalle huomattavia kustannuksia. (Solin ym., 2018, s.1)

Mielenterveyden edistäminen on toimintaa, jonka tavoitteena on mieltä vahvistavien ja suojaavien tekijöiden lisääminen. Mielenterveyden edistäminen tukee hyvän mielenterveyden toteutumista. Mielenterveyden edistämällä voi olla myös mielenterveyden häiriöitä ehkäisevä vaikutus. (THL Mielenterveyden edistäminen, n.d.)
 Terveyden ja hyvinvoinnin tutkimuslaitoksen (THL) mukaan mielenterveyttä edistetään kolmella tavalla. Yksilötasolla tuetaan esimerkiksi itsetunnon ja elämänhallinnan vahvistumista. Yhteisötasolla vahvistetaan osallisuutta, sosiaalista tukea ja lisätään lähiympäristöjen viihtyvyyttä ja turvallisuutta. Rakenteiden tasolla turvataan esimerkiksi taloudellinen toimeentulo ja tehdään yhteiskunnallisia päätöksiä, jotka vähentävät epätasa-arvoa ja syrjintää. Hyvään mielenterveyteen kuuluu elämänhallinnan tunne, optimismi, kyky solmia tyydyttäviä sosiaalisia suhteita, hyvä itsetunto, mielekäs toiminta ja taito kohdata vastoinkäymisiä. (THL Mielenterveyden edistäminen, n.d.)

Mielenterveyslain mukaan mielenterveystyöllä tarkoitetaan sekä mielisairauksien että muiden mielenterveyden häiriöiden lievittämistä, ehkäisemistä sekä parantamista. Lisäksi mielenterveystyö käsittää muun muassa yksilön persoonallisuuden kasvun ja psyykkisen hyvinvoinnin. Mielenterveystyöhön kuuluu sekä annettavat mielenterveyspalvelut että

elinolosuhteiden kehittäminen siten, että mielenterveyshäiriöiden synty saadaan ehkäistyä. (Mielenterveyslaki, 1116/1990.)

Mielenterveys muovautuu koko elämän ajan ja se ei ole pysyvä ominaisuus.

Mielenterveyteen vaikuttavat yhteiskunnan rakenteet, resurssit ja arvot, henkilön yksilölliset ominaisuudet ja kokemukset, sekä sosiaalinen vuorovaikutus. Mielenterveys kehittyy, häiriintyy ja korjaantuu yksilöllisten olosuhteiden ja tekijöiden vuorovaikutuksessa. Mielen hyvinvointi tukee arjessa jaksamista ja mahdollistaa elämästä nauttimisen. Hyvän mielenterveyden omaavalla ihmisellä on myönteinen itsetunto, elinvoimaisuutta ja henkistä vastustuskykyä. Lisäksi ihmisellä on psyykkistä joustavuutta, hyviä vuorovaikutustaitoja ja elämäntähtäilyä. Hyvä mielenterveys suojaa itsemurhilta ja liittyy parempaan fyysiseen terveyteen ja terveisiin elintapoihin. Hyvän mielenterveyden on todettu olevan yhteydessä lasten ja nuorten parempaan koulumenestykseen, kun taas heikentyneeseen mielen hyvinvointiin liittyy useiden tutkimusten mukaan liikkumattomuus ja runsaampi tupakointi. Lisäksi heikko mielenterveys lisää kaiken ikäisten naisten ja miesten kuolleisuutta. (Solin, 2018, s. 2)

3.3 Lyhyt katsaus seksuaalisen hyväksikäytön vaikutuksiin uhrien elämässä

Seksuaaliväkivalta traumatisoi syvästi. Keskeistä uhrin toipumisen kannalta ovat uhrin ensikontaktit ammattilaisten kanssa ja akuuttivaiheen tuki. Ensiarvoisen tärkeää on inhimillinen, empaattinen hoitokontakti, jossa ollaan läsnä. Uhrin kokemus kuullaan ja kokemusta uskotaan. Uhrin turvallisuuden tunnetta vahvistetaan ja häntä rauhoitellaan. (Nipuli ym, 2017, ss. 1438–40) Uhrin syyllisyydentunnetta pyritään vähentämään korostamalla sitä, ettei hän ole syyllinen tapahtumaan.

Psyykkisen jatko seurannan järjestäminen on ensiarvoisen tärkeää (Unkila-Kallio ym, 2016, s. 163). Seksuaaliväkivallan uhrien moninaiset tuen tarpeet ja väkivallan moninaiset vaikutukset uhrien elämään ovat olleet pitkään tiedossa. Palveluja niiden hoitamiseksi ei ole ollut riittävästi. Useat kansainväliset ihmisoikeusvalvontaelimet ovat antaneet Suomelle huomautuksia palveluiden puutteesta ja palveluiden hajanaisuus sekä riittämättömyys on tiedostettu kansallisesti. (Nipuli ym., 2017, ss. 1438–1440)

Seksuaalisen hyväksikäytön jälkeen psykosomaattiset oireet ovat yleisiä (Unkila-Kallio ym., 2016, s. 163). Seksuaaliväkivallan uhreilla esiintyy muita useammin muun muassa

synnytyspelkoa, kroonisia vatsakipuja ja yhdyntäkkipuja. Myöhemmille somaattisille ja psyykkisille oireille altistavat ammattilaisten välipitämätön kohtelu tai tapahtumien vähättely. Arvion mukaan raiskauksen kokeneista lähes 40% sairastuu traumaperäiseen stressireaktioon. Väkivallan seuraukset aiheuttavat inhimillistä kärsimystä ja uhrit kärsivät erityisesti mielialahäiriöistä ja lisäksi itseä vahingoittava käytöksestä, viiltelystä ja päihteiden käytöstä ”itsehoitona”. Uhrien itsemurha-ajatukset ovat yleisiä. (Nipuli ym., 2017, ss. 1438–1440) Hyväksikäytettyjen nuorten riskikäyttäytyminen on muuta ikäryhmää yleisempää, sekä altistaa hoitamattomana myöhemmälle anoreksialle ja bulimialle (Unkila-Kallio ym., 2016, s. 163). Uhri saattaa joutua pelkäämään myös vastentahtoista raskautta ja seksitauteja. Väkivallan seurauksena saatetaan kärsiä parisuhteen ja perhe-elämän ongelmista, työkyvyttömyydestä ja muusta toimintakyvyn alenemisesta. (Nipuli ym., 2017, ss. 1438–1440)

Raiskauksen uhrit eivät aina hae apua trauman käsittelyyn, vaan siitä seuraaviin terveyshaittoihin. Riskiksi nähdään, että terveys- ja sosiaalipalveluissa hoidetaan yksittäisiä oireita, eikä oireiden syytä. Uhri tarvitsee yleensä monen tahon palveluita ja jatkohoito sekä seuranta tulee ulottaa pitkälle aikavälille. Edelleen riskinä on, että asiakas putoaa palveluiden väliin, mikäli tarvittavia palveluita ei ole koordinoitu yhteen. (Nipuli ym., 2017, ss. 1438–40) Uhria ei saisi koskaan kotiuttaa yksin eikä ilman auttavien tahojen yhteystietoja. Tarvittaessa paikalle voidaan pyytää paikallinen kriisiapu. (Unkila-Kallio ym., 2016, s. 163)

3.4 Kolmas sektori käsitteenä ja rakenteellisena yksikkönä

Luvussa esitän, mitä kolmas sektori tarkoittaa käsitteenä ja miten se ymmärretään yksikkönä. Lisäksi paneudun kolmannen sektorin taustaan ja toimintalogiikkaan. Kirjoitan myös kolmannen sektorin eettisistä arvoista.

3.4.1 Kolmas sektori -käsite lähteiden perusteella

Jo 1970-luvulla keskustelussa nostettiin julkisen sektorin ja markkinoiden mallien rinnalle ”toisin toimimisen alue”, joka sai nimekseen kolmas sektori . Kolmatta sektoria kutsuttiin myös lisänimillä epävirallinen tai harmaa sektori. Kolmas sektori on määritelty organisoiduksi, autonomiseksi, voittoa tavoittelemattomaksi, yksityiseksi ja

vapaaehtoisuuteen perustuvaksi. Hartikaisen (2009) pro gradussa kolmas sektori on syntynyt yksityisen sektorin täsmennyksenä ja eriytymiskehityksenä. Sen organisatorista osaa eli järjestökenttää on kohdeltu yksityisen sektorin osana. Kolmas sektori- termin asemesta on puhuttu myös välittävistä organisaatioista ja välitasosta. Välittäviä organisaatioita ovat säätiöt, yritykset, järjestöt, yhdistykset, osuuskunnat sekä kirkon ja muiden yhteisöjen tuottamat tuki – ja palvelumuodot. Suomen malli on osa pohjoismaista mallia, jolle on tyypillistä, että järjestöt toimivat vuorovaikutuksessa valtion toimijoiden sekä kuntien kanssa. (Hartikainen, 2009, ss. 18-19)

Kolmas sektori -käsitteen käyttö ei ole yhdenmukaista eikä selkeärajaista (Konttinen, n.d.). Harjun (2003) mukaan käsitteet ovat monimuotoistuneet 2000-luvulla (Hartikainen, 2009, s. 20). Laajimmillaan on viitattu ei-kulutuskeskeiseen elämänsentteeseen ja elämäntapaan. Samalla kolmannen sektorin piiriin on voitu lukea myös yhteiskunnalliset liikkeet, joista osa on ollut epämuodollisia verkostomaisia muodostumia ja osa muodollisesti järjestäytyneitä. Kolmannen sektorin läheistermejä ovat ”epävirallinen sektori”, ”autonominen sektori” ja ”pehmeä sektori”. Käsitteenä kolmas sektori on lähellä kansalaisyhteiskunnan käsitettä. Toisinaan kahta viimeksi mainittua on käytetty lähes synonyymeina. (Konttinen, n.d.)

Kolmas sektori -käsitteen asemesta käytetään myös kansalaissektori ja kansalaistoiminta - käsitteitä. Kokoava käsite eri termeille on kansalaisyhteiskunta. Kansalaisyhteiskunta koostuu kansalaisten omaehtoisesta toiminnasta, eli kansalais- ja järjestötoiminnasta, rahastojen, säätiöiden, ammattiliittojen ja puolueiden sekä pienimuotoisten osuuskuntien toiminnasta. Edelleen kansalaisyhteiskunta koostuu vapaasta sivistystyöstä.

Kansalaisyhteiskunnan käsitteellä viitataan usein kansalaisten omaehtoisuuteen, vapaaehtoisuuteen, ruohonjuuritason aktiivisuuteen ja yhteisöllisyyteen. (Hartikainen, 2009, s. 20)

3.4.2 Kolmas sektori -käsitteen tausta ja sektorin kehityspiirteitä

Kolmas sektori – käsite on peräisin 1960-luvulta Yhdysvalloista ja sen alkuperäisenä esittäjänä pidetään Amitai Etziona. 1970-luvulla käsite kulkeutui laajempaan käyttöön myös Euroopassa esimerkiksi OECD:n kautta. 1980-luvulla huomion kohteeksi tuli vapaaehtoisjärjestökentän merkitys työllisyyden hoidossa ja sosiaalisten palvelujen tuottajana. Vapaaehtoisjärjestöt edustivat pehmeää ja inhimillistä vaihtoehtoa

työllistämisessä. Ajateltiin, että sektori voisi toimia mahdollisena julkisten palveluiden osittaisena korvaajana ja palveluiden tuottajana valtiontalouden ajautuessa rahoituskriisiin. Kolmannen sektorin taloudelliset, palvelu- ja työllisyysnäkökohdat vahvistuivat 1990-luvun laman olosuhteissa. 1990-luvulla hyvinvointivaltion rahoituspohjan kriisiytyessä järjestöjen merkitys palveluiden tuottamisessa nousi vilkkaan huomion kohteeksi. (Konttinen, n.d.)

Uutta vaihetta kolmannen sektorin tutkimuksessa edusti vuonna 1990 organisoitu projekti ”Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project”. Projektin tarkoituksena oli syventää teoreettista ymmärrystä nonprofit- ja Non-Governmental Organizations -sektorista. Tutkimusten perusteella ilmeni tarvetta käsitteelliseen kehittelyyn. Kolmannen sektorin tutkimus koki siirtymää vapaaehtoisuuden ja hyväntekeväisyyden erittelyistä vastavuoroisuuden (mutuality) tarkasteluihin. 1990-luvulla kolmannen sektorin tutkimus sai pontta myös suosioon nousseelta putnamilaiselta sosiaalisen pääoman tutkimussuunnalta. Tutkimussuunta rikastutti käsitettä luottamuksen, verkostojen, normien ja arvojen merkityksestä. Putnamilainen tutkimussuunta tähdentää kansalaisyhteiskunnan muodostumien ja ihmisten vapaaehtoisen kanssakäymisen luottamusta vahvistavaa, integroivaa erityisyyttä. Muita kolmannen sektorin tutkimussuuntia ovat bourdieulainen ja neoliberalistinen tutkimussuunta. (Konttinen, n.d.)

3.4.3 Kolmannen sektorin toimintalogiikka ja eettisyys

Kolmas sektori tulkitaan usein rakenteelliseksi eikä toiminnalliseksi kokonaisuudeksi. Sektorilla kuitenkin on oma toimintalogiikkansa. Keskeistä logiikassa on riippumattomuus valtiosta ja yksityisestä yrityssektorista, voittoa tavoittelematon jakaminen ja ennen kaikkea vapaaehtoisuus. Suomalaisen kolmannen sektorin silmiinpistävä piirre on sen suuri riippumattomuus julkisen sektorin tuesta. Vapaaehtoisten panos on suuri, kun taas julkisen rahoituksen osuus on pieni. Erityisesti kulttuurissa ja liikunnassa korostuu vapaaehtoisuus. (Hartikainen, 2009, s. 21). Suomen Delfins saan rahoitusta muun muassa STEAlta (Suomen Delfins, 2019d).

Yleisimmin kolmas sektori -termi viittaa kansalaisyhteiskunnan järjestöihin ja säätiöihin. Ero yhteiskuntaelämän sektoreiden välillä perustuu ajatukseen, että sektorit edustavat suhteellisen itsenäisiä sosiaalisen todellisuuden alueita ja että kukin niistä toimii oman erityisen logiikkansa mukaisesti. Yhteiskuntaelämän sektoreita ovat ensimmäinen sektori –

markkinat ja yritys-elämä, toinen sektori – valtio ja julkinen sektori, kolmas sektori - kansalaisjärjestöt ja vapaaehtoinen kansalaistoiminta sekä neljäs sektori – perhe, kotitaloudet, intiimit suhteet. (Konttinen, n.d.) Kolmannen sektorin tehtäviä voivat olla innovaatiomottoina toimiminen, toivon tuottaminen, äänettömien äänenä oleminen, osallisuuden tarjoaminen, jaksamisen ja välittämisen kanavien tarjoaminen, sekä ihmisen kokonaishyvinvoinnin ja sosiaalisen pääoman lisääminen. Tyypillisiä piirteitä kolmannelle sektorille ovat mm. riippumattomuus, yleishyödyllisyys, yhteisöllisyys, yksilöllinen valinnanvapaus, joustavuus, eettisyys, vapaaehtoisuus ja solidaarisuus. Kolmannen sektorin pyrkimyksenä ei ole voittoa tavoitteleva toiminta ja usein järjestöt syntyvät sosiaalisten tarpeiden perusteella. (Tasala, 2018, s. 11)

Järjestäytyneen kansalaistoiminnan ajatellaan määräytyvän arvo- ja intressiperustalta kansalaisten omaehtoisten keskustelujen ja yhteenliittymisten tuloksena. Kolmannen sektorin organisaatiot vaihtelevat toimintojensa, kuin kokonsakin puolesta. Organisaatioihin käsitetään yleisesti esimerkiksi naapuruus-yhdistykset, urheiluseurat, virkistys-yhdistykset, yhdyskuntien paikallisyhdistykset, avustusjärjestöt, kirkot, ammatilliset järjestöt, avustussäätiöt ja erilaiset hyvinvointiorganisaatiot. (Konttinen, n.d.) Eettiseltä puolelta arvioituna kolmas sektori nähdään usein aatteellisena ja yhteisöllisenä toimintakenttänä, kun taas taloudellinen puoli korostaa, että kolmannen sektorin kuuluisi toimia palveluiden täydentäjänä ja tuottajana sekä työllistäjänä (Tasala, 2018, s. 11).

Tärkeä osa kolmannen sektorin osa-alueista on vapaaehtoissektori. Vapaaehtoissektoria pidetään tärkeänä yhteiskuntaeettisyyden vuoksi ja se toimii pääsääntöisesti yhteiskunnan syrjäytyneiden ja huono-osaisten hyväksi. Vapaaehtoissektoria pidetään joustavana, nopeana reagoijana, innovatiivisena ja luovana toimijana ja se toimii yleensä julkisen sektorin kanssa yhteistyössä. Vapaaehtoistyötä tehdään aktiivisesti, Suomessa noin 700 000 henkilöä osallistuu vapaaehtoistyön tekemiseen säännöllisesti. Vuosittain kokonaistuntimäärä on noin 130 miljoonaa tuntia vapaaehtoistyötä. Vapaaehtoistyön muotoihin kuuluvat muun muassa varainhankinta, vertaistoiminta, luottamustehtävien hoitaminen, ryhmien ohjaaminen, sekä tilaisuuksien ja tapahtumien järjestäminen. (Tasala, 2018, s.12)

3.4.4 Kolmannen sektorin haasteet

Sosiaali – ja terveysalan hallinnon uudistus on tuonut erityisiä haasteita kolmannen sektorin ja julkisen sektorin yhteistyöhön. Esimerkiksi aiemmin hyväksi havaitut palveluprosessit ja yhteistyösopimukset voivat muuttua tulevien uudistusten myötä. Asioiden epävarmuus on ajanut kolmannen sektorin toimijoita ahtaalle sekä taloudellisesti että henkisesti. Yksi suurimmista haasteista on toimijoiden toiminnan rahoitus. Toimijoiden pääperiaate on useimmiten olla voittoa tuottamaton toimija ja tämä erottaa kolmannen sektorin liiketoimintaa harjoittavista yksiköistä. Liiketoimintayksiköt puolestaan tavoittelevat voittoa omistajilleen. Kolmannen sektorin toimijoita on monilla eri sosiaalialan aloilla, muun muassa päihde- ja mielenterveysasiakkaissa, lapsissa ja nuorissa ja erilaisissa vamma- ja sairausryhmissä. Lisäksi merkittäviä ovat erilaiset vertaistukiryhmät. Rahoituksen saaminen, toimijoiden näkyvyys ja tiedon välittäminen on sitä vaikeampaa, mitä syrjäytyneemmästä ryhmästä on kysymys. (Tasala, 2018, ss. 12-13)

Kansalaisareena ry, KANE (Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta) ja Suomen Kuntaliitto tekivät kyselyn kolmannen sektorin ja julkisen sektorin yhteistyöstä vuonna 2015. Kyselyllä selvitettiin, miten asukas- ja lähidemokratiaa kehitetään, miten kansalaisia kuullaan sekä miten yhteistyötä järjestöjen kanssa kehitetään. Edelleen kartoitettiin näkemyksiä kuntien ja kolmannen sektorin yhteistyöstä tulevaisuudessa. Tulosten perusteella on tarvetta yhteistyölle kolmannen sektorin kanssa, erityisesti kuntien oman palvelutuotannon täydentämiseksi. Tästä huolimatta kuntien antamaa taloudellista tukea ei mahdollisesti pysty lisäämään. (Tasala, 2018, ss. 12-13)

3.5 Nykypäivän vapaaehtoistyö ja Suomen Delfinsin käsityksiä vapaaehtoistyöstä

Leo Stranius kirjoittaa Sini Hirvosen ja Satu Puolitaipaleen toimittamassa julkaisussa Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa (2018), kuinka vapaaehtoistoiminta kasvattaa keskinäistä luottamusta, lisää ihmisten, sekä koko yhteiskunnan hyvinvointia ja vaikuttamismahdollisuuksia. Noin puolet suomalaisista on tehnyt vapaaehtoistyötä viimeisen vuoden aikana ja 42 prosenttia viimeisen neljän viikon aikana. Tuntimääräisesti eniten vapaaehtoistyötä tekevät naiset ja nuoret. Ikääntyneiden ja miesten tekemä vapaaehtoistyö on vähentynyt. Monia vapaaehtoistoimintaan vaikuttavia isoja kehityskulkuja on tunnistettu. Näitä ovat esimerkiksi demokratian muutos ja osallistumisen

tapojen monipuolistuminen ja väestörakenteen muuntuminen. Lisäksi kehityskulkuja ovat merkityksellisuuden kaipuu, monikulttuurisuus ja kaupungistuminen, väestöryhmien välinen eriarvoistuminen, talouden, elinkeinoelämän ja työn muutos, sekä teknologinen kehitys ja digitalisaatio. (Stranius, 2018, s. 10; Rinne, 2013, ss. 5-6)

Vapaaehtoisten merkitys on kasvusuuntainen (Rinne, 2013, s. 6). Stranius (2018, s.10) jatkaa, kuinka tulevaisuudessa vapaaehtoistoiminnan rajapinnat julkisen, yksityisen, kolmannen ja neljännen sektorin välillä hämärtyvät. Yhä suurempi osa tehdystä vapaaehtoistyötä on jo nyt järjestöihin tai organisaatioihin sitoutumatonta, lyhytaikaista, tai pelkästään verkossa tapahtuvaa. Ihmisten itseorganisoituminen muuttaa monia perinteisiä toimintatapoja.

Mikko Dufvan (2018, s. 21) mukaan yhteiskuntaa ja vapaaehtoistoimintaa muuttaa mm. väestön ikääntyminen. Ikääntyminen vaikuttaa siihen, millaisia tarpeita toiminnalle on ja kuka toimintaan osallistuu. Korostuuko vapaaehtoistoiminnan rooli merkityksellisuuden ja yhteisöllisyyden luojana? Uusien toimintamuotojen kohdalla on tarpeen miettiä, millaista ja millaisilla ehdoilla toimivaa vapaaehtoistoiminnan halutaan olevan tulevaisuudessa, jotta vältetään vapaaehtoistoiminnan hyväksikäyttöä. Vapaaehtoistoiminta voi osaltaan lisätä osallisuuden tunnetta ja tarjota kanavan vaikuttaa asioihin, etenkin paikallisella tasolla.

Suomen Delfinsin toimittaman Chat-perehdytys- julkaisun mukaan vapaaehtoistoiminta nähdään usein perinteisellä tavalla. Perinteisessä näkemyksessä päänäkökulma on palkaton palvelutyö. Motivaattorina toimii usein auttamisen halu. Vapaaehtoistoiminta voidaan nähdä osana aktiivista kansalaisyhteiskuntaa. Tällöin motivaattorina on halu toimia yhdessä jaettujen tavoitteiden ja yhteisten arvojen hyväksi. Vapaaehtoistyön tekeminen voi olla arvovalinta. Osallistumalla vapaaehtoistyöhön voi edesauttaa inhimillisesti kestävien arvojen toteutumista ja tehdä työtä, joka on omassa arvomaailmassa tärkeää. Yhteiskunnallisesti vapaaehtoistyö on arvokasta. Vapaaehtoistyö ei korvaa julkisen sektorin palveluita, mutta laadukas auttamistyö voi merkittävästi tukea ja täydentää julkisten palveluiden työtä. Delfins ry määrittelee vapaaehtoistyön omassa oppaassaan lisäksi yksittäisten ihmisten tai yhteisöjen hyväksi tehdyksi toiminnaksi, josta ei saa palkkaa. Vapaaehtoistyötä tehdään omasta halusta. Tällöin motivaattorina on halu toimia yhdessä jaettujen tavoitteiden eteen, ilman pakkoa. Vapaaehtoistoiminnaksi ei lasketa toimintaa, jota pidetään velvollisuutena

perhettä tai sukua kohtaan. Osa toimintaa organisoivista yhteisöistä saattaa maksaa kulukorvauksia vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta. (Suomen Delfins 2019a, s.7)

3.6 Käsite motiivi lähteiden perusteella

Suomisanakirja.fi -verkkosivun mukaan motiivi on vaikutin, syy, peruste, myös teema (Motiivi, 2020). Käsitteenä ja sanana motiivi on kansainvälinen ja esiintyy kielissä samantyyppisessä asussa: ”motiv”. Alun perin sana on johdannainen latinan verbistä ”movere” – yleismerkityksessä ”liikkeelle paneva voima”, ”se, jota liikutetaan” ja esiintyy jo keskiajalla monissa kielissä. Holstin (1970) mukaan Goethe samaistaa motiivin ja tilanteen ja yhdistää motiivin käsitteen tilanteeseen. Goethen mukaan motiv – sana on merkitykseltään väljä ja varsinaista määritelmää sanasta Goethe ei edes tee. Sen sijaan motiivin teorian kannalta on huomioarvoista, että motiivien tärkeysjärjestyksessä on eroja. Holsti mainitsee kirjassaan muun muassa primaarimotiivit, sekundaarimotiivit, keskusmotiivin, rinnakkaismotiivin, osamotiivin, johtomotiivin, päämotiivin, sivumotiivin, tukimotiivin. (Holsti, 1970, ss. 13,15, 19, 26, 237)

Mielen ihmeet -sivuston perusteella motiivit ja motivaatio liittyvät toisiinsa, mutta niiden merkitys on eri. Motiivi yksinään provosoi toimintaa, mutta motivaatio on liikkeelle paneva voima. Motivaatio on siis prosessi ja motiivi on konkreettinen syy kyseiselle toiminnalle. K.B. Madsenin mukaan motiivit jaotellaan kahteen eri ryhmään: ensisijaisiin motiiveihin ja toissijaisiin motiiveihin. Ensisijaiset motiivit liittyvät selviytymiseen ja niitä ovat mm. nälkä, jano, uni ja seksi. Muita ensisijaisia motiiveja ovat pakeneminen vaarasta, suojan etsiminen ja taistelemisen itsensä puolustamiseksi. Toissijaiset motiivit liittyvät ihmisen oppimiseen ja kasvuun aktivoimalla ja ohjaamalla käyttäytymistä. Ne eivät ole välttämättömiä ihmisen selviytymiselle, mutta niillä on tärkeä rooli emotionaalisessa kehittämisessä ja ne ovat ainutlaatuisia. Esimerkkejä toissijaisista motiiveista on valta, saavutukset ja kuuluminen johonkin. (Mielenihmeet, 2019)

Mayor ja Risku (2015, s. 37) mukaan motiivit ovat haluja, psykologisia tarpeita ja pyrkimyksiä. Motiivit kertovat, miksi ihminen toimii ja ajattelee, niin kuin toimii ja ajattelee. Sisäiset motiivit juontuvat lähinnä lapsuuden kokemuksista ja geeniperimästä. Mitä vahvempi motiivi, sitä vahvempi ilon ja syvän onnellisuuden tunne. Motiivit ja arvot liittyvät

läheisesti toisiinsa. Motiivi ei kerro, miten ihminen käyttäytyy vaan, miksi hän käyttäytyy tietyllä tavalla. (Mayor ja Risku, 2015, ss. 37, 40-41)

3.7 Käsite motivaatio lähteiden perusteella

Suomisanakirjan mukaan motivaatio on johonkin toimintaan johtavien motiivien kokonaisuus, syyt, perusteet tai vaikutin (Motivaatio, 2020). Motivaatio syntyy motiivien summana ja ilmenee yksilön tarpeena ja haluna tehdä jotain. Tavoitellut asiat ovat kannustimia, osa luonnostaan motivoivia ja osa sekundaarisia. Sekundaariset kannustimet eivät tähtää perustarpeen tyydyttymiseen, mutta liittyvät niihin. (Herrala ym., 2008, ss.114-115)

Teoksessa Mayor ja Risku (2015, ss. 35-36) kirjoitetaan, kuinka on olemassa kaksi tapaa motivoitua; sisäinen ja ulkoinen. Ulkoinen motivoituminen on reaktiivista eli motivaation lähde ihmisen ulkopuolella. Motivaattorina voi toimia toive palkkiosta, ryhmäpaine, yllytys ja pelko rangaistuksesta. Sen sijaan sisäinen motivoituminen on proaktiivista. Tällä tarkoitetaan, että ihminen hakeutuu haluamiensa asioiden pariin ja tekemään omia, innostavia asioita. Sisäisesti motivoitu ihminen ei kuormitu. Reiss (2015, ss. 37-38) ajattelee asiasta toisin. Hänen mukaansa jotkut ihmiset ovat sisäisesti motivoituneempia kuin toiset ja tavoittelevat parempaa asemaa ja statusta. Reiss päättelee, että motivaatio syntyy sisäisesti arvostetuista asioista. Sisäinen motivaatio on pysyvän arvopohjaisen onnellisuuden ja menestyksen lähde sekä innostuksen lähde. Kun motiivimme, elinolosuhteemme ja tavoitteemme vastaavat toisiaan, koemme tyydytystä ja olemme motivoituneita, erityisen tehokkaita sekä luovia.

4 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus

Luvussa selvitän, mikä on opinnäytetyöni tavoite ja tarkoitus. Opinnäytetyössä kuuluu esittää opinnäytetyön oleelliset vaiheet riittävän yksityiskohtaisesti. Samaan aikaan opinnäytetyön täytyy osoittaa, että tutkija hallitsee vaaditun tieteellisen tutkimuksen menettelytavan. (Hirsjärvi ym., 2014, s. 241)

4.1 Kuvaus opinnäytetyön tavoitteesta ja tarkoituksesta

Opinnäytetyöni tavoitteena on lisätä tutkimustyötä ja tuottaa arvokasta lisätietoa ammattilaisvapaaehtoisuudesta Suomen Delfinsissä. Lisäksi tavoitteena on tuoda esiin ammattilaisvapaaehtoistyötä ja kuvata auttamistyön motivaatiotekijöitä ammattilaisvapaaehtoisten kertomana. Opinnäytetyön tuloksista tulevat hyötymään niin asiakaskunta, kuin järjestöedustajat ja rahoittaja. Opinnäytetyöstä hyöttyy myös yhteiskunta ja kunnallinen sektori, joille ammattilaisvapaaehtoisten ja järjestön panos tehdään näkyväksi. Voiko kolmannen sektorin ammattilaiset olla tulevaisuudessa enemmän hyödyksi sosiaali- ja terveysalan rakennemuutoksessa?

Aiheen rajaamisessa olen pyrkinyt ottamaan huomioon tilaajan toiveet. Aihe on rajattu koskemaan suomalaista vapaaehtoistyötä suomalaisissa järjestöissä 2000-luvulla, myöhemmin Suomen Delfinsissä. Edelleen aiheen rajaamisessa on pyritty ottamaan huomioon ammattilaisvapaaehtoisten kokemukset tai käsitykset vapaaehtoistyötä. Teoriaperusta on rajattu 2000-luvun tieteellisiin julkaisuihin. Kirjallisuuskatsauksen aineistoon on hyväksytty lisensoitetyöt, pro gradu- työt, väitöskirjat ja Master- tason opinnäytetyöt. Verkkajulkaisut eivät ole varsinaisia tutkimuksia ja siksi niillä on vain maustettu tutkimuksen teoriaperustaa.

Opinnäytetyön tarkoitusta luonnehditaan usein neljän eri piirteen perusteella. Opinnäytetyö voi olla kuvaileva, kartoittava, selittävä tai ennustava. Tarkoitus voi myös muuttua opinnäytetyön edetessä. (Hirsjärvi ym., 2014, s. 138) Opinnäytetyöni on kuvaileva tutkimus suomalaisten ammattilaisvapaaehtoisten motivaatiotekijöistä auttamistyön toteuttamiseksi järjestöjohtoisessa vapaaehtoistyössä Suomen Delfinsissä. Opinnäytetyön tarkoitus toteutuu tekemäni kirjallisuuskatsauksen ja fokusryhmän haastattelun avulla. Monesti todetaan, että tieteellisen tutkimuksen päämäärä on teorian aikaansaaminen (Hirsjärvi ym., 2014, s. 141). Opinnäytetyössäni vastaan kahteen erilliseen tutkimuskysymykseen ja dokumentoin ilmiön kiinnostavimmat ja keskeisimmät piirteet. Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä avaan kirjallisuuskatsauksen ja induktiivisen sisällönanalyysin keinoin suomalaista järjestöjohtoista vapaaehtoistyötä 2000-luvun Suomessa. Johdan tutkimustulokset sisällönanalyysin avulla. Kirjallisuuskatsauksen sisällönanalyysitaulukot ovat tutkimukseni lopussa liitteinä (Liite 1-3).

Toinen tutkimuskysymykseni on suunnattu suoraan työelämäyhteyteeni Suomen Delfins ry:n ammattivapaaehtoisille. Toisessa tutkimuskysymyksessä tutkin Suomen Delfinsin ammattilaisvapaaehtoisten motivaatiotekijöitä fokusryhmähaastattelun avulla. Fokusryhmän haastattelun kysymykset olen muodostanut kirjallisuuskatsauksen tulosten perusteella. Esitän tutkimustulokset arjen kokemuksen ylittävinä teorioina. Opinnäytetyössä teorian- ja mallinmuodostus on korvaamatonta. (Hirsjärvi ym., 2014, s. 141) Fokusryhmän antamat vastaukset on analysoitu induktiivisen sisällönanalyysin avulla ja taulukointi on opinnäytetyön lopussa liitteinä (Liite 4-6). Vastaajien vapaaehtoisuutta ja anonyymiteettiä on kunnioitettu koko opinnäytetyöprosessin ajan.

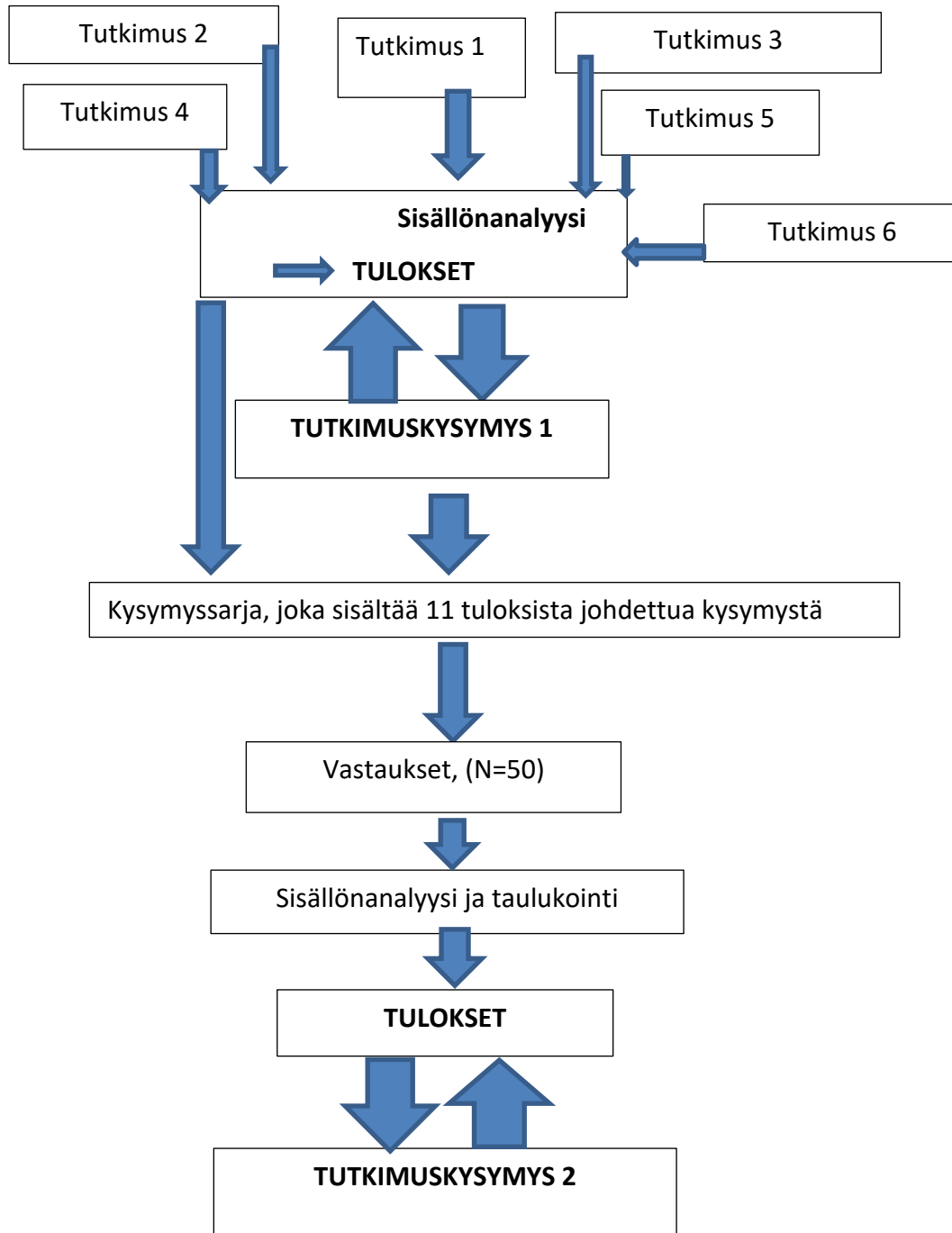
4.2 Opinnäytetyöhön valikoituneet tutkimuskysymykset ja mallikuvio opinnäytetyön rakenteesta

Luvussa selkiytetään kaksi opinnäytetyöhöni valittua tutkimuskysymystä. Tutkimuskysymys yksi on tarkoitettu ohjaamaan tutkimuskysymystä kaksi. Tutkimuskysymys yhden perusteella muodostuu tuloksia, joiden perusteella opinnäytetyössä etsitään vastauksia tutkimuskysymykseen kaksi. Tutkimuskysymykseen kaksi vastataan monivaiheisen kysymyssarjan avulla. Kysymyssarja on luettavissa kappaleessa 8.2. Lisäksi luvussa havainnollistetaan opinnäytetyön kulkua mallilla, joka esitän Kuviossa 1.

1”Minkälaisia motivaatiotekijöitä vapaaehtoistyöntekijöiltä löytyy auttamistyön toteuttamiseksi suomalaisessa järjestöjohtoisessa vapaaehtoistyössä?”

2”Minkälaisia motivaatiotekijöitä auttamistyön toteuttamiseksi löytyy Suomen Delfinsin ammattilaisvapaaehtoisilta?”

Kuvio 1. Kuvio selvittää opinnäytetyön mallin rakenteen muodostumista

Hukkanen, 2021

5 Tutkimusmenetelmät

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus poikkeaa kvantitatiivisesta tutkimuksesta. Laadullisen tutkimuksen kuvausta on kutsuttu myös kertomukseksi, jossa juoni etenee tutkimusprosessin mukana. Menetelmäosassa kuvaan opinnäytetyöni menetelmät

yksityiskohtaisesti, jotta lukija voi lukiessaan arvioida opinnäytetyön asianmukaisuutta ja tulosten uskottavuutta. (Hirsjärvi ym., 2014, ss. 266, 271) Tässä luvussa esittelen opinnäytetyöni tutkimusmenetelmät eli kirjallisuuskatsauksen ja fokusryhmähaastattelun.

5.1 Tutkimusmenetelmänä kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksia on erilaisia ja niiden edellytyksenä on aikaisempi tutkimustieto aiheesta. Menetelmän avulla hahmotetaan olemassa olevaa tutkimustietoa kokonaisuutena, kuten määrää, sisältöä ja aikaisemmin käytettyjä menetelmiä. Kirjallisuuskatsaukset tuovat esiin ongelman käsitteellistä ja teoreettista taustaa, sekä kehitystä ja perustaa.

Kirjallisuuskatsaukset yhdistävät eri tutkimusalueita. (Johansson, 2007, ss.3-4; Leino-Kilpi, 2007, s. 2)

Metodisesti kevyin kirjallisuuskatsauksen muoto on narratiivinen kirjallisuuskatsaus. Sen avulla pystytään antamaan laaja kuva käsiteltävästä aiheesta, tai kuvailla käsiteltävän aiheen historiaa ja kehityskulkua. Laajin kirjallisuuskatsauksen toteuttamistapa on yleiskatsaus. Puhuttaessa narratiivisesta kirjallisuuskatsauksesta tarkoitetaan yleensä juuri narratiivista yleiskatsausta. Kyse on prosessista, jonka tarkoituksena on tiivistää aiemmin tehtyjä tutkimuksia. Tämän kirjallisuuskatsauksen analyysin muoto on kuvaileva synteesi, jonka yhteenveto on tehty ytimekkäästi ja johdonmukaisesti. Lähtökohtaisesti narratiivisen kirjallisuuskatsauksen kautta hankittu tutkimusaineisto ei ole käynyt läpi erityisen systemaattista seulaa. Silti tällä otteella on mahdollista päätyä johtopäätöksiin, joiden luonne on kirjallisuuskatsausten mukainen synteesi. Narratiivisen kirjallisuuskatsauksen luonne on joskus jopa kriittinen, vaikkei kriittisyys kuulu katsauksen oletusarvoon, kuten Green ym. (2006, s. 103) ovat todenneet. (Salminen, 2011, s. 7; kts. myös Green ym., 2006, s.103)

Kuvailevana tutkimustekniikkana narratiivinen katsaus auttaa ajantasaistamaan tutkimustietoa, muttei tarjoa varsinaista analyttisintä tulosta. Narratiivista katsausta on käytetty paljon mm. opetuksen alalla. Sen avulla on mahdollista tuottaa opiskelijoille ajankohtaista tietoa, johon ei aina muun tieteellisen kirjallisuuden avulla pystytä. (Green ym., 2006, s. 104; Salminen, 2011, s. 8) Narratiiviseen muotoon kirjoitetussa katsauksessa aineiston arvioinnissa voidaan kuvata tutkimuksen heikkouksia ja vahvuuksia (Flinkman-Salanterä, 2007, s. 93).

Finkin määritelmän mukaan tutkimuskirjallisuuteen perustuva kirjallisuuskatsaus on täsmällinen, toistettavissa oleva ja systemaattinen menetelmä, jolla arvioidaan, tunnistetaan ja tiivistetään tutkijoiden ja käytännön asiantuntijoiden julkaistu ja valmiina oleva tutkimusaineisto. Kirjallisuuskatsauksen on täytettävä tieteen metodille asetettavat yleiset vaatimukset. Vaatimuksia ovat muun muassa objektiivisuus, itsekorjaavuus, kriittisyys ja julkisuus. Tieteellisten tulosten tulee olla julkisia ja tiedeyhteisön taholta kriittisesti arvioitavissa. Itsekorjaavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen virheet ja puutteellisuudet voidaan poistaa uusilla tutkimuksilla. Ominaisuudet tutkimuskohteessa ovat tutkijan mielipiteitä tai muista auktoriteeteista riippumattomia. Kirjallisuuskatsaus on metodi ja tutkimustekniikka, jossa tutkitaan tehtyä tutkimusta. Sen avulla tehdään 'tutkimusta tutkimuksesta' eli kootaan tutkimuksien tuloksia. Tutkimusten tulokset ovat perustana uusille tutkimustuloksille. (Salminen, 2011, ss. 1,4-5; Fink, 2005, s. 19)

Itse termin osalta kirjallisuuskatsauksen määrittely vaatii täsmennystä. Terminä kirjallisuuskatsaus (review, literature review, research literature review) on osin harhaanjohtava. Kysymys ei ole katsauksesta, jolla tarkoitetaan yhteenvetoa, lyhyttä tai tiivistä vilkaisua ilman analyttistä tai muutoin perusteellista otetta. Termillä 'review' viitataan kuitenkin katsauksen lisäksi arviointiin, joka tehdään kriittisesti tai uudelleen. Termillä voidaan tarkoittaa myös arvostelua, tarkistusta, historiikkaa tai selontekoa. (Salminen, 2011, s. 5)

5.1.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on aineistolähtöinen tapa. Tutkittavaa ilmiötä kuvataan laaja-alaisesti ja sen ominaisuuksia luokitellaan sen kautta, mitä ilmiöstä jo tiedetään. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus lähestyy joiltakin ominaisuuksiltaan systemaattista kirjallisuuskatsausta, mutta antaa mahdollisuuden kuvattavan aiheen laajempaan käsittelyyn. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus samalla auttaa aiheen kriittisessä tarkastelussa ja arvioinnissa. Kuvailevasta kirjallisuuskatsauksesta voidaan erottaa kaksi suuntausta: narratiivinen ja integroiva. Integroiva katsaus tuo myös uutta tietoa tutkittavasta aiheesta ja auttaa kirjallisuuden kriittisessä tarkastelussa sekä arvioinnissa, kun taas narratiivinen katsaus pyrkii antamaan laajan kuvauksen aiheesta tai kuvailemaan aiheen historiaa ja kehityskulkua. Verrattuna systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen tai meta-analyysiin, kuvaileva kirjallisuuskatsaus mahdollistaa tutkimuskysymysten väljyyden. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

pyrkii löytämään ilmiön keskeisiä käsitteitä ja hahmottamaan niiden välisiä suhteita. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa käytetty aineisto analysoidaan laadullisin tutkimusmenetelmin. (Rosenlund ja Kinnunen, 2018, ss. 266-267; Salminen, 2011, s. 6.) Kuvaileva katsaus toimii itsenäisenä metodina, mutta sen katsotaan tarjoavan uusia tutkittavia ilmiöitä systemaattista kirjallisuuskatsausta varten. Varsinkin integroivalla kirjallisuuskatsauksella on yhtymäkohtia systemaattiseen katsaukseen. (Salminen, 2011, s. 6)

5.2 Tutkimusmenetelmänä fokusryhmähaastattelu

Kun opinnäytetyön tavoittena on lisätä tietoa, joka koskee käsityksiä, havaintoja, mielipiteitä, asenteita, kokemuksia tai arvoja, on mielekästä käyttää tutkimusaineiston kokoamisessa haastattelua (Koppa, n.d.). Fokusryhmähaastattelu (focus group interview/discussion) on haastattelijan ylläpitämä keskustelu ennalta suunnitellun rungon pohjalta. Fokusryhmähaastattelu tapahtuu valikoidussa ryhmässä. Haastattelu tuottaa rikkaan ja monipuolisen aineiston, jota ei olisi saatavilla toisilla menetelmillä. Fokusryhmähaastattelu kuuluu laadulliseen tutkimukseen ja sen avulla pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Fokusryhmähaastattelu vastaa kysymyksiin miten, mitä, kuinka ja miksi. Siten tutkimusmenetelmän päämäärä on sama kuin muissakin laadullisissa menetelmissä. (Mäntyranta ja Kaila, 2008, s. 1507)

Fokusryhmähaastattelua käytetään sekä yhdistettynä toiseen tutkimusmenetelmään että itsenäisenä tutkimuksena. Sitä on käytetty mm. kyselytutkimuksen jälkeen syventämään saatua tietoa. Fokusryhmätutkimus on kehitetty 1920- luvulla ja nykyisin sillä näyttää olevan muutama vakiintunut käyttöalue, kuten terveydenhuollon ammattilaisten päätöksenteon, ajattelutavan, kommunikaation ja toiminnan tutkimus. Haastattelua käytetään runsaasti tutkimuksessa, jonka avulla kehitetään toimintaa, palveluja tai terveysviestintää. Suomessa haastattelua on käytetty esimerkiksi terveyttä edistävien hankkeiden arvioinnissa ja selvitetessä väestön terveyskäyttäytymistä. (Mäntyranta ja Kaila, 2008, ss. 1507-1508)

Fokusryhmähaastattelu soveltuu vastaamaan erilaisiin tutkimuskysymyksiin ja on tutkimusmenetelmänä joustava. Usein tutkitaan haastateltavien kokemuksia, mielipiteitä tai näkemyksiä asioista. Haastattelu on aito keskustelutilanne, jossa saatetaan olla kiinnostuneita yksittäisten mielipiteiden lisäksi ryhmän yhteisistä ihanteista ja normeista.

Ovatko mielipiteet jaettuja? Mitä tapahtuu, jos normista poiketaan? Haastattelulla on myös tutkittu ryhmän sisäistä vuorovaikutusta, sekä kommunikaatiota että kieltä. Valitut ilmaisut ja sanat voivat kiinnostaa tutkijoita. On olemassa aihepiirejä, joihin fokusryhmähaastattelu ei sovellu, kuten aiheet, joihin liittyy voimakas tunne. (Mäntyranta ja Kaila, 2008, s. 1509)

5.2.1 Fokusryhmähaastattelun rakenne ja logiikka

Fokusryhmä kerätään noin 4-10 henkilöstä ja sitä ohjaa yksi tai useampi tutkija. Ryhmän muodostamisessa tärkeänä on pidetty homogeenisuutta eli fokusoitumista. Fokusoitumisella monesti tarkoitetaan ryhmän kokoamista joidenkin ennalta tiedettyjen asioiden ympärille. Tällaisia asioita voi olla esimerkiksi jokin yhteinen kokemus. Usein tutkimuksissa on järjestetty kolme tai enemmän haastattelua eri osallistujille, mutta aineiston kokoa ei ole mahdollista tietää etukäteen. Monesti laadullisessa tutkimuksessa puhutaan aineiston saturaatiosta: uusi haastattelukierros ei tuo lisää tietoa tutkittavasta asiasta. Haastattelussa pyritään saamaan koolle ryhmä haastateltavia, jotka voivat tuoda asiaan eri näkökulmia. Edelleen fokusryhmään osallistuvien on kyettävä osallistumaan vilkkaaseenkin keskusteluun. Ryhmä voidaan koota esimerkiksi järjestöjen jäsenistä, henkilökunnasta tai potilaista. Halukkuutta haastatteluun selvitetään monesti kyselyllä, jonka avulla kerätään myös tarvittavat taustatiedot. Suomalaisten kokemusten mukaan sosiaalinen asema tai sukupuoli ei lukitse keskustelua samalla tavalla kuin joissain toisissa maissa, sen sijaan erikäisyydellä on ollut merkitystä keskustelun tempon suhteen. (Mäntyranta ja Kaila, 2008, s. 1509)

Fokusryhmässä haastateltavat eivät voi olla riippuvuussuhteessa haastatteliijaan; esimerkiksi omia potilaita ei sovi haastatella. Samoin haastattelijan henkilökohtaisilla ominaisuuksilla, kokemuksella ja ammattitaustalla voi olla vaikutus onnistumiseen. Lisäksi haastattelijan on hyvä tietää jotain haastateltavasta asiasta. Kahden haastattelijan käyttö on tavallista. Tällöin toinen huolehtii tekniikasta sekä muistiinpanojen tekemisestä ja toinen ohjaa keskustelun. Haastattelun aikana pyritään saamaan aikaan paljon keskustelua osallistujien välille. Haastattelussa on usein käytössä strukturoitu runko, jossa on 5-8 teemaa. Teemoissa suositaan avoimia kysymyksiä, eli miten ja miksi kysymyksiä ja niiden lisänä syventäviä, mutta ei johdattelevia kysymyksiä. Tutkijan tehtävänä on luoda salliva ja turvallinen ilmapiiri, joka mahdollistaa erilaisten käsitysten, että mielipiteiden esittämisen. Tutkijan oman sanattoman viestinnän huomioiminen on tärkeää. Näiden lisäksi tutkija eli haastatteliija

huolehtii hiljaisista osallistujista, että hallitsevista osallistujista. Mielipiteiden erilaisuus ei ole ongelma, mutta konfliktitilanteet vaativat puuttumista asiaan. Haastattelija vaikuttaa kertyvään aineistoon ja lisäksi haastateltavat vaikuttavat toisiinsa. (Mäntyranta ja Kaila, 2008, ss. 1509-1510)

Yleensä fokusryhmähaastattelu tallennetaan ja tallennuksessa on tärkeää välineiden laatu. Joskus on käytetty kahta tai useampaa nauhuria tai videointia. Suurissa ryhmissä voi esiintyä päällepuhumista. Monesti keskustelu tuottaa paljon aineistoa, eikä sitä ole mahdollista koota muistiinpanoiksi. Useampi videokamera voi olla hyödyksi, samoin on hyödyllistä tehdä kuvia tai muistiinpanoja eri ihmisten keskinäisistä yhteyksistä. Yleisiä havaintoja kannattaa sanella samaan tallenteeseen haastattelun jälkeen. Tallennettu aineisto litteroidaan eli kirjoitetaan tekstiksi. Ihmisten mielipiteet ja näkemykset litteroidaan sanatarkasti, kun taas ryhmän yhteiset normit tai tarkempi vuorovaikutus litteroidaan tarkemmin – sikäli kun tutkimus keskittyy vuorovaikutukseen tai normeihin. Menetelmänä fokusryhmähaastattelu ei edellytä tiettyä analyyttistä tutkimustapaa. Analyysitapa voi olla teorialähtöinen, teoriasidonnainen tai aineistolähtöinen. Analyysi vahvistuu, jos useampi tutkijaa luokittelee ja analysoi aineiston toisistaan riippumatta. (Mäntyranta ja Kaila, 2008, ss. 1510-1511)

Haastattelun tulokset esitetään samoin periaattein kuin muussakin laadullisessa tutkimuksessa. Tulokset esitetään luokiteltuina teema-alueina tai teoreettisina malleina. Tuloksissa esitetyt käsitykset ja mielipiteet kuvataan suorina lainauksina ja tekstinä. Numeerinen esitystapa saattaa luoda virheellisiä mielikuvia. Tyypillisesti analyysi tuottaa luokkia tai teemoja, joiden sisältö kuvataan ja jotka nimetään. Monesti luokkiin liitetään teemasta poimittuja esimerkkejä. Esimerkit kuvaavat luokan sisältöä. On tärkeää, ettei haastateltua henkilöä ole mahdollista tunnistaa lainauksista tai merkinnöistä. Tekstilainauksissa usein kerrotaan siteeratun henkilön sukupuoli ja ikä, mahdollisesti muitakin tietoja. Raportointia varten on tehty tarkistuslistoja, joiden avulla voi käydä läpi systemaattisesti laadullisen artikkelin yleisimmät asiat. Tutkimuseettiset haastattelun haasteet ovat samantapaisia kuin muissa laadullisissa menetelmissä. Osa haasteista liittyy tutkimustilanteeseen, sillä nopeatempoisessa ryhmätilanteessa on vaarana, että joku tulee loukatuksi tai ryhmäpaineen vuoksi paljastaa asioita, joita ei halua. (Mäntyranta ja Kaila, 2008, ss. 1511- 1512)

6 Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset

Seuraavaksi esittelen kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset ja tutkimusten taulukoinnin. Lähteiksi valitut tutkimukset on arvioitu kriittisesti ja samalla vahvasti ajateltu opinnäytetyön tavoitetta. Tutkimukset on esitelty selkeästi ja helppolukuisesti, toisia tutkijoita kunnioittaen. Lähteiden keskinäinen keskusteluttaminen kuuluu tiedeyhteisöjen keskeisiin viestintätaitoihin. (Hirsjärvi ym., 2014, s.260)

6.1 Kuvaus kirjallisuuskatsauksen tiedonhausta

Kirjallisuuskatsaukseen on valittu kuusi eri tutkimusta. Halusin kirjallisuuskatsauksen aineiston kuvaavan monipuolisesti, mutta riittävän ajankohtaisesti suomalaista vapaaehtoistyötä ja kolmannen sektorin toimintaa. Mielestäni oli tärkeää kirjallisuuskatsauksen luotettavuuden vuoksi hankkia aineisto, joka on hyvin sovellettavissa suomalaiseen, nykyaikaiseen kolmannen sektorin toimintaan. Toisekseen opinnäytetyö tarvitsi aineiston, josta käy ilmi järjestöjohtoisuus ja struktuuri, eikä pelkkä vapaaehtoistyö. Valittuja tutkimuksia ovat

1. Hynynen, Eero-Tapani 2015. Pyyteetöntä auttamista, henkilökohtaista hyötyä ja persoonatonta ystävyyttä. Pro gradu.
2. Lehmusvuori, Lotta 2016. Sitoutuminen ja motiivit vapaaehtoistyössä. Pro gradu.
3. Heikkinen, Elina 2019. Yhtäkään lasta ei jätetä. YAMK-opinnäytetyö.
4. Vihervaara, Johanna 2017. SPR:n ja Vapepan hälytysryhmissä toimivien vapaaehtoisten kokemuksia purkukeskusteluista ja jälkipuinnista. YAMK- opinnäytetyö
5. Tirkkonen, Sonja 2017. Vapaaehtoistyö syöpää sairastavien saattohoidossa. Pro gradu.
6. Vantola, Noora 2012. Toiminnanohjaus vapaaehtoistyön tukena. Pro gradu.

Tiedonhaku kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen toteutettiin hakukoneiden avulla. Hakukoneista mainittakoon HAMK Finna, Metropolia Finna, Pub Med, Google Scholar, Cochrane. Aineistohaussa käytettiin erilaisia sanayhdistelmiä ja julkaisut rajattiin 2010- luvulle. Hakusanoja olivat muun muassa ”kolmas sektori”,

”vapaaehtoistyö”, ”mielenterveystyö”, ”kokemus”, ”vapaaehtoisuus”, ”Järjestö”, ”mielenterveys”, ”third sector”, ”volunteer*”, ”nonprofit”, ”merkitys”, ”motivaatio”, ”motivatio*”. Hakusanoista tehtiin sanayhdistelmiä käyttämällä AND, OR, NOT – toimintoja eri variaatioina.

Valituiksi tutkimuksiksi kelpuutettiin yliopistotasoiset, tuoreet julkaisut. Näitä ovat esimerkiksi pro gradu – työt, väitöskirjat, maisterityöt ja YAMK- tasoiset Master-tason työt. AMK- tason julkaisuja ja yleisiä verkkojulkaisuja ei hyväksytty. Tämän jälkeen valikoiduista tutkimuksista luettiin abstrakti, että sisällysluettelo ja tulokset. Jos tutkimus vastasi haluttua aihetta ja tutkimuskysymystä, se kelpuutettiin osaksi kuvailevan kirjallisuuskatsauksen aineistoa. Aiheen rajaamisen avulla on loogista keskittyä opinnäytetyön fokusryhmähaastattelun osuudessa työelämäyhteyteen eli kolmannen sektorin asiantuntijatyöhön Suomen Delfinsin ammattilaisvapaaehtoisten parissa.

6.2 Taulukko kirjallisuuskatsaukseen valituista tutkimuksista

Taulukoinnin tarkoituksena on lisätä opinnäytetyön luotettavuutta. Systemaattisen taulukoinnin avulla lukija pystyy näkemään, miten tutkimustulokset ovat muodostuneet. Halutessaan toinen tutkija voi tehdä uuden tutkimuksen saman aineiston perusteella ja saatuja tuloksia on mahdollista verrata keskenään. Seuraavassa taulukossa on esitettyinä helppolukuisesti kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset. Alkuperäiset kirjallisuuskatsauksen tutkimukset ovat tiivistelmiksi aukikirjoitettuna opinnäytetyön liitteenä (Liite 7).

Taulukko 1. Taulukossa esitetään opinnäytetyön kirjallisuuskatsausosaan valitut lähteet, lähteen tyyppi ja aineiston keskeisin sisältö.

Tutkimuksen nimi ja julkaisuvuosi	Tutkimuksen tyyppi	Tutkimuksen ilmeisin sisältö
(1) Hynynen, Eero-Tapani 2015. Pyyteetöntä auttamista henkilökohtaista hyötyä ja persoonatonta ystävyyttä	Pro gradu tutkii kolmannen sektorin auttamistyötä tekevien vapaaehtoisten motivaatiota	Aineiston keskeisin sisältö on se, että toiminta on altruistisesti motivoitunutta. Haastatelluille tärkeää olivat arvot ja erilaiset motiivit.
(2) Lehmusvuori, Lotta 2016. Sitoutuminen ja motiivit vapaaehtoistyössä	Pro gradu tutkii vapaaehtoisten sitoutumista ja motivaatiota kolmannen sektorin järjestöissä	Aineistossa nousee esiin samanlaisia motivaatiotekijöitä, kuten aiemmissa tutkimuksissa. Vapaaehtoisilla on individualistisia ja arvoihin perustuvia motiiveja.
(3) Heikkinen, Elina 2019. Yhtäkään lasta ei jätetä	YAMK-opinnäytetyö tutkii vapaaehtoisten motiiveja työlleen kolmannen sektorin järjestössä	Aineistossa keskeisimmäksi motivaatiotekijäksi nousivat arvot. Lisäksi erityisesti muiden auttaminen oli merkityksellistä.
(4) Vihervaara, Johanna 2017. SPR:n ja Vapepan hälytysryhmissä toimivien vapaaehtoisten kokemuksia purkukeskusteluista ja jälkipuinnista	YAMK-opinnäytetyön lähtökohtana oli selvittää järjestöaktiivien jaksamiseen vaikuttavien tekijöitä	Aineistossa haastatellut toimivat useissa vapaaehtoistehtävissä. Aineistosta nousi esiin järjestössä toimimisen merkityksellisyys ja koulutuksen tärkeys.
(5) Tirkkonen, Sonja 2017. Vapaaehtoistyö syöpää sairastavien saattohoidossa	Pro gradu selvitti vapaaehtoisten näkemyksiä omasta roolistaan saattohoidossa	Aineisto analysoi saattohoidon vapaaehtoisten erilaisia rooleja ja ominaisuuksia, kuten taitoa olla aidosti läsnä.

(6) Vantola, Noora 2012. Toiminnanohjaus vapaaehtoistyön tukena	Pro gradu tutki- vapaaehtoisten naisten kokemuksia toiminnanohjaamisesta Tyttöjen talolla	Aineistossa tarkasteltiin koulutettujen vapaaehtoisten kokemuksia toiminnanohjaamisesta.
---	---	---

Hukkanen, 2020

7 Kirjallisuuskatsauksen tutkimustulokset, sisällönanalyysi ja synteesi

Seuraavissa luvuissa avaan tutkimukseni menetelmällistä lähtökohtaa eli sisällönanalyysia, jonka toteuttamisessa käytin apuna tarkoitukseen soveltuvaa kirjallisuutta. Erityisesti käytin Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven kirjaa Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (2018). Analysoidessani aineistoa hyödynsin laadullisen ja narratiivisen tutkimuksen lähestymistapaa.

7.1 Laadullinen sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, joka soveltuu kaikkiin laadullisen tutkimuksen tutkimusperinteisiin. Sisällönanalyysia voi käyttää sekä yksittäisenä metodina että väljänä teoreettisena kehyksenä. Laadullisen tutkimuksen analyysi voidaan jakaa kahteen ryhmään. Ensimmäistä ryhmää ohjaa tietty teoreettisen asemointi, kuten fenomenologinen analyysi. Toinen ryhmä ovat ei-teoriaohjattu muodot, mutta niihin voi soveltaa monenlaisia teoreettisia lähtökohtia. (Tuomi ja Sarajärvi, 2018, s. 103)

Laadullisessa analyysissä usein mainitaan induktiivinen ja deduktiivinen analyysi. Jako perustuu päättelyn logiikkaan, joka on joko induktiivinen (yksittäisestä yleiseen) tai deduktiivinen (yleisestä yksittäiseen). Jaottelun käyttö on vaikeaa, koska ajatellaan ettei uusi teoria voi syntyä puhtaasti havaintojen pohjalta eli induktiosta. Kaikkiaan aineistolähtöinen tutkimus on vaikea toteuttaa jo siitä syystä, että ajatus havaintojen teoriaosuudesta on hyväksytty periaate. Taustalla on ajatus, että ei ole olemassa objektiivisiä ”puhtaista” havaintoja, vaan esimerkiksi käytetyt käsitteet, menetelmät ja tutkimusasetelmat ovat tutkijan asettamia. Siksi ne vaikuttavat lopputulokseen. Kaikkiaan aineiston analyysissä on kyse keksimisen logiikasta ja keksimisen logiikkaan ei ole olemassa opetettavia sääntöjä tai

metodia. Ei ole olemassa sellaista tieteellistä ohjenuoraa, joka varmuudella takaisi menestyksen. (Tuomi ja Sarajärvi, 2018, ss. 107, 109, 113)

Aineistolähtöistä laadullista analyysiä eli induktiivisen aineiston analyysiä on kuvattu karkeasti kolmivaiheiseksi prosessiksi. Vaiheita ovat 1) aineiston pelkistäminen eli redusointi 2) aineiston ryhmittely eli klusterointi ja 3) aineiston abstravointi eli teoreettisten käsitteiden muodostaminen. Sisällönanalyysin ensimmäinen vaihe on aineiston eli datan pelkistäminen, toisin sanoen aineistosta karsitaan epäolennainen pois. Aineistosta etsitään tutkimustehtävää kuvaavia ilmaisuja. Pelkistämisen jälkeen on seuraava vaihe eli ryhmittely. Ryhmittelyssä luodaan pohja tutkimuksen perusrakenteelle, sekä ilmiön alustavat kuvaukset. Apuna käytetään taulukointia. (Tuomi ja Sarajärvi, 2018, ss. 123-125)

Taulukoinnissa aineistosta muodostetaan alaluokkia, yläluokkia ja pääluokkia sekä lopuksi yhdistävä luokka, joka on yhteydessä tutkimuskysymykseen. Ryhmittelyä seuraa käsitteellistäminen, jossa erotetaan olennainen tieto ja tämän tiedon perusteella muodostuu teoreettiset käsitteet. Käsitteellistämistä eli abstrahointia jatketaan yhdistelemällä luokkia niin kauan kuin aineiston näkökulmasta on mahdollista. Polku alkuperäisdataan on säilyttävä läpi analyysin. (Tuomi ja Sarajärvi, 2018, s. 126)

7.2 Kirjallisuuskatsauksen aineiston analysoinnin esimerkkitaulukot

Luku sisältää sisällönanalyysistä johdettujen taulukkojen esimerkit. Hirsjärvi ym. (2014) mukaan taulukkojen otsikoinnin tulee olla selkeää. Lukijan kuuluu olla saada käsitys taulukkojen sisällöstä pelkästään niiden otsikoinnin perusteella. (Hirsjärvi ym. 2014, s.325)

Taulukko 2. Taulukossa esitetään kirjallisuuskatsauksen aineiston alkuperäisilmaukset ja alkuperäisilmauksista sisällönanalyysin avulla johdettu aineiston pelkistäminen.

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset
"Myrskylyhdyssä on selvästi havaittavissa oman osaamisen hyödyntämiseen ja ammatilliseen kehittymiseen liittyvät motiivit"	Omaan ammatilliseen osaamiseen liittyvät motiivit Oman pääoman kehittäminen Individualistiset motiivit
"Motivaatioluokka omanarvontunto, eli vapaaehtoinen tavoittelee vapaaehtoistoiminnalla itsetunnon tai itsearvostuksen kohottamista, sisälsi hajontaa."	Omaan suojaavuuteen liittyvät motiivit Itsetunnon kohottaminen Motivaatioluokka omanarvontunto Luokka sisälsi hajontaa

Hukkanen, 2020

Taulukko 3. Taulukossa johdetaan sisällönanalyysin avulla kirjallisuuskatsauksen pelkistetyt ilmaukset alaluokiksi.

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat
Omaan suojaavuuteen liittyvät motiivit Itsetunnon kohottaminen Motivaatioluokka omanarvontunto Luokka sisälsi hajontaa	Suojaavuuteen liittyvät tekijät Vapaaehtoistyöntekijän omat heikkoudet Vapaaehtoisesta käsin lähtevät tarpeet
Omaan ammatilliseen osaamiseen liittyvät motiivit Oman pääoman kehittäminen Individualistiset motiivit	Osaamisen maksimointi Toiminnasta saatava hyöty Hyöty vapaaehtoiselle

Hukkanen, 2020

Taulukko 4. Esimerkkitaulukko esittää kirjallisuuskatsauksen aineiston abstrahoinnin eli käsitteellistämisen. Käsitteellistämisessä sisällönanalyysin avulla johdetut alaluokat ryhmitellään yhdistäviksi yläluokiksi ja edelleen pääluokiksi.

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Individualistiset motiivitekijät Altruistiset motiivitekijät Useat ja päällekkäiset motiivitekijät	Positiiviset ja neutraalit motivaatiotekijät	Vapaaehtoisissa itsessään esiintyvät motivaatiotekijät
Vapaaehtoisen tuen tarve Motivaatiotekijänä sosiaaliset verkostot Ryhmän merkitys Lähtökohtana yhteiskunta	Riskeinä ajateltavat motivaatiotekijät	

Hukkanen, 2020

7.3 Kirjallisuuskatsauksen tulokset ja yhteenveto

Toteutin YAMK-opinnäytetyöni kirjallisuuskatsausosion kuvailevana, narratiivisena kirjallisuuskatsauksena. Analysoin aineiston laadullisesti ja aineistolähtöisesti mukaillen induktiivista sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi vastaa ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni, joka oli **”Minkälaisia motivaatiotekijöitä vapaaehtoistyöntekijöiltä löytyy auttamistyön toteuttamiseksi suomalaisessa järjestöjohtoisessa vapaaehtoistyössä?”** Sisällönanalyysin perusteella aineistosta nousi useita eri motivaatiotekijöitä ja -luokkia. Sisällönanalyysitaulukot ovat luettavissa tutkimukseni lopussa liitteinä. (Liite 1-3)

Osa motivaatiotekijöistä oli vapaaehtoistyöntekijään itseensä liittyviä ja osa ulkoiseen toimintaan liittyviä. Motivaatiotekijöitä olivat esimerkiksi individualistiset ja altruistiset tekijät, jotka kuuluivat positiivisten ja neutraalien motivaatiotekijöiden yläluokkaan. Tämä yläluokka kuului vapaaehtoisissa itseään esiintyvien motivaatiotekijöiden pääluokkaan. Lisäksi tutkimuksessani löytyi esimerkiksi yhteenkuuluvuus, vuorovaikutuksellisuus ja vapaaehtoisen kokema empatia- motivaatiotekijät, jotka ryhmittelin yläluokkaan vapaaehtoistoiminnan sisältöä rikastuttavat motivaatiotekijät.

Tämän yläluokan jaottelin kuuluvaksi vapaaehtoistoiminnan mahdollistamiseksi liittyvien tekijöiden pääluokkaan. Näiden toimintaa edesauttavien motivaatiotekijöiden lisäksi tutkimuksessani löytyi myös muita tekijöitä, kuten vapaaehtoisen tuen tarve ja vapaaehtoisen haavoittuvaisuus. Tämän kaltaiset tekijät jaoin muun muassa toimintaa rajoittavien tekijöiden yläluokkaan, joka edelleen kuului pääluokkaan nimeltä toiminnan tulevaisuuteen vaikuttavat tekijät. (Liite 3) Muita motivaatioluokkia olivat esimerkiksi toiminnan arvoperusta ja hyöty vapaaehtoiselle itselleen.

Tulokset olisi voinut luokitella myös eri tavalla, kuten esimerkiksi sisäisiin ja ulkoisiin motivaatiotekijöihin. Kirjallisuuskatsauksesta nousseiden tulosten perusteella muodostin haastattelurungon tutkimukseni toiseen osaan eli fokusryhmähaastatteluun Suomen Delfins ry:ssä. Toteutin ryhmähaastatteluni alkuperäisestä suunnitelmasta poikkeavalla tavalla koronarajoitusten vuoksi. Jokainen vapaaehtoinen haastateltava sai vastata joko puhelinhaastattelun tai sähköpostikyselyn avulla.

8 Fokusryhmähaastattelu Suomen Delfinsissä

Tässä luvussa käsittelen lyhyesti narratiivisen tutkimuksen peruspiirteitä ja fokusryhmälle valikoitunutta tutkimuskysymystä. Luvussa 8.2 lukijan on mahdollista tutustua fokusryhmälle esitettyihin kysymyksiin. Mainitsen myös muutamalla sanalla tutkimusetiikasta sekä tutkimuksen luotettavuuden arvioinnista.

Tutkimusta, joka tarkastelee kertomuksia, nimitetään narratiiviseksi tutkimukseksi. Tiukan määritelmän mukaisesti narratiivi eli kertomus on teksti, jossa on kerronnan lisäksi loppu, keskikohta ja alku. Väljempi määritelmä näkee narratiiviksi minkä hyvänsä tekstin, jossa on kerronnan piirteitä, vaan ei rakennetta tai eheää juonta. Keskeistä narratiiviselle tutkimukselle on konstruktivistinen käsitys tiedosta ja sen luonteesta. Kun tutkija tarkastelee kertomuksia, hänen on hylättävä ajatus siitä, että tutkimalla on mahdollista tuottaa todellisuudesta objektiivista tietoa. Tosien tai epätosien väitelauseiden muodostaminen on mahdotonta. Konstruktivismiin mukaan ihmiset rakentavat tietonsa sekä identiteettinsä tarinoiden kautta. Konstruktivismissa todellisuus on olemassa eri tavoin sosiaalisessa vuorovaikutuksessa sekä ihmismielessä, eli todellisuus ei ole universaali. Tutkimuksen avulla

on saavutettavissa autenttinen kuva todellisuudesta, mutta kuvaa ei voi pitää objektiivisena totuutena. (Heikkinen, 2000)

8.1 Fokusryhmähaastattelun tutkimuskysymys, haastattelun runko ja aikataulu

Hirsjärven ym. (2014) kirjan perusteella tutkimuskysymykset esitetään kysymyksen muodossa. Tutkimuskysymyksen- eli ongelman perusmuoto määräytyy opinnäytetyön tarkoituksen mukaan. Kuvailevassa opinnäytetyössä kysymykset ”miten” tai ”minkälainen” ovat tavallisia. (Hirsjärvi 2014, s. 129) Alun perin fokusryhmähaastatteluni tutkimuskysymys oli ”Mikä on (ammatillisen) vapaaehtoistyön rooli ja merkitys lapsena seksuaalisesti hyväksikäytettyjen aikuisten parissa tehtävässä auttamistyössä Suomen Delfinsissä?”. Kirjallisuuskatsauksen tulosten perusteella lopulliseksi fokusryhmän tutkimuskysymykseksi muodostui

”Minkälaisia motivaatiotekijöitä auttamistyön toteuttamiseksi löytyy Suomen Delfinsin ammattilaisvapaaehtoisilta?”

Fokusryhmähaastattelu muutti muotoaan alkuperäisestä suunnitelmasta ja toteutin sen koronan takia terveysturvallisesti etänä. Jokainen haastateltava sai kysymykset etukäteen syksyllä 2020 ja he vastasivat minulle sähköpostin välityksellä. Kysymysten lisäksi kaikki haastateltavat saivat luettavakseen tutkimuslupani ja haastateltavien anonymiteetti säilytettiin läpi tutkimuksen tieteellisen tutkimuksen eettisten ohjeiden mukaisesti. Haastateltavat vastasivat kysymyksiin omasta halustaan eivätkä saaneet vastauksista palkkaa tai palkkiota. Ilman palkkiota toimiminen lisäsi näkemykseni mukaan vastausten luotettavuutta. Haastattelun jakelussa pyysin apua Suomen Delfins ry:ltä. Suomen Delfins käytti omia jakelulistojaan haastateltavien saamiseksi.

Fokusryhmän haastattelulomakkeen runko:

1. Kerro itsestäsi se, mitä haluat. Minkälaisista lähtökohdista käsin toimit vapaaehtoistyössäsi? Tuoko vapaaehtoistyö lisäarvoa elämääsi, esimerkiksi omalle urallesi tai eläkepäiviin?
2. Kerro motivaatiotekijöistäsi. Mikä sinut motivoi toimimaan Delfinsin vapaaehtoisena?

3. Minkälaisia merkityksiä vapaaehtoistyöstäsi löytyy? (Esimerkiksi työn sisältöön, järjestölle, asiakkaille, sinulle itsellesi ja yhteiskunnalle...)
4. Mitä mieltä olet väittämästä ”Ammattilaisvapaaehtoisen tärkein ominaisuus on empatiakyky?”
5. Mitä mieltä olet väittämästä ”Osallistuminen vapaaehtoistoimintaan voi lisätä merkittävästi vapaaehtoisen omaa kasvua ja kehittymistä sekä ihmisenä että ammattilaisena?”
6. Mitä mieltä olet väittämästä ”Vapaaehtoistoiminnassa on mahdollista toteuttaa omaa arvoperustaa?”
7. Mitä vapaaehtoistyö antaa sinulle? Kuinka tärkeinä pidät ryhmäytymistä, sosiaalisia verkostoja ja työn kautta saatuja ystävyysuhteita?
8. Kuinka tärkeänä pidät vapaaehtoisen soveltuvuutta työhön? Kuuluuko vapaaehtoisen noudattaa järjestön struktuuria ja arvopohjaa?
9. Onko työ antanut uutta suuntaa elämällesi tai muuttanut elämän arvojärjestystä uudelleen? (Esimerkiksi aikaa perheen kanssa, omasta terveydestä huolehtiminen, kokemus ei-pinnallisen maailman arvokkuudesta...)
10. Mitä mieltä olet väittämästä ”Ammattilaisvapaaehtoisen on mahdollista hakea tukea itselleen ja omaan jaksamiseen järjestön sisältä”?
11. Mitä muuta haluaisit sanoa vapaaehtoistyöstäsi Suomen Delfins ry:ssä? Minkälaisena näet Delfinsin tulevaisuuden ja roolin niin kolmannen sektorin järjestötoimijana, kuin kaupunkien, kuntien ja sairaanhoitopiirien yhteistyökumppanina?

8.2 Fokusryhmähaastattelun sisällönanalyysi ja taulukointi

Tutkimukseni menetelmällinen lähtökohta oli induktiivinen sisällönanalyysi. Analysoidessani aineistoa hyödynsin väljästi narratiivisen tutkimuksen lähestymistapaa. Tarkastelin vapaaehtoisten vastauksia kertomuksina, jotka kuvaavat heidän subjektiivista kokemustaan ja edustavat heidän näkemyksiään vapaaehtoistyötä. Lisäksi tutkin haastateltavien motiiveja ja pyrin kuvaamaan ne autenttisesti. Missään vaiheessa en pyrkinyt selittämään, mitkä tekijät näyttäytyivät haastateltavien toiminnan vaikuttimina. Tutkimuksessa minua kiinnosti myös kertomusten eli narratiivien todellisuus ja haastateltavien konstruoimat motiivit omalle vapaaehtoistoiminnalleen. Fokusryhmähaastattelun alkuperäiset taulukot ovat tutkimukseni lopussa liitteinä (Liite 4-6).

Taulukko 5. Esimerkkitaulukossa näkyy haastattelujen alkuperäisilmaukset ja niiden pelkistykset.

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset
<p>Kysymys 3: "Alusta lähtien vapaaehtoistyössäni merkityksellistä on ollut: mahdollisuus 1) vaikuttaa epäkohtien korjaamiseen ja 2) olla ihminen ihmiselle tämän ahdingossa, 3) kokea toiminnan kautta yhteisyyden tunnetta muihin."</p> <p>Kysymys 4: "Empatiakyky on yksi "ammattivapaaehtoisen" keskeisistä ominaisuuksista, joka ei tosin yksin riitä. Itse käyttäisin sanaa myötätunto, jossa on mukana toiminnallinen erillisyyttä ja eettinen vastuu. Osassa vapaaehtoistehtäviä empatia ja myötätunto eivät ole keskeisiä vaan ihminen voi olla hyödyllinen tiimissä esim. Teknisiä asioita hoitamassa esim. Eettisistä syistä, vaikka empatia/myötätuntotaidot olisivatkin keskimääräistä heikkommat."</p>	<p>Merkityksellistä on auttaminen ja yhteys toisiin</p> <p>Empatia ja myötälämisen kyky ovat tärkeitä ominaisuuksia</p>

Hukkanen, 2021

Taulukko 6. Esimerkkitaulukossa tehdään näkyväksi pelkistetyistä ilmauksista johdetut sisällönanalyysin alaluokat.

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat
<p>Osallistuminen vapaaehtoistoimintaan edesauttaa ihmisen omaa henkistä kasvua</p> <p>Vapaaehtoisuus voi kasvattaa myös ihmisenä</p>	<p>Henkisen pääoman lisääminen</p>
<p>Oikean tiedon jakaminen on tärkeää</p> <p>Työssä voi käyttää omaa osaamistaan</p> <p>Ammatillinen vapaaehtoistyö on motivoivaa</p>	<p>Ammatilliset motivaatiotekijät</p>

Hukkanen, 2021

Taulukko 7. Esimerkkitaulukko abstrahoinnista sisältää sisällönanalyysin alaluokat ja niistä johdetut yläluokat. Viimeisessä sarakkeessa on esitettyä aineistosta muodostuneet pääluokat.

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Motivaatiotekijänä sosiaaliset verkostot Ammatilliset motivaatiotekijät Vapaaehtoistyö Suomen Delfinsissä	Vapaaehtoistoiminnan sisältöä rikastuttavat motivaatiotekijät	Vapaaehtoistoiminnan kehittymiseen vaikuttavat motivaatiotekijät
Vapaaehtoisen tuen tarve Lähtökohtana yhteiskunta	Riskeinä ajateltavat motivaatiotekijät	

Hukkanen, 2021

8.3 Fokusryhmähaastattelun aineiston yhteenveto ja kuvaus laadullisen tutkimuksen luotettavuuden tarkastelusta

Fokusryhmähaastattelu vastasi kysymykseen ”**Minkälaisia motivaatiotekijöitä auttamistyön toteuttamiseksi löytyy Suomen Delfinsin ammattilaisvapaaehtoisilta?**” Vastaukset analysoitiin sisällönanalyysin avulla ja tulokset ovat tutkimukseni liitteinä (Liite 4-6).

Suomen Delfinsissä toteutetun ammattilaisvapaaehtoisten haastattelun perusteella vapaaehtoisilta löytyi monia erilaisia motivaatiotekijöitä. Motivaatiotekijät esiintyivät yhdessä ja erikseen. Suurimmassa roolissa olivat individualistiset ja altruistiset motivaatiotekijät, mikä sopii yhteen aikaisemman tutkimuksen ja kirjallisuuskatsauksen kanssa. Esimerkiksi muiden auttaminen koettiin tärkeänä. Muita fokusryhmän haastatteluissa nousseita vapaaehtoisten motivaatiotekijöitä olivat arvojen mukainen toiminta, vuorovaikutuksellisuus, sosiaaliset verkostot, yhteiskunnallinen näkökulma, ammatilliset mahdollisuudet, henkinen kasvu ja vapaaehtoisen tuen tarve. Vapaaehtoiset kokivat, että järjestö on hyväksi uhreille ja heidän läheisilleen. (Liite 4- 6)

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa validius ja reliabelius ovat saaneet monia tulkintoja. Hirsjärven ym. (2014, s, 232) kirjassa todetaan, että käsitteenä validius on

onnistunut ratkaisemaan alussa esittämänsä ongelman eli tutkimuskysymyksen. Lisäksi tutkija esittää, miten tutkimus lisäsi tietoa kyseisestä asiasta ja miten tiedon ehkä olisi voinut käyttää toisella tavalla. Pohdinta aloitetaan viittaamalla päätarkoitukseen ja tämän jälkeen heti todetaan päätulokset että uusi, teoreettinen anti. Pohdinnassa osoitetaan myös tutkimuksen suhde ja yhteys alueen käytäntöön, teoriaan ja problematiikkaan. Lisäksi pohdinnassa tuodaan esille tulosten yleistettävyyden ja käytettyjen menetelmien rajoituksia. (Hirsjärvi ym., 2014, ss. 263-265, 437)

Opinnäytetyöni toteutti Master- tason opinnäytetyön tarkoituksen. Toteutuneen kirjallisuuskatsauksen ja fokusryhmän haastattelun avulla löytyi useita eri motivaatioluokkia, jotka esiintyi yhdessä ja erikseen. Lisäksi muodostui arvokasta lisätietoa ammattilaisvapaaehtoisista ja Suomen Delfinsin järjestötoiminnasta. Kaikki alkuperäisilmaukset ja luokitellut motivaatiotekijät on avattu sisällönanalyysitulukoissa. (Liite 1-6) Opinnäytetyöni menetelmällinen lähtökohta oli sisällönanalyysi, jonka toteuttamisessa käytin apuna tarkoitukseen soveltuvaa kirjallisuutta, erityisesti Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven kirjaa Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (2018). Opinnäytetyöni avaa ammattilaisvapaaehtoisten motivaatiotekijöitä ja tuottaa tutkimuksellista lisätietoa Suomen Delfinsille. Tutkimukseni päätuloksia olivat useat erilaiset motivaatiotekijät ja –luokat.

Näistä opinnäytetyön kirjallisuuskatsausosassa näkyi luokat positiiviset ja neutraalit motivaatiotekijät, riskeinä ajateltavat motivaatiotekijät, hyöty vapaaehtoiselle itselleen, toiminnan arvoperusta, vapaaehtoistoiminnan sisältöä rikastuttavat motivaatiotekijät ja toimintaa rajoittavat tekijät. Fokusryhmähaastattelun osassa päätuloksia olivat luokat vapaaehtoisen kokema hyöty, motivaatiotekijänä arvot, individualistiset motivaatiotekijät, riskeinä ajateltavat motivaatiotekijät, että vapaaehtoistoiminnan sisältöä rikastuttavat motivaatiotekijät. Näin ollen kirjallisuuskatsauksen tulokset olivat osittain samoja fokusryhmän eli ammattilaisvapaaehtoisten ryhmän tulosten kanssa. Uutta antia oli kaikki lisätieto, jota ammattilaisvapaaehtoista sai kerättyä.

Opinnäytetyö on tehty laadullisen aineiston analyysin avulla ja tulosten yleistettävyydestä voidaan olla montaa mieltä. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on elämän kuvaaminen ja kohdetta tutkitaan kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä paljastaa ja löytää faktoja, enemmän kuin todentaa jo olemassa olevia totuuksia. (Hirsjärvi ym., 2014, s. 161) Opinnäytetyöni keskittyi ammattilaisvapaaehtoiseihin,

joten saatuja tuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkia vapaaehtoisia.

Opinnäytetyöni keskiössä oli Suomen Delfinsin ammattivapaaehtoisten erityisosaaminen seksuaalisesti hyväksikäytettyjen aikuisten auttamistyössä, joten näin spesifiltä ryhmältä saatuja vastauksia ei voi yleistää koskemaan kaikkea kolmannen sektorin toimintaa.

Kun vertaan tuloksiani aiempaan tutkimustietoon, olen ottanut vertailukohteeksi Jaakko Nykäsenojan (2015) väitöskirjan Kolmas sektori mielenterveystyön hallinnassa. Nykäsenojan mukaan (2015, s. 184) järjestötyön jatkuvuus kuuluisi turvata lisäämällä RAY:n (nyk. STEA) ja kuntien sitoutumista. Lisäksi mielenterveysjärjestöjen resursseja kyettäisiin tehostamaan fuusioimalla paikallisia yhdistyksiä ja keskusliittoja. Edelleen resurssien tehostamiseksi Nykäsenoja mainitsee lehtien keskittämisen. (Nykäsenoja, 2015, s. 184) Omassa tutkimuksessani haastatteluissa tuli ilmi, kuinka järjestön näkyvyyttä tulisi nostaa. Fuusioitumisesta ei maininnut ainutkaan haastateltava, sitä vastoin tutkimuksessa järjestön koettiin tarjoavan ammattilaistasoista tukea nimenomaan omassa lajissaan seksuaalisesti hyväksikäytettyjen parissa. (Liite 4)

Nykäsenojan (2015, s. 185) väitöksen perusteella järjestöjen rahoitus voitaisiin vakauttaa. Vakauttaminen toisi kolmannelle sektorille aseman, joka antaisi mahdollisuuden tasapuoliselle yhteistyölle sektoreiden välillä. Lisäksi kuntien kuuluisi nähdä järjestöt yhteistyökumppaneinaan. Tutkimuksessani osa haastateltavista mainitsee samansuuntaisia ajatuksia erityisesti yhteistyökumppanuuden suhteen (Liite 4). Nykäsenoja (2015, s. 191) kirjoittaa, kuinka Mielenterveyslakia on arvosteltu muun muassa, koska se ei tarpeeksi täsmennä kolmannen sektorin toimijoiden asemaa eikä luo turvaa sektorin toiminnoille. Yhteistyötä eri mielenterveyssektoreiden välillä on arvosteltu toimimattomuuden vuoksi. Opinnäytetyöni haastateltavista osa esittää toiveen yhteistyön lisäämiseksi. (Liite 4) Sivulla 195 Nykäsenojan väitöksessä mainitaan, että järjestöjen kuuluisi omaksua manageristisia toimintatapoja. Kolmannen sektorin kuuluisi verkostoitua paremmin, kontrolloida omaa toimintaa ja toimia markkinaorientoituneesti (Nykäsenoja 2015, s. 195). Näkyvyydestä ja järjestön arvopohjasta sekä struktuurista puhuvat myös oman opinnäytetyöni haastateltavat (Liite 4-6). Nykäsenojan tutkimustuloksiin kuuluu maininta kolmannen sektorin sisäisten olosuhteiden tutkimisen tarpeesta. Väitöksen mukaan kriittisiä arviointikriteerejä tarvitaan ja mielenterveysalan järjestöjen kenttä on pysynyt hajanaisena, kun muu sosiaali- ja terveysalan kenttä on kokenut yhdentymiskehitystä. (Nykäsenoja 2015,

s. 201) Omassa opinnäytetyössäni nimenomaan tutkittiin Suomen Delfinsin aktiivisten ammattivapaaehtoisten toimintaa, eli järjestön sisäisiä olosuhteita.

Opinnäytetyöni haastateltaville oli merkityksellistä oman ja järjestön arvopohjan yhtenäisyys. Samoin vapaaehtoistoiminnassa nähtiin tärkeäksi järjestön struktuurin noudattaminen. (Liite 4, katso myös liite 5-6)

Opinnäytetyöni toimii inspiraationa erilaisille jatkotutkimuksille. Jatkotutkimusaiheita voisivat olla kaikki suomalaista ammattilaisvapaaehtoistyötä analysoivat tutkimukset. Esimerkiksi tutkimus ammattilaisvapaaehtoisuuden sijoittumisesta sosiaali- ja terveysalan rakennemuutoksen keskellä olisi aihe, josta ei ole aikaisempaa tutkimustyötä. Itse jäin pohtimaan, minkälaista työkenttää kolmannen sektorin ammattilaisvapaaehtoisuus palvelee suomalaisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Olisiko esimerkiksi tarpeen muuttaa lainsäädäntöä siten, että kaikki kolmannen sektorin ammattilaistason avusta hyötyvät asiakkaat olisivat oikeutettuja saamaan apua myös kunnalliselta sektorilta? Lisäksi kiinnostaisi selvittää, voidaanko kolmannen sektorin sisällä toimivaa erityisosaamista ja ammattitaitoa hyödyntää entistä paremmin yhteistyössä julkisen sektorin rinnalla. Viimeinen jatkotutkimusehdotus pohtisi talousosaamista. Voiko kunta tai valtio rahoittaa kolmannen sektorin erityisasiantuntijaosaamista uudella tavalla?

Omasta mielestäni opinnäytetyöni tarkoitus toteutui kirjallisuuskatsauksella ja fokusryhmän haastattelulla. Rakensin teoriaperustan useiden eri lähteiden avulla ja sain vastauksia kumpaankin tutkimuskysymykseeni. Tutkimuskysymykset tulivat ratkaistua ja lisätieto tutkitusta aiheesta muodostui. Samalla onnistuin rakentamaan mallin opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi. Tein sisällönanalyysin ja taulukoinnin riittävän huolellisesti. Lisäksi avasin vastaukset niin hyvin, että muut tutkijat voivat halutessaan tehdä omaa tutkimusta saman aineiston perusteella. On mahdollista, että sisällönanalyysiä olisi voinut jatkaa syvemmälle, mutta oman tutkimukseni lähtökohta oli narratiivinen ja kuvaileva, eikä systemaattinen tai meta-analyysi. Jos keräämäni tutkimustiedon haluaa käyttää uudelleen, sen voi tehdä.

Opinnäytetyössäni otin mielenkiinnolla vastaan kaiken uuden tiedon, mitä ammattilaisvapaaehtoisuudesta sain. Tuen ja hoidon saatavuudesta tiedottaminen voidaan ymmärtää seksuaalirikosten ennaltaehkäisyä. (Vauhkonen ym., 2021, s.108). Samaan aikaan jouduin tyytymään ammattilaisvapaaehtoisten haastattelujen vähäiseen

määrään. Opinnäytetyöni aineistosta voi löytää uudentyyppisiä tuloksia erityisesti silloin, jos tutkimuksen analysointi toteutetaan jotenkin muuten, kuin induktiivisen sisällönanalyysin avulla. Arvioin myös omaa osuuttani haastattelukysymysten luomisessa, sillä oman objektiivisuuden arviointi on tärkeä osa tieteellistä eetosta.

Lähteet

Dufva, M (2018) Teoksessa Hirvonen, Sini ja Puolitaival, Satu (toim.) *Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa*. Kansalaisareenan julkaisu

2/2018. Verkkojulkaisu. <http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2018/12/Vapaaehtoistoiminta-nyt-ja-tulevaisuudessa-web.pdf>.

Green, B., Johnson, C. and Adams, A. (2006). *Writing narrative literature reviews for peer-reviewed journals: secret of the trade*. Journal Chiropractic Medicine 2006 Fall; 5(3): 101-117. [https://doi.org/10.1016/S0899-3467\(07\)60142-6](https://doi.org/10.1016/S0899-3467(07)60142-6)

Fink, A. (2005). Teoksessa Booth, A., Sutton, A. ja Papaioannou, D., (toim.) 2014. *Systematic Approaches to a Successful Literature Review. Second Edition*. https://www.researchgate.net/profile/Andrew-Booth-2/publication/235930866_Systematic_Approaches_to_a_Successful_Literature_Review/links/5da06c7f45851553ff8705fa/Systematic-Approaches-to-a-Successful-Literature-Review.pdf

Flinkman, M. ja Salanterä, S. (2007). *Integroitu katsaus – eri metodeilla tehdyn tutkimuksen yhdistäminen katsauksessa*. Teoksessa Johansson, Kirsi- Axelin, Anna – Stolt, Minna – Ääri, Riitta-Liisa (toim.): *Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen*. Turku. Turun yliopisto. 84-98.

Hartikainen, A. (2009). *VAPAAEHTOISET VUODEOSASTOLLA –etnografinen tutkimus vanhusten ja vapaaehtoisten kohtaamisesta*. [Väitöskirja. Helsingin yliopisto], <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-806-133-8>

Heikinheimo, A. ja Tasola, S. 2004. *Vain muistamalla voit unohtaa*. Jyväskylä. <https://suomendelfins.fi/wp-content/uploads/2019/06/Vain-muistamalla-voi-unohtaa-netti.pdf>

- Heikkinen, E. (2019). *Yhtäkään lasta ei jätetä! Tutkielma Pelastakaa Lapset ry:n vapaaehtoisten motiiveista*. [YAMK- tutkinnon opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201904094628>
- Herrala, H., Kahrola, T., ja Sandström, M. (2008). *Psyko fyysinen ihminen*. WSOY. Helsinki.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., ja Sajavaara, P., (2014). *Tutki ja kirjoita*. Bookwell Oy, Porvoo.
- Holsti, K. (1970). *Motiivin käsite kirjallisuudentutkimuksessa*. [Julkaisu]. Tampereen yliopisto. Kirjallisuuden laitoksen julkaisuja 6.
- Hynynen, E-T. (2015). *Pyyteetöntä auttamista, henkilökohtaista hyötyä ja persoonatonta ystävyyttä – Vapaaehtoistyön motiivit kolmannen sektorin auttamistyössä*. [Pro Gradututkielma Tampereen yliopisto] <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201507172116>
- Konttinen, E. (n.d.) *Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali*. [Verkojulkaisu]. Jyväskylän yliopisto. <http://kans.iyu.fi/tutkimuksia/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori?searchterm=kolmas+sektori>.
- Koppa (n.d.). *Haastattelut*. Jyväskylän yliopisto. [Verkkosivusto]. Haettu 14.8.2021 osoitteesta <https://koppa.iyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistohankintamenetelmat/haastattelut>
- Lehmusvuori, L. (2016). *Sitoutuminen ja motiivit vapaaehtoistyössä*. *Vertaileva tutkimus Setlementti Naapuri Ry:n organisaatiossa*. [Pro gradu. Tampereen yliopisto] <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201606211965>
- Leino-Kilpi, H. (2007). Kirjallisuuskatsaus – tärkeää tiedon siirtoa. Teoksessa K. Johansson, A. Axelin, M. Stolt., R-L. Ääri (toim.). *Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen*. Turku. Turun yliopisto. 2.
- Liias, H. (2009). *Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö – Tunnistaminen ja jatkotoimenpiteet*. Julkaisu C3. Vaasan ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201702062036>

Mayor, P. ja Risku, M. (2015). *Opas yksilölliseen motivointiin: 16 perustarvetta johtamisen apuna*. Talentum. Helsinki.

Mielenihmeet (11.7. 2019) *Motiivit ja motivaatio: mitä ne on?* [Verkojulkaisu]. <https://mielenihmeet.fi/motiivit-ja-motivaatio-mita-eroa-niilla-on/>

Mielenterveyslaki 1116/1990.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/19901116?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=mielenterveyslaki>

Motiivi (n.d.). Suomisanakirja 2020. [Verkkosivu]. <https://www.suomisanakirja.fi/motiivi>.

Motivaatio (n.d.). Suomisanakirja 2020. [Verkkosivu].
<https://www.suomisanakirja.fi/motivaatio>

Mäntyranta, Taina ja Kaila, Minna (2008). *Fokusryhmähaastattelu laadullisen tutkimuksen menetelmänä lääketieteessä*. [Tiedeartikkeli]. Duodecim 2008;124: 1507–
13. <https://www.ebm-guidelines.com/xmedia/duo/duo97349.pdf>

Nipuli, S., Laitinen, L., Hakkarainen, P. ja Heinonen, S. (2017). *Seksuaaliväkivalta vaikuttaa kokonaisvaltaisesti uhrin elämään*. [Tiedeartikkeli]. Duodecim 2017; 133:1438–
40. <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo13859.pdf>

Nykäsenoja, J. (2015). *Kolmas sektori mielenterveystyön hallinnassa. Yhdessä julkisen ja yksityisen sektorin kanssa*. [Väitöskirja. Helsingin yliopisto.] <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-1030-5>

Reiss, S. (2015) Teoksessa Mayor, P. ja Risku, M. (toim.) *Opas yksilölliseen motivointiin: 16 perustarvetta johtamisen apuna*. Talentum. Helsinki.

Rinne, V. (2013). *Testauspuheluista vakaviin ongelmiin – vapaaehtoisten motivaatiot lasten ja nuorten puhelimen päivystämiseen*. [Pro gradu. Lapin yliopisto],
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201306051205>

Rikoslaki

39/1889.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=rikoslaki>

Rosenlund, M. ja Kinnunen, U-M (2018). *Ikäihmisten kokemukset terveydenhuollon sähköisten palvelujen käytöstä ja*

kokemusten hyödyntäminen palvelujen kehittämisessä – kuvaileva kirjallisuuskatsaus.

[Tiedeartikkeli]. Itä-Suomen yliopisto, Sosiaali- ja terveysjohtamisen laitos, Kuopio,

Suomi. https://www.researchgate.net/publication/325272572_Ikaihmisten_kokemukset_terveydenhuollon_sahkoisten_palvelujen_kaytosta_ja_kokemusten_hyodyntaminen_palvelujen_kehittamisessa_-_kuvaileva_kirjallisuuskatsaus

Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. [Tiedeartikkeli] Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62, julkisjohtaminen 4. https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961/isbn_978-952-476-349-3.pdf?sequence=1.

Solin, P., Appelqvist-Schmidlechner, K., Nordling, E. ja Tamminen, N. (2018). *Mielen hyvinvoinnin edistäminen osaksi kunnan strategiaa*. [Verkojulkaisu]. THL

2018. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136240/URN_ISBN_978-952-343-112-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

STEA (n.d.) Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus. [Verkkosivu]. Haettu 18.11.2019 osoitteesta <https://www.stea.fi/stea>.

Stranius, L. Teoksessa Hirvonen, Sini ja Puolitaival, Satu (toim.) 2018. *Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa*. Kansalaisareenan julkaisuja

2/2018. [Verkojulkaisu]. <http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2018/12/Vapaaehtoistoiminta-nyt-ja-tulevaisuudessa-web.pdf>.

Suomen Delfins ry (2019a). *Chat- perehdytys*. [Opas].

Suomen Delfins (2019b) *Tietoa lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja sen seurauksista*. [Opas].

Suomen Delfins (2019c) *Tueksi vapaaehtoistyöntekijälle*. [Opas]

Suomen Delfins ry (n.d.). *Toimintaperiaatteet*. [Julkaisu]. Luettu 25.9.2019.

Tasala, L. (2018). *Kolmas sektori, kolmas pyörä? Kolmannen ja julkisen sektorin välinen yhteistyö sosiaalialalla*. [YAMK- opinnäytetyö, Laurea]

THL (n.d.) *Mielenterveyden edistäminen* [Verkkajulkaisu]. <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen>. Haettu osoitteesta 1.10.2019.

Tirkkonen, S. (2017). *Vapaaehtoistyö syöpää sairastavien saattohoidossa – vapaaehtoisten näkemyksiä omasta roolistaan ja asemastaan*. [Pro Gradu. Itä-Suomen yliopisto, Kuopio.] https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/18333/urn_nbn_fi_uef-20170833.pdf

Tuomi, J. ja Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.

Unkila-Kallio, L. ja Vuori-Holopainen, E. (2016). *Naispuolisen seksuaalirikosuhurin somaattinen tutkiminen*. [Tiedeartikkeli]. Duodecim 2016;132(2):159-64. <https://www.duodecimlehti.fi/duo12935>

Vantola, N. (2012). *Toiminnanohjaus vapaaehtoisten tukena Helsingin Tyttöjen Talon vapaaehtoisten naisten kokemuksia toiminnanohjauksesta*. [Pro Gradu. Jyväskylän yliopisto.] <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/40234/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201211102921.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Vauhkonen, T. Kaakinen, M. ja Hoikkala, T. (2021). *Seksuaalirikosten tekijät, tekoilanteet ja ennaltaehkäisemisen mahdollisuudet*. Julkaisu. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021: 56. [Julkaisu]
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163523/VNTEAS_2021_56.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vihervaara, J. (2017). *SPR:n ja Vapepan hälytysryhmissä toimivien vapaaehtoisten kokemuksia purkukeskustelusta ja jälkipuinnista vapaaehtoisen jaksamisen tukemisen välineinä*. [YAMK-opinnäytetyö, Laurea] <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017121120509>

Liite 1: Taulukko 8. Kirjallisuuskatsauksen alkuperäisilmaukset ja pelkistetyt vastaukset

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset
"Myrskylyhdyssä on selvästi havaittavissa oman osaamisen hyödyntämiseen ja ammatilliseen kehittymiseen liittyvät motiivit" (2)	Omaan ammatilliseen osaamiseen liittyvät motiivit Oman pääoman kehittäminen Individualistiset motiivit
"Motivaatioluokka omanarvontunto, eli vapaaehtoinen tavoittelee vapaaehtoistoiminnalla itsetunnon tai itsearvostuksen kohottamista, sisälsi hajontaa." (3)	Omaan suojaavuuteen liittyvät motiivit Itsetunnon kohottaminen Motivaatioluokka omanarvontunto Luokka sisälsi hajontaa
"Tutkimuskirjallisuudessa keskeisin on näkemys siitä, kuinka vapaaehtoistoiminta on altruistisesti motivoitunutta." (1)	Keskeisin näkemys Toiminta altruistisesti motivoitunutta Keskeistä yhteinen hyvä
"Hynysen Pro gradussa vapaaehtoisille tärkeitä arvoja ovat perhearvot, kristillisyyt ja yleinen humanisuus" (1)	Tärkeät arvot Useita eri arvoja Keskeistä monet eri arvot
"Monet Hynysen haastattelemissa vapaaehtoisista olivat motivoituneet toimimaan individualisista lähtökohdista, mutta useimmilla oli solidaarisia ja altruistisia motiiveja." (1)	Lähtökohdat toiminnalle individualistisia Useiden eri motiivitekijöiden sekoittumista Erilaisia tekijöitä
"Individualisista motiiveista tärkein oli mahdollisuus toimia henkilökohtaisten arvojen mukaisesti." (1)	Henkilökohtaisten arvojen mukainen toiminta tärkeää Tärkeintä toiminta arvoperusteisesti Individualistisia motiiveja on monia
"...merkittävä motiivi osallistua vapaaehtoistoimintaan on mahdollisuus uusien taitojen ja tietojen hankkimiseen." (1)	Oman pääoman lisääminen merkittävä motiivi Tietotaito ja osaaminen tärkeää Toimintaan osallistuminen hyödyttää vapaaehtoista itseään
"... tärkeää on yhteisöllisyys." (1)	Solidaarisuus on tärkeä motiivitekijä
" Osalle osallistuminen toimintaan on.....keino suojata minua tarpeettomuuden kokemukselta tai tapa käsitellä omia vaikeuksia." (1)	Minuuden suojaavat tekijät motivaatiotekijänä Omat negatiiviset tunteet syy osallistua

	<p>Kokemus tarpeettomuudesta Kokemus omista vaikeuksista Osallistuminen minän suojaamista</p>
<p>"... osallistuminen edustaa myös mahdollisuutta työllistymiseen ja ammatillisten valmiuksien kehittämiseen." (1)</p>	<p>Motivaatiotekijänä oman pääoman kehittäminen Osaaminen ja ura osallistumisen motivaatiotekijänä Osallistuminen edustaa monia motivaatiotekijöitä Individualistiset motiivitekijät tärkeitä</p>
<p>"... toimiminen vapaaehtoisena antaa mahdollisuuden dereifikaatiokokemukseen." (1)</p>	<p>Kokemus ei-esineellisestä maailmasta Toiminnan kautta kokemus</p>
<p>"... arvoja olivat rehellisyys, vapaus, toisten kunnioittaminen, ihmisoikeudet ja tasa-arvo." (1)</p>	<p>Toimijoilla monia eri arvoja Humaanit arvot tärkeitä Länsimaiset arvot tärkeitä Arvot toimivat yhdessä ja erikseen</p>
<p>" Osallistuminen vapaaehtoistoimintaan nähtiin väylänä inhimilliseen kasvuun ja oman osaamisen kartuttamiseen." (1)</p>	<p>Vapaaehtoisilla mahdollisuus henkiseen kasvuun Toiminnan kautta henkinen kasvu Oman pääoman lisääminen toiminnan avulla</p>
<p>"... halusivat tukea henkilöitä, jotka kokivat vaikeuksia, jotka vapaaehtoiset olivat itse jo voittaneet." (1)</p>	<p>Toiminnassa solidaarinen motiivi Vapaaehtoiset kokivat tasa- arvoa Apu tasa-arvoisesti samoille Oma esimerkki selviytymisestä</p>
<p>"...haluttiin tukea henkilöitä, jotka ovat vapaaehtoisten kanssa samassa asemassa." (1)</p>	<p>Tasa-arvoisuus tuettavien kesken Tuki samankaltaisille Halu tukea Auttamisenhalu</p>
<p>"...nousi esiin vuorovaikutus, dialogisuus ja yhteistoiminnasta saatava mielihyvä." (1)</p>	<p>Toiminnasta sai mielihyvää Kokemus mielihyväästä Toiminnassa yhteistoimintaa Toiminnan vuorovaikutuksellisuus</p>

<p>"... osallistuminen yhteiseen hyvään ja muiden auttaminen korostuivat vapaaehtoistyön motiiveina." (2)</p>	<p>Toiminnassa altruistisia motivaatiotekijöitä Toiminnassa solidaarisia motivaatiotekijöitä Motivaatiotekijänä halua antaa Yhteinen etu motivoi auttamaan</p>
<p>"... ilmeni oman pääoman hyödyntämiseen liittyviä motiiveja erityisesti eläkeläisten keskuudessa." (2)</p>	<p>Oman pääoman hyödyntäminen Eläkeläisillä individualistisia motiiveja Erilaiset motiivien ilmeneminen</p>
<p>" selvästi havaittavissa oman osaamisen hyödyntämiseen ja ammatillisen kehittymisen liittyvät motiivit." (2)</p>	<p>Individualistiset motiivit selvästi havaittavissa Osaamisen kehittämiseen liittyvät motiivit Osaamisen hyödyntämiseen liittyviä motiiveja</p>
<p>" kertomuksista käy ilmi ryhmän merkitys jäsenten sitoutumiseen vaikuttavana tekijänä." (2)</p>	<p>Ryhmän olemassaolo merkittävää Jäsenet sitoutuvat ryhmän takia Ryhmä vaikuttava tekijä Kertomukset ryhmästä</p>
<p>"...tehdä jotain yhteiskunnan hyväksi voi nähdä sekä sisäisiä että ulkoisia vaikuttimia." (2)</p>	<p>Yhteiskunnan hyväksi toimiminen Toiminnassa sisäiset ja ulkoiset vaikuttimet Monia vaikuttimia toimimisessa yhteiskunnan hyväksi</p>
<p>" Maailmankuvan laajeneminen, oman itsensä kehittäminen ja tekemisen merkityksellisyys korostuivat molemmissa yksiköissä." (2)</p>	<p>Yksiköissä korostuivat useat eri motivaatiotekijät Monia individualistisia motivaatiotekijöitä Toiminnasta saatu pääomaa</p>
<p>"... mukaan lähtemisen motivaatiossa esiintyy auttamisen halun orientaatio ja myös ryhmän kaipuun orientaatio." (2)</p>	<p>Orientaationa auttamisen halu Mukaan lähtemisessä useita motivaatiotekijöitä Ryhmän kaipuu merkittävä orientaatio</p>
<p>"... on nähtävissä, että työn palkitsevuus liittyy vahvasti hyödyksi olemisen tunteeseen ja muiden auttamiseen. Palkitsevuuden kokemukset liittyvät altruistisiin motiiveihin." (2)</p>	<p>Kokemus palkitsevuudesta Hyödyksi olemisen tunne</p>

	Palkitsevuuden kokemukset liittyneet altruistisiin motiiveihin Kokemus muiden auttamisesta
" Motivaatiotekijöissä esiin nousi henkilökohtaiset intressit, kun taas toiminnassa mukana olemisen syyt painottuvat vahvasti sosiaalisiin tekijöihin." (2)	Motivaatiotekijänä henkilökohtainen intressi Sosiaaliset tekijät syy mukana olemiseen Motivaatiotekijä eri kuin syy mukanaoloon
" Arvot olivat vastaajille tärkein motivaatiotekijä heidän vapaaehtoistoiminnassaan." (3)	Tärkein motivaatiotekijä oli arvot Monia eri motivaatiotekijöitä Monia eri arvoja motivaatiotekijänä Arvot sisältyivät vapaaehtoistointaan
"...tekijöitä vapaaehtoistoiminnassa olivat myötätunto, huoli toisista ja muista välittäminen." (3)	Toiminnassa useita eri tekijöitä Tekijänä myötätunto Tekijänä huoli toisista Tekijänä muista välittäminen Tekijänä empatia
" näkökulmien avartuminen vapaaehtoistyön avulla oli tärkeää usealle." (3)	Näkökulmien avartuminen tärkeää Vapaaehtoistyö auttoi näkökulmien avartumiseen Maailmankuva
"Motivaatiotekijänä toiminnasta saatava tunnustus oli melko tärkeää." (3)	Tunnustus tärkeää Tunnustuksen saaminen yksi motivaatiotekijöistä Erilaisia motivaatiotekijöitä
"Miehet pitivät arvostuksen saamista tärkeämpänä kuin naiset." (3)	Arvostuksen saaminen tärkeää Miehille arvostus tärkeämpi kuin naisille Motivaatiotekijänä arvostuksen saaminen
" Esimerkiksi "vapaaehtoisuus tuo hyvää mieltä" oli tärkeää lähes kaikille." (3)	Oman mielihyvän saaminen tärkeää Oman mielialan kohottaminen tärkeä syy osallistua Mieliala motivaatiotekijänä
" toiminnassa tärkeää on rakentaa omia sosiaalisia verkostoja." (3)	Sosiaaliset verkostot tärkeitä Sosiaaliset verkostot rakentuvat toiminnan avulla

	Omien verkostojen luominen tärkeää
"... kysymyksistä nousi motivaatioluokat arvot, omanarvontunto, yhteisöllisyys ja ymmärtäminen. Myös motivaatioluokka tunnustuksen saaminen ja ura esiintyi." (3)	Useita eri motivaatioluokkia Motivaatioluokissa hajontaa Motivaatioluokissa päällekkäisyyksiä Motivaatioluokissa individualistisia ja altruistisia piirteitä Henkilökohtaisen pääoman saaminen
" Altruismi eli tärkeän asian puolesta toimiminen, koettiin merkitykselliseksi." (3)	Merkityksellistä altruismi Toimintaa tärkeän asian puolesta
" Osan haastatelluista motiiviksi nousi halua oppia lisää uusia taitoja." (4)	Individualistiset motiivit Uusien taitojen oppiminen motiivitekijä Motivaatiotekijänä oman pääoman kasvattaminen
" Vastaajia yhdisti toimintaan mukaan hakeutumisessa halu auttaa muita ja halu tehdä hyvää." (4)	Motivaatiotekijänä halu auttaa Altruistiset motiivit Vastaajissa yhdistävä tekijä
" Kaikkia yhdisti jatkuva halu kouluttautua ja ryhmässä toimiminen koettiin hyväksi taitojen ja tietojen jakamisen kannalta." (4)	Yhdistävä tekijä oman pääoman kehittäminen Tietojen ja taitojen jakaminen Ryhmätoiminta hyvä tapo toimia
" Palkitsevaa oli ryhmän yhteinen oppiminen ja edistyminen." (4)	Yhteinen oppiminen palkitsi Edistyminen koettiin palkitsevaksi Solidaariset motiivit palkitsevia
" Toimiminen valmiusjärjestössä koettiin tärkeänä ja se tuki kokemusta suurempaan kokonaisuuteen kuulumisesta." (4)	Kokemus suurempaan kokonaisuuteen kuulumisesta Solidaarisuus tärkeää Kokemus yhteisöllisyydestä Merkityksellistä valmiusjärjestössä toiminen
" Vastaajat kokivat, että tehtävissä toimiminen oli vaikuttanut ihmisenä kehittymiseen." (4)	Toimiminen vaikuttanut ihmisenä kehittymiseen Kokemus ihmisenä kehittymisestä

	Tehtävässä toimimisessa vaikutus
" Harjoitusten merkitys koettiin tärkeänä ja taitoja ylläpitävänä asiana sekä motivoivana tekijänä, joka auttoi vapaaehtoisia pysymään motivoituneena toimintaa kohtaan." (4)	Kokemus harjoitusten merkityksen tärkeydestä Kokemus harjoituksista taitoja ylläpitävänä asiana Harjoitukset auttoivat pysymään motivoituneena toimintaa kohtaan Toiminnassa motivoituneena pysyminen
" Vapaaehtoisen oma esimerkillinen toiminta koettiin tärkeäksi..." (4)	Oman toiminnan merkitys Esimerkillinen toiminta tärkeää
" Vapaaehtoisten roolit muotoutuivat kohtaamistilanteissa luonnollisella tavalla. Roolit muotoutuivat merkittäviksi suhteessa potilaisiin sekä omaisiin. Rooleja olivat "kuuntelijan" rooli ja "emotionaalisen" tuen antajan rooli." (5)	Erilaiset roolit luonnollisia Roolien merkityksellisyys Vapaaehtoisen antama emotionaalinen tuki
" Tyytymättömyys ehkä oli yhteyksissä vapaaehtoisten odotuksiin työn sisällöstä." (5)	Odotukset työn sisällöstä Kokemus tyytymättömyydestä Tyytymättömyys työn sisältöön
" Osa löysi vapaaehtoistyön eläköitymisen myötä ja osa halusi tehdä jotain "merkityksellistä". (5)	Halu tehdä merkityksellisiä asioita Omat henkilökohtaiset motiivit Eläkkeelle jääminen merkittävä motivaatiotekijä Kokemus oman tekemisen merkityksellisyydestä
" Vapaaehtoistyö tarjosi vastavuoroisuuden tunteen." (5)	Kokemus vastavuoroisuudesta Tunne vapaaehtoistyön mukana tuomasta vastavuoroisuudesta
"... vapaaehtoiset näkivät toiminnassa hyviä asioita ja mahdollisuuden kehittymiseen." (5)	Toiminnassa hyviä asioita Toiminnassa kehittymisen mahdollisuus Vapaaehtoisten näkemykset Toiminnassa positiivisia puolia

” Vapaaehtoisista kolme toi esille toiminnanohjauksen merkityksellisyyden kiintopisteenä.” (6)	Kiintopisteenä toiminnanohjauksen merkityksellisyys Kokemus ohjauksen saamisesta tärkeä
”... Lisäksi toiminnanohjauksissa pystyi mahdollisesti olla avuksi kokemattomammille.” (6)	Kokemus muiden auttamisen tärkeystä Tuki kokemattomammille Ryhmän yhteinen kehittyminen
” Vapaaehtoisten mielestä oli tärkeää tietää, mitä vapaaehtoiselta odotetaan ja millaisia oikeuksia sekä velvollisuuksia on.” (6)	Omien oikeuksien ja velvollisuuksien tiedostaminen Odotusten sanoittaminen tärkeää Tiedon saannin merkitys
” Tutkimuksessa tuotiin esille omien rajojen tiedostamisen tärkeys vapaaehtoistyötä tehdessä.” (6)	Omien rajojen tiedostamisen tärkeys Motivaatiotekijänä on suojautuvuus Rajat työn tekemisessä

Hukkanen, 2020

Liite 2: Taulukko 9. Kirjallisuuskatsauksen aineiston ryhmittely eli klusterointi

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat
Individualistiset motiivit Individualistisia motiiveja on monia Lähtökohdat toiminnalle individualistisia Individualistiset motiivitekijät tärkeitä Eläkeläisillä individualistisia motiiveja Individualistiset motiivit selvästi havaittavissa Monia individualistisia motivaatiotekijöitä Motivaatiotekijänä henkilökohtainen intressi Individualistiset motiivit Halu tehdä merkityksellisiä asioita Omat henkilökohtaiset motiivit Eläkkeelle jääminen merkittävä motivaatiotekijä	Individualistiset motiivitekijät
Omaan suojaavuuteen liittyvät motiivit Itsetunnon kohottaminen Motivaatioluokka omanarvontunto Minuuden suojaavat tekijät motivaatiotekijänä Omat negatiiviset tunteet syy osallistua Kokemus tarpeettomuudesta Kokemus omista vaikeuksista Osallistuminen minän suojaamista Oman mielialan kohottaminen tärkeä syy osallistua Mieliala motivaatiotekijänä Motivaatiotekijänä on suojautuvuus	Vapaaehtoisen tuen tarve
Luokka sisälsi hajontaa Useita eri motivaatioluokkia Motivaatioluokissa hajontaa Motivaatioluokissa päällekkäisyyksiä Motivaatioluokissa individualistisia ja altruistisia piirteitä Useiden eri motiivitekijöiden sekoittumista Erilaisia tekijöitä Erilaisten motiivien ilmeneminen Osallistuminen edustaa monia motivaatiotekijöitä Toiminnassa sisäiset ja ulkoiset vaikuttimet Yksiköissä korostuivat useat eri motivaatiotekijät Mukaan lähtemisessä useita motivaatiotekijöitä Motivaatiotekijä eri kuin syy mukanaoloon Monia eri motivaatiotekijöitä Toiminnassa useita eri tekijöitä Erilaisia motivaatiotekijöitä	Useat ja päällekkäiset motiivitekijät

<p>Toiminta altruistisesti motivoitunutta Keskeistä yhteinen hyvä Motivaatiotekijänä halu auttaa Toiminnassa altruistisia motivaatiotekijöitä Yhteinen etu motivoi auttamaan Orientaationa auttamisen halu Kokemus muiden auttamisesta Merkityksellistä kokemus altruismista Altruistiset motiivit Kokemus muiden auttamisen tärkeydestä</p>	<p>Altruistiset motiivitekijät</p>
<p>Tärkeät arvot Useita eri arvoja Keskeistä monet eri arvot Henkilökohtaisten arvojen mukainen toiminta tärkeää Tärkeintä toiminta arvoperusteisesti Toimijoilla monia eri arvoja Humaanit arvot tärkeitä Länsimaiset arvot tärkeitä Arvot toimivat yhdessä ja erikseen Tärkein motivaatiotekijä oli arvot Monia eri arvoja motivaatiotekijänä Arvot sisältyivät vapaaehtoistoimintaan</p>	<p>Arvojen mukainen toiminta</p>
<p>Omaan ammatilliseen osaamiseen liittyvät motiivit Oman pääoman kehittäminen Oman pääoman lisääminen merkittävä motiivi Tietotaito ja osaaminen tärkeää Toimintaan osallistuminen hyödyttää vapaaehtoista itseään Motivaatiotekijänä oman pääoman kehittäminen Osaaminen ja ura osallistumisen motivaatiotekijänä Oman pääoman lisääminen toiminnan avulla Oman pääoman hyödyntäminen Osaamisen kehittämiseen liittyvät motiivit Osaamisen hyödyntämiseen liittyviä motiiveja Toiminnasta saatu pääomaa Henkilökohtaisen pääoman saaminen Uusien taitojen oppiminen motiivitekijä Motivaatiotekijänä oman pääoman kasvattaminen Yhdistävä tekijä oman pääoman kehittäminen</p>	<p>Vapaaehtoisen oma pääoma</p>
<p>Solidaarisuus on tärkeä motiivitekijä Toiminnassa solidaarinen motiivi Vapaaehtoiset kokivat tasa-arvoa Apu tasa-arvoisesti samoille Tasa-arvoisuus tuettavien kesken Tuki samankaltaisille Toiminnassa solidaarisia motivaatiotekijöitä Solidaariset motiivit palkitsevia Solidaarisuus tärkeää</p>	<p>Tasa-arvon puolesta toimiminen</p>

Kokemus yhteisöllisyydestä	
Toiminnan kautta saatu kokemuksellisuus Kokemus ei-esineellisestä maailmasta Toiminnasta sai mielihyvää Kokemus mielihyväästä Oman mielihyvän saaminen tärkeää Hyödyksi olemisen tunne Saatujen roolien merkityksellisyys	Vapaaehtoisen saama hyöty
Vapaaehtoisilla mahdollisuus henkiseen kasvuun Toiminnan kautta henkinen kasvu Toimiminen vaikuttanut ihmisenä kehittymiseen Kokemus ihmisenä kehittymisestä Kokemus oman tekemisen merkityksellisyydestä	Henkisen pääoman lisääminen
Toiminnassa yhteistoimintaa Toiminnan vuorovaikutuksellisuus Kokemus vastavuoroisuudesta Tunne vapaaehtoistyön mukana tuomasta vastavuoroisuudesta	Vuorovaikutuksellisuus
Sosiaaliset verkostot tärkeitä Sosiaaliset verkostot rakentuvat toiminnan avulla Omien verkostojen luominen tärkeää Sosiaaliset tekijät syy mukana olemiseen	Motivaatiotekijänä sosiaaliset verkostot
Ryhmän olemassaolo merkittävää Jäsenet sitoutuvat ryhmän takia Ryhmä vaikuttava tekijä Kertomukset ryhmästä Ryhmän kaipuu merkittävä orientaatio Ryhmätoiminta hyvä tapa toimia	Ryhmän merkitys
Yhteiskunnan hyväksi toimiminen Monia vaikuttimia toimimisessa yhteiskunnan hyväksi	Lähtökohtana yhteiskunta
Oma esimerkki selviytymisestä Kokemus palkitsevuudesta Palkitsevuuden kokemukset liittyneet altruistisiin motiiveihin Edistyminen koettiin palkitsevaksi	Vapaaehtoisen kokema palkitsevuus
Tekijänä myötätunto Tekijänä huoli toisista Tekijänä muista välittäminen Tekijänä empatia Halu tukea Auttamisenhalu Motivaatiotekijänä halu auttaa Vapaaehtoisen antama emotionaalinen tuki	Vapaaehtoisen kokema empatia

Näkökulmien avartuminen tärkeää Vapaaehtoistyö auttoi näkökulmien avartumiseen Maailmankuva	Maailmankuvan laajeneminen
Arvostuksen saaminen tärkeää Miehille arvostus tärkeämpi kuin naisille Motivaatiotekijänä arvostuksen saaminen Tunnustus tärkeää Tunnustuksen saaminen yksi motivaatiotekijöistä	Vapaaehtoisen haavoittuvuus
Toimintaa tärkeän asian puolesta Tehtävässä toimimisessa vaikutus Oman toiminnan merkitys Esimerkillinen toiminta tärkeää Toiminnassa motivoituneena pysyminen Toiminnassa positiivisia puolia Toiminnassa hyviä asioita Erilaiset roolit luonnollisia	Toiminnan merkityksellisyys
Kokemus suurempaan kokonaisuuteen kuulumisesta Merkityksellistä valmiusjärjestössä toiminen Vastaajissa yhdistävä tekijä Tietojen ja taitojen jakaminen Yhteinen oppiminen palkitsi Vapaaehtoisten näkemykset	Yhteenkuuluvuus
Kokemus harjoitusten merkityksen tärkeydestä Kokemus harjoituksista taitoja ylläpitävänä asiana Harjoitukset auttoivat pysymään motivoituneena toimintaa kohtaan Toiminnassa kehittymisen mahdollisuus Ryhmän yhteinen kehittyminen	Taitojen hankkiminen
Omien rajojen tiedostamisen tärkeys Rajat työn tekemisessä Kokemus tyytymättömyydestä Tyytymättömyys työn sisältöön Odotukset työn sisällöstä Omien oikeuksien ja velvollisuuksien tiedostaminen Odotusten sanoittaminen tärkeää Tiedon saannin merkitys	Vapaaehtoisen rajoittuneisuus
Kiintopisteenä toiminnanohjauksen merkityksellisyys Kokemus ohjauksen saamisesta tärkeä Tuki kokemattomammille	Ulkopuolelta saatu tuki

Liite 3: Taulukko 10. Kirjallisuuskatsauksen käsitteellistäminen eli abstrahointi

Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
Individualistiset motiivitekijät Altruistiset motiivitekijät Useat ja päällekkäiset motiivitekijät	Positiiviset ja neutraalit motivaatiotekijät	Vapaaehtoisissa itsessään esiintyvät motivaatiotekijät
Vapaaehtoisen tuen tarve Motivaatiotekijänä sosiaaliset verkostot Ryhmän merkitys Lähtökohtana yhteiskunta	Riskeinä ajateltavat motivaatiotekijät	
Vapaaehtoisen oma pääoma Vapaaehtoisen saama hyöty Henkisen pääoman lisääminen	Hyöty vapaaehtoiselle	Vapaaehtoistoiminnan mahdollistamiseen liittyvät tekijät
Arvojen mukainen toiminta Tasa-arvon puolesta toimiminen	Toiminnan arvoperusta	
Yhteenkuuluvuus Vuorovaikutuksellisuus Toiminnan merkityksellisyys Vapaaehtoisen kokema empatia	Vapaaehtoistoiminnan sisältöä rikastuttavat motivaatiotekijät	
Vapaaehtoisen rajoittuneisuus Ulkopuolelta saatu tuki Vapaaehtoisen haavoittuvuus Vapaaehtoisen kokema palkitsevuus	Toimintaa rajoittavat tekijät	Vapaaehtoistoiminnan tulevaisuuteen vaikuttavat tekijät
Maailmankuvan laajeneminen Taitojen hankkiminen	Toiminnan kehittymiseen vaikuttavat tekijät	

Hukkanen, 2020

Liite 4: Taulukko 11. Fokusryhmähaastattelun alkuperäisilmaukset ja pelkistäminen

Haastateltavan kirjoitus eli alkuperäisilmaus	Pelkistykset
<p>Kysymys 1: "Oon xxx, vaihdoin ...vuotta sitten osittain alaa, kun aloitin ...opinnot. Huomasin, että omalla koulutustaustallani on vaikea työllistyä ...tehtäviin, ja ajattelin, että vapaaehtoistyö voisi olla hyvä väylä kartuttaa osaamista, ja siksi hakeuduin Delfinsiin, kun huomasin, että haki vapaaehtoista ryhmänohjaajaa. Tosin siinä vaiheessa, kun varsinaisesti aloitin ryhmänohjaamisen, olin jo työssä, jossa saan hyödyttää ...osaamista, mutta silti ryhmänohjaus Delfinsissä on riittävän erilaista, ja siksi motivoivaa."</p> <p>Kysymys 2: "Ks. Vastaus kohdasta 1, ja sen lisäksi ihana työpari ja se ilo, jota saan ryhmänohjaamisesta, kun koen, että ryhmällä on ryhmäläisille todella merkitystä. Iloa tuottaa myös, kun näkee, että joku ryhmäläisistä on ajan kanssa vahvistanut selvästi omaa toimijuuttaan. Saan iloa myös siitä, että olen saanut vapaaehtoistyöstä irti sen, mitä sillä on annettavaa, ja tällä hetkellä siihen kuuluvan ajan ja vaivan tunne alkaa ylittää tunteen siitä, että saan tästä riittävästi itselleni näin pienellä korvauksella."</p> <p>Kysymys 3: "Ks. Vastaus kohdasta 2."</p> <p>Kysymys 4: "Samaa mieltä."</p> <p>Kysymys 5: "Samaa mieltä."</p> <p>Kysymys 6: "En tekisi vapaaehtoistyötä, joka olisi arvoperustani vastaista."</p> <p>Kysymys 7: "Työn kautta olen saanut yhden todella hyvän ystävyysuhteen ja vapaaehtoisten vuosittaisissa tapaamisissa tavannut monia kiinnostavia ihmisiä."</p> <p>Kysymys 8: "Tässä vapaaehtoistyössä se on aivan välttämätöntä."</p> <p>Kysymys 9: "Ei työ varsinaisesti, mutta se on kulkenut oman prosessini rinnalla."</p> <p>Kysymys 10: "Työnohjauksesta kyllä ja olen kokenut, että ongelmatilanteissa voisin olla yhteydessä järjestön työntekijöihin."</p> <p>Kysymys 11: ei vastausta</p>	<p>Lisään omaa ammatillista osaamistani</p> <p>Ammatillinen vapaaehtoistyö on motivoivaa</p> <p>Työpari on ihana</p> <p>Ryhmäläisten hyvinvointi on palkitsevaa</p> <p>Saan riittävästi itselleni pienellä korvauksella Iloitsen vapaaehtoistyöstäni</p> <p>Empatiakyky on tärkeä ominaisuus</p> <p>Vapaaehtoisuus voi kasvattaa myös ihmisenä</p> <p>Arvoperustani on yhteneväinen Suomen Delfinsin arvojen kanssa</p> <p>Olen lisännyt sosiaalisia verkostojani vapaaehtoistyön avulla</p> <p>Järjestöön voi tukeutua ongelmatilanteissa</p>
<p>Kysymys 1: "Tämänkertainen vapaaehtoistyö liittyy siihen, että halua osaltani tukea Suomen Delfins ry:n toimintaa hyödyntäen siinä aiempaa kokemustani yhdistystoiminnassa ja työkokemustani seksuaalisen kaltoinkohtelun parissa. Olen tehnyt vapaaehtoistyötä</p>	<p>Annan oman osaamiseni järjestön käyttöön</p>

<p>lukuisissa eri järjestöissä 20-vuotiaasta lähtien, tähän mennessä ...vuotta.”</p> <p>Kysymys 2: “Ks. Edellinen vastaukseni.”</p> <p>Kysymys 3: “Alusta lähtien vapaaehtoistyössäni merkityksellistä on ollut: mahdollisuus 1) vaikuttaa epäkohtien korjaamiseen ja 2) olla ihminen ihmiselle tämän ahdingossa, 3) kokea toiminnan kautta yhteisyyden tunnetta muihin.”</p> <p>Kysymys 4: “Empatiakyky on yksi “ammattivapaaehtoisen” keskeisistä ominaisuuksista, joka ei tosin yksin riitä. Itse käyttäisin sanaa myötätunto, jossa on mukana toiminnallinen erillisyyttä ja eettinen vastuu. Osassa vapaaehtoistehtäviä empatia ja myötätunto eivät ole keskeisiä vaan ihminen voi olla hyödyllinen tiimissä esim. Teknisiä asioita hoitamassa esim. Eettisistä syistä, vaikka empatia/myötätuntotaidot olisivatkin keskimääräistä heikommät.”</p> <p>Kysymys 5: “Osallistuminen vapaaehtoistoimintaan edesauttaa monin tavoin ilman muuta omaa kasvua sekä ammatillisesti että ihmisenä.”</p> <p>Kysymys 6: “Ajattelen että vapaaehtoistyön ytimessä on oma arvopohja ja sen kehittäminen.”</p> <p>Kysymys 7: “Itselleni itse tehtävien suorittaminen antaa eniten. Joitakin ystävyyssuhteita siinä toki on syntynyt ja ...vuotta sitten sillä oli suurempi merkitys motivoivana tekijänä kuin nykyään.”</p> <p>Kysymys 8: “Mielestäni vapaaehtoisen tulisi tutustua järjestön arvopohjaan ja rakenteisiin varmistaakseen, että voi myös keskeisissä osin sitoutua niihin. Näin varmistetaan, että toimintaan liittyvä yhteistyö sujuu ja toiminta tuntuu mielekkäältä kaikkien osapuolien osalta. Vapaaehtoistyö ei ole oikea foorumi itsekäälle oman egon korostamiselle tai omien projektien itsekäälle toteuttamiselle.”</p> <p>Kysymys 9: “Vapaaehtoistyön kautta olen voinut tutustua suomalaiseen arjen todellisuuteen monelta eri kulmalta, joka tuskin millään muulla keinoin olisin voinut onnistua. Se luo pehmeän, joustavan, turvallisen ja informaatiota välittävän “pinnan” ihmisten arjen todellisuuksien ja ammatillisen “viranomaistoiminnan” väliin. Ihmiset ovat monesti paljon avoimempia ja mutkattomampia vapaaehtoiselle kuin ammattilaiselle.”</p> <p>Kysymys 10: “Vapaaehtoistyötä organisoivan järjestön/tahon on ehdottomasti tarjottavat ammatillista tukea vapaaehtoisten osaamiseen, jaksamiseen ja omista rajoista huolehtimiseen. Vapaaehtoistyön laatu varmistuu vain jos sitä</p>	<p>Merkityksellistä on auttaminen ja yhteys toisiin</p> <p>Empatia ja myötäelämisen kyky ovat tärkeitä ominaisuuksia</p> <p>Osallistuminen vapaaehtoistoimintaan edesauttaa ihmisen omaa henkistä kasvua</p> <p>Vapaaehtoistyön ytimessä on ihmisen oma arvopohja</p> <p>Sosiaalisia verkostoja tärkeämpää on työn tekeminen</p> <p>Vapaaehtoisen kuuluu kyetä sitoutumaan järjestön arvopohjaan. Vapaaehtoistyö ei ole oman egon korostamista.</p> <p>Vapaaehtoistyö on antanut minulle uusia, hienoja näkökulmia</p> <p>On järjestävän organisaation vastuulla tarjota vapaaehtoisille riittävä tuki työhön</p>
--	---

<p>järjestävä taho pitää hyvää huolta vapaaehtoisistaan ja tukee heidän osaamistaan ja jaksamistaan.”</p> <p>Kysymys 11: “Suomen Delfins pitää hyvää huolta vapaaehtoisistaan: työnohjaukset + kerran vuodessa vapaaehtoisten koulutus- ja virkistyspäivä. Ilman vapaaehtoisten työpanosta nykyisen kaltaista valtakunnallisesti kattavaa ja ammatillisesti osaavaa toimintaa olisi nykyisillä taloudellisilla resursseilla mahdotonta toteuttaa.”</p>	<p>Vapaaehtoistyön laatu varmistuu, kun järjestö pitää huolen vapaaehtoisistaan</p> <p>Vapaaehtoiset on tärkeä resurssi järjestölle</p>
<p>Kysymys 1: “Olen xxx ja olen ollut mukana Delfins Ry:ssä n. 6 vuotta. Olen toiminut koko ajan yhdistyksessä hallituksen ..., joten en ole aina ollut paikalla, kun hallituksen kokouksia tai muita kokoontumisia on pidetty. En ole vetänyt koskaan mitään ryhmää tai ollut ns. Varsinaisessa auttamistyössä mukana. Hallituksen varajäsenenä olen ollut kokouksissa paikalla silloin, kun joku varsinaisista jäsenistä ei ole päässyt paikalle. Olen ollut muutamissa Delfins Ry:n järjestämiseensä koulutuksissa mukana ja olen kokenut ne mielenkiintoisiksi.” “Olen ammatiltani... ja tutkinut n. 10 vuotta... (yksityiskohtainen tieto). Tällä hetkellä en tee tätä työtä, koska työ oli kuormittavaa eikä... ole järjestetty mielestäni kunnollista työnohjausta tms. Tai ei ainakaan ollut silloin, kun itse tein tätä työtä. Delfins Ry:n koin omassa työssäni tärkeäksi, koska pystyin kertomaan rikoksen uhrien omaisille, lähinnä lasten vanhemmille, Delfins Ry:n toiminnasta. Myös aikuisten uhrien kanssa on ollut puhetta Delfins Ry:stä.” “Minua pyydettiin mukaan Delfins Ry:n toimintaan juuri työnkuvani perusteella, mutta aikani ei ole riittänyt muuhun kuin hallituksen... olemiseen. Varmasti pääsisin toimintaan mukaan enemmänkin, jos haluaisin.”</p> <p>Kysymys 2: “Työssäni kohtaamat... (lapset ja nuoret) joutuivat kertomaan yksityiskohtaisesti, mitä heille oli tapahtunut. Se on voinut olla todella raskasta heille, mutta toisaalta myös helpottavaa, että ns. Neutraali ihminen kuuntelee koko tarinan. Valitettavasti... ei riitä aika eikä ammattitaito käsitellä tapahtunutta rikosta sen enempää kuin mitä... vaaditaan. Kaikki jälkitoimet jäävät muiden tahojen käsiin. Koin, että Delfins on monelle ihmiselle ja varsinkin seksuaalirikosten uhrien vanhemmille hyvä paikka jatkaa asioiden työstämistä, mikäli he sinne halusivat. Tehdyn... jälkeen jäi usein sellainen olo, että ihmiset jäävät yksin asian kanssa.”</p> <p>Kysymys 3: “Mielestäni Delfin Ry on erittäin tärkeä yhdistys, koska se on ainut Suomessa, joka kohdentaa</p>	<p>Toimin hallinnossa, en varsinaisessa vapaaehtoistyössä</p> <p>Järjestö on merkityksellinen, koska pystyin hyödyntämään sitä omassa työssäni</p> <p>Koin järjestön tärkeäksi, koska pystyin kertomaan sen palveluista uhreille ja heidän läheisilleen</p> <p>On hyvä, että uhrin sekä heidän läheiset saavat halutessaan apua järjestöltä</p> <p>Järjestö on hyvä paikka saada tukea</p>

<p>työnsä juuri seksuaalisen hyväksikäytön uhreihin ja heidän läheisiin. Toiminta Delfins Ry:ssä antoi minulle laajempaa näkemystä kohdata työssäni rikoksen uhrit.”</p> <p>Kysymys 4: “Empatiakyky on mielestäni tärkeä ominaisuus, mutta en osaa sanoa, onko se tärkein ominaisuus. Mielestäni liika empatiakyky, jos sellaista voi olla, saattaa olla vapaaehtoistyöntekijälle myös taakka.”</p> <p>Kysymys 5: “Kyllä tämä väittämä varmaan pitää paikkaansa. Riippuu tietysti vapaaehtoistyöntekijän omasta ammatista ja myös persoonasta.”</p> <p>Kysymys 6: “Kyllä, olen samaa mieltä tämän väittämän kanssa. Usein on niin, että vapaaehtoistyötä tekevällä henkilöllä on jonkinlaista kokemusta asiasta joko työnsä tai oman tai läheisen ihmisen kokemuksen kautta.”</p> <p>Kysymys 7: “Tällä hetkellä olen vähän tekemisissä Delfins Ry:ssä, joten minulle ei ole syntynyt kiinteitä ystävyysuhteita sieltä. Muutoin pidän kyllä ryhmäytymistä tärkeänä asiana.”</p> <p>Kysymys 8: “Kyllä mielestäni vapaaehtoisen tulee noudattaa järjestön arvoja. Ja myös soveltuvuus työhön on tärkeä asia, koska kyseessä on sellainen työ/toiminta, joka vaatii ymmärrystä asiaan.”</p> <p>Kysymys 9: “Varsinainen vapaaehtoistyö ei sinällään ole muuttanut arvomaailmaani. Luulen, että oma työ... on tehnyt sen jo aikaisemmin.”</p> <p>Kysymys 10: “Mielestäni voi hakea tukea omaan jaksamiseen järjestöltä. Siellä ainakin ymmärretään, mistä on kysymys. En tosin tiedä, miten tukeminen tapahtuu, koska olen ollut niin vähän toiminnassa mukana.”</p> <p>Kysymys 11: “Oma osuuteni Delfins Ry:ssä on kovin pieni tällä hetkellä, mutta muutoin voin sanoa, että yhdistys tekee todella tärkeää työtä koko Suomessa. Toivon, että tulevaisuudessa yhdistyksen näkyvyyttä saataisiin vielä enemmän esille, kuin mitä se tällä hetkellä on.”</p>	<p>Järjestö on kokemuksen mukaan ainutlaatuinen</p> <p>Delfins on tärkeä yhdistys ja se on auttanut minua saamaan laajemman näkemyksen seksuaalirikosten uhrien kohtaamiseksi</p> <p>Empatiakyky on tärkeä ominaisuus, mutta kykynä se voi olla myös taakka</p> <p>Vapaaehtoisena toiminen voi kasvattaa myös ihmisenä</p> <p>Arvopohja on tärkeä</p> <p>Ryhmäytyminen itsessään on tärkeää</p> <p>Vapaaehtoisen tulee noudattaa järjestön arvoja</p> <p>Oma päivätyöni on muokannut arvomaailmaani</p> <p>Tukea omaan jaksamiseen voi pyytää järjestöltä</p> <p>Toivon, että yhdistyksen näkyvyyttä voitaisiin lisätä</p>
<p>Kysymys 1: “Minulla on ...koulutus (...) ja opiskelen toista AMK tutkintoa. Vapaa-ehtoistyö ja delfinsin tekemä työ tuntuu tärkeältä.”</p>	<p>Vapaaehtoistyö tuntuu tärkeältä</p>

<p>Kysymys 2: "Merkityksellisen työn tekeminen, auttaminen, opintojen edistäminen."</p> <p>Kysymys 3: "Vapaaehtoistyössä voi käyttää omaa osaamistaan ja aikaa muiden ihmisten hyväksi ja tukemiseen. Kolmannen sektorin rooli sosiaali- ja terveydenhuollossa on merkittävä."</p> <p>Kysymys 4: "Empatiakyky on tärkeä ominaisuus, jotta pystyy jollain tasolla ymmärtämään asiakkaan kokemaa. Ilman empatiaa työ voi muuttua liian rutiininomaiseksi. Mutta on myös ominaisuuksia, jotka ovat yhtä tärkeitä kuin empatiakyky."</p> <p>Kysymys 5: "Olen väittämän kanssa samaa mieltä".</p> <p>Kysymys 6: "Vapaaehtoinen voi toimia ja toimiikin oman arvoperustan pohjalta. Oman arvoperustan esiintuominen asiakastyössä ei ole yleensä tarpeellista, vaan vapaaehtoistoiminnassa tehdään työtä yleisten eettisten periaatteiden mukaan."</p> <p>Kysymys 7: "Vapaaehtoistyö antaa tunteen merkityksellisestä työstä. Edellä mainitut sosiaaliset tekijät ovat tärkeitä etenkin ryhmäytyminen."</p> <p>Kysymys 8: "Vapaaehtoinen tekee työtään jos on siihen soveltuva, se tulee varmasti esiin koulutuksessa ja työtä tehdessä. Vapaaehtoiseksi hakeutuu todennäköisimmin silloin kun järjestön struktuuri ja arvopohja kohtaavat oman vastaavan."</p> <p>Kysymys 9: "Ei ole muuttanut."</p> <p>Kysymys 10: "Samaa mieltä, tässä auttaa esimerkiksi se, että aina voi kysyä apua ja myös työnohjaus on järjestetty."</p> <p>Kysymys 11: "Koen työn vapaaehtoisena olevan merkityksellistä. En tiedä kovin tarkasti, missä määrin Delfins ry tekee työtä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on kuitenkin tärkeää työn jatkuvuuden kannalta sekä siinä, että ihmiset tietävät mitä järjestö tarjoaa."</p>	<p>Työ on merkityksellistä ja edistää opintojani</p> <p>Työssä voi käyttää omaa osaamistaan</p> <p>Kolmannen sektorin rooli on merkittävä</p> <p>Empatiakyky on tärkeä ominaisuus</p> <p>Vapaaehtoistyö voi lisätä ihmisen henkistä kasvua</p> <p>Vapaaehtoistoiminnassa työtä tehdään yleisten eettisten periaatteiden mukaan</p> <p>Vapaaehtoinen voi toimia omien arvojen pohjalta</p> <p>Erityisesti ryhmäytyminen on tärkeää</p> <p>Vapaaehtoiseksi hakeudutaan todennäköisemmin, kun oma arvopohja ja järjestön arvopohja kohtaavat</p> <p>Vapaaehtoistyö ei ole muuttanut omaa arvojärjestystäni</p> <p>Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on tärkeää</p>
<p>Kysymys 1: "Olen (ammatillani)... Opiskelen tällä hetkellä... ja teen keikkalaisena... töitä. Se miten Suomen Delfins ry:n toimintaan tulini mukaan oli sattumaa. En ollut aikaisemmin kuullut yhdistyksestä. ...opintoihin kuuluu työnohjaus, joka on itse hankittava. Eräs vapaaehtoistyöntekijä oli mukana työnohjaajamme tunneilla. ...opintoihin kuuluu harjoittelu asiakkaiden kanssa, mutta kaikkia suunnittelemani ohjaustunteja koronaviruksen jyllätessä en ollut pystynyt toteuttamaan. Delfins ry:n työntekijä ehdotti harjoittelutuntien</p>	<p>Saan vapaaehtoisuudesta ammatillista pääomaa</p> <p>Teen vapaaehtoistyötä etänä</p> <p>Uuden oppiminen on motivoivaa</p> <p>Toivon antaminen ihmisille on palkitsevaa</p>

<p>tekemistä seksuaalineuvontachatissa. Menin mukaan porukkaan keväällä 2020 ja olen viihtynyt.”</p> <p>Kysymys 2: “Minua motivoi toimimaan uuden oppiminen ja se että voin olla ihmisille tukena ja auttajana. Asiakkaiden kokemukset ovat rankkoja, toivon antaminen heille on palkitsevaa. Ihmisten kiitokset chatin päätteeksi tuntuvat hyvältä.”</p> <p>Kysymys 3: “Kolmannen sektorin palvelut ovat tärkeitä. Se vähentää julkisten palveluiden kuormitusta. Asiakkaita pystytään ohjaamaan tarvittavien palveluiden pariin meidän toimesta. Terapiaa odotellessa asiakkaat saavat tukea ja tietoa meiltä.”</p> <p>Kysymys 4: “Empatiakyky on yksi tärkeä ominaisuus. Tärkeää on, että osaa tukea asiakkaita kuuntelemalla/kysymysten avulla, antamalla toivoa, on oltava oikeaa, tutkittua tietoa aiheesta ja osattava käyttää sitä asiakkaiden hyödyksi. Tärkeää on osata pitää chatkeskustelu ns. raiteillaan, kysymysten ja oikean tiedon avulla.”</p> <p>Kysymys 5: “Olen väittämistä samaa mieltä.”</p> <p>Kysymys 6: “Olen väittämistä samaa mieltä.”</p> <p>Kysymys 7: “Olen oppinut uusia asioita vapaaehtoistyössä. Siitä on ollut ammatillisesti hyötyä. Voin jakaa oppimaani muille ammattilaisille. Olen iloinen, että voin olla tukena traumatisoituneille ihmisille. Menen mielelläni chatvuoroon. Viihdyn hyvin muiden vapaaehtoisten kanssa, osan heistä olen tavannut vain verkossa yhdistyksen sivuilla. Olemme työssä vapaaehtoisesti, joten aihe kiinnostaa meitä ja koen samanhenkisyyttä muiden kanssa. Osa työntekijöistä on tuttuja ...opintojen parista, joten ryhmäytyminen on tapahtunut jo aiemmin heidän kanssaan. Delfinsissä koen olevani tervetullut ja tunnen kuuluvani porukkaan.”</p> <p>Kysymys 8: “On tärkeää olla ammatillinen. Chatissa keskustelusta jää pois ilmeet ja eleet, jotka ovat tärkeitä vuorovaikutuksessa kasvokkain kohdatessa. Aluksi chat voi tuntua hankalalta sen vuoksi, mutta pikkuhiljaa sen oppii. Asiakkaat kirjoittavat tapahtumista, jotka on heille vaikeita, vapaaehtoisen on osattava ottaa asiat vastaan. Niistä on myös osattava päästää irti niin etteivät tapahtumat jää pyörimään mieleen vapaa-ajalla. Soveltuvuus työhön on tärkeää. Noudatan järjestön arvopohjaa ja struktuuria.”</p> <p>Kysymys 9: “Työ antaa ajattelemisen aiheita. Olen oppinut paljon. Toivo on tärkeä asia ihmiselle ja tässä työssä olen ymmärtänyt toivon</p>	<p>Tunnustus tehdystä työstä tuntuu hyvältä</p> <p>Kolmannen sektorin palvelut ovat tärkeitä, koska ne vähentävät julkisen sektorin kuormaa</p> <p>Asiakkaiden saama tuki on tärkeä</p> <p>Empatiakyky on tärkeä ominaisuus</p> <p>Oikean tiedon jakaminen on tärkeää</p> <p>Vapaaehtoisena toimiminen voi kasvattaa myös ihmisenä</p> <p>Arvopohja on tärkeä asia</p> <p>Se, että voin olla tukea, tuottaa minulle iloa</p> <p>Ryhmä on tärkeä, tunnen kuuluvani porukkaan</p> <p>Ammatillisuus on tärkeää</p> <p>Vapaaehtoisen on osattava ottaa vastaan asiakkaan raskaat tarinat</p> <p>Järjestön arvopohjan noudattaminen on tärkeä asia minulle</p> <p>Toivon merkityksen ymmärtäminen on tärkeää</p> <p>Vapaaehtoistyö on syventänyt oman elämäni arvojärjestystä</p> <p>Koen, että saan tarvittaessa riittävästi tukea muilta työntekijöiltä</p>
---	--

<p>merkityksen. Nykyisenlainen elämän arvojärjestys minulla on ollut jo pitkään, omalla iälläni on tähän vaikutuksensa, mutta vapaaehtoistyö on tuonut siihen jotain lisää. Se on syventänyt ajatusta siitä että elämä on ainutkertainen ja arvokas. Työ on syventänyt edelleen sitä ajatusta ja tietoa, että jokainen lapsi ja nuori tarvitsee ainakin yhden luotettavan, huolehtivan, turvallisen aikuisen.”</p> <p>Kysymys 10: “Voin keskustella muiden työntekijöiden kanssa kun kaipaan esimerkiksi neuvoa jossain tilanteessa. Vielä en ole kokenut että tarvitsisin tukea jaksamiseen, jos tilanne olisi sellainen niin uskon että tukea on saatavilla.”</p> <p>Kysymys 11: “Pidän vapaaehtoistyötämme tärkeänä. Toivon, että Suomen Delfins jatkaa toimintaansa. Asiakkaille järjestö on paikka, jonne voi tulla keskustelemaan matalalla kynnyksellä ammattilaisten kanssa. Koen, että toiminnalle on tarvetta. Monelle asiakkaalle Delfins on ensimmäinen paikka, jonne he tulevat kertomaan tapahtuneesta. Jos omassa palkkatyössäni kohtaan ihmisen, joka tarvitsee tämän kaltaista tukea, osaan ohjata hänet tuen piiriin, josta hänet edelleen osataan tarvittaessa ohjata sopivan avun piiriin.”</p>	<p>Vapaaehtoistyö itsessään on tärkeä asia</p> <p>Järjestö on paikka, jonne voi tulla keskustelemaan matalalla kynnyksellä ammattilaisten kanssa</p>
<p>Kysymys 1: “Olen xxx, olen tehnyt Delfinsin vapaaehtoistyötä 10 vuoden ajan. Olen tehnyt hieman eri alan päivätöitä samaan aikaan ja opiskellut samalla ...ja ... Olen ollut mukana monenlaisessa Delfinsin toiminnassa.”</p> <p>Kysymys 2: “Saan tästä itselleni paljon, pystyn auttamaan ihmisiä ja olen saanut myös ammatillista kokemusta.”</p> <p>Kysymys 3: “Olen vuosien aikana nähnyt sen valtavan suuren merkityksen, joka Delfinsin vapaaehtoistyöllä on uhreille ja uhrien läheisille. Seksuaalinen hyväksikäyttö on edelleen tabu yhteiskunnassamme ja siihen on vaikea löytää asiantuntevaa ammattilaisapua. Lisäksi vertaistuen voima on mittaamattoman arvokas erityisesti tässä aihepiirissä.”</p> <p>Kysymys 4: “Tavallaan, tavallaan ei. Tärkeintä on toisen näkeminen ja kuuleminen. Empatia on tärkeä asia, mutta se ei saa mennä liiallisuuksiin, rajojen veto on tärkeää niin työntekijän kuin asiakkaankin vuoksi.”</p> <p>Kysymys 5: “Olen samaa mieltä. Se avaa silmiä monella tavalla, näkee kuinka suuri tarve matalan kynnyksen avulle on ja kuinka moni jää yhteiskunnallisen avun ulkopuolelle. On vähävaraisia, eläkeikäisiä ja sairaseläkeläisiä, joita ei enää kuntouteta yhteiskunnan kustannuksella, koska he eivät ole enää työkykyisiä.</p>	<p>Olen opiskellut lisää Delfinsin avulla</p> <p>Saan työstä itselle paljon ihmisten auttaminen on tärkeää</p> <p>Olen saanut ammatillista kokemusta</p> <p>Työllä on suuri merkitys uhreille ja uhrien läheisille</p> <p>Vertaistuki on mittaamattoman arvokasta</p> <p>Tärkeää on toisen näkeminen ja kuuleminen eli kohtaaminen</p> <p>Empatia ei saa mennä liiallisuuksiin</p> <p>Vapaaehtoistyö lisää ihmisen omaa henkistä kasvua</p>

<p>Kun pystyt auttamaan ja tarjoamaan mielestäsi edes pienen palan apua, sen merkitys saattaa olla vastaanottajalle valtava. Koin henkilökohtaisesti sen, että olin tehnyt Delfinsin kautta ... opiskellessani sellaisia töitä, joista toiset vain unelmoivat. Tämä aihepiiri on laaja ja vaativa ja se on antanut minulle paljon. Olen saanut myös konsultoida työterveyspsykologeina työskenteleviä entisiä kollegoitani, jotka ovat tarvinneet hyväksikäyttöön liittyvää tietoa asiakastyössään.”</p> <p>Kysymys 6: “Ehkä tässä olisi juuri se, että pääsee auttamaan siinä, missä yhteiskunta ei auta. Kovat vs pehmeät arvot.”</p> <p>Kysymys 7: “Se auttaa verkostoitumisessa ja aihepiiri sekä haastava työ tekee kollegoista suhteellisen läheisiä jo ilman syvempää tutustumista.”</p> <p>Kysymys 8: “Mielestäni on tärkeää noudattaa järjestön struktuuria ja arvopohjaa myös. Ihan jo sen vuoksi, että varsinaiset työntekijät ovat luoneet nämä työllään ja me olemme auttamassa.”</p> <p>Kysymys 9: “On kyllä. Se muistuttaa siitä, millaisia tarinoita ja kohtaloita tähän maailmaan mahtuu, joita emme näe uutisissa tai elokuvissa. Kohtaamiset antavat merkitystä.”</p> <p>Kysymys 10: “Työnohjausmahdollisuus on tärkeä ja se, että tukea löytyy pienempiinkin kysymyksiin. Tämä on mielestäni toteutunut hyvin Delfinsin kautta.”</p> <p>Kysymys 11: “Tarve tälle työlle on niin valtava, toivon että työmme merkitys korostuu tulevaisuudessa entisestään. Julkisen sektorin olisi hyvä tunnustaa tarpeensa tällä alueella, esimerkiksi neuvolat, terveyskeskukset ym kaipaivat lisää koulutusta ja asiantuntijuutta asiakkaiden kohtaamisessa ja auttamisessa.”</p>	<p>Avun merkitys vastaanottajalle voi olla valtava</p> <p>Aihepiiri itsessään on antanut minulle paljon</p> <p>Olen saanut konsultoida muita ammattilaisia</p> <p>Arvojen mukainen toiminta on tärkeää</p> <p>Haastava työ tekee kollegoista läheisiä ilman syvempää tutustumista</p> <p>Järjestön arvopohjan ja struktuurin noudattaminen on tärkeä asia</p> <p>Kohtaamiset antavat merkitystä</p> <p>Vapaaehtoistyö on muuttanut arvopohjaani</p> <p>On tärkeää, että tukea löytyy pienempiinkin kysymyksiin</p> <p>Toivon, että työn merkitys korostuu tulevaisuudessa entisestään</p> <p>Julkisen sektorin olisi hyvä tunnustaa tarpeensa</p>
--	---

Liite 5: Taulukko 12. Fokusryhmähaastattelun aineiston ryhmittely eli klusterointi

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat
<p>Olen opiskellut lisää Delfinsin avulla Saan työstä itselle paljon Olen saanut ammatillista kokemusta Kohtaamiset antavat merkitystä Aihepiiri itsessään on antanut minulle paljon Olen saanut konsultoida muita ammattilaisia Saan vapaaehtoisuudesta ammatillista pääomaa Vapaaehtoistyö tuntuu tärkeältä Työ on merkityksellistä ja edistää opintojani Delfins on tärkeä yhdistys ja se on auttanut minua saamaan laajemman näkemyksen seksuaalirikosten uhrien kohtaamiseksi Järjestö on merkityksellinen, koska pystyin hyödyntämään sitä omassa työssäni Vapaaehtoistyö on antanut minulle uusia, hienoja näkökulmia Annan oman osaamiseni järjestön käyttöön Lisään omaa ammatillista osaamistani</p>	Individualistiset motiivitekijät
<p>On tärkeää, että tukea löytyy pienempiinkin kysymyksiin Koen, että saan tarvittaessa riittävästi tukea muilta työntekijöiltä Tukea omaan jaksamiseen voi pyytää järjestöltä On järjestävän organisaation vastuulla tarjota vapaaehtoisille riittävä tuki työhön Vapaaehtoistyön laatu varmistuu, kun järjestö pitää huolen vapaaehtoisistaan Järjestöön voi tukeutua ongelmatilanteissa</p>	Vapaaehtoisen tuen tarve
<p>Teen vapaaehtoistyötä etänä Vapaaehtoistoiminnassa työ tehdään yleisten eettisten periaatteiden mukaan Toimin hallinnossa, en varsinaisessa vapaaehtoistyössä Vapaaehtoiset on tärkeä resurssi järjestölle</p>	Vapaaehtoistyö Suomen Delfinsissä
<p>Vapaaehtoistyö lisää ihmisen omaa henkistä kasvua Vapaaehtoisena toimiminen voi kasvattaa myös ihmisenä Vapaaehtoistyö voi lisätä ihmisen henkistä kasvua Vapaaehtoisena toimiminen voi kasvattaa myös ihmisenä</p>	Henkisen pääoman lisääminen

<p>Osallistuminen vapaaehtoistoimintaan edesauttaa ihmisen omaa henkistä kasvua Vapaaehtoisuus voi kasvattaa myös ihmisenä</p>	
<p>Haastava työ tekee kollegoista läheisiä ilman syvempää tutustumista Järjestö on paikka, jonne voi tulla keskustelemaan matalalla kynnyksellä ammattilaisten kanssa Ryhmä on tärkeä, tunnen kuuluvani porukkaan Erityisesti ryhmäytyminen on tärkeää Ryhmäytyminen itsessään on tärkeää Työpari on ihana</p>	Vuorovaikutuksellisuus
<p>Toivon, että työn merkitys korostuu tulevaisuudessa entisestään Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on tärkeää Toivon, että yhdistyksen näkyvyyttä voitaisiin lisätä Sosiaalisia verkostoja tärkeämpää on työn tekeminen Olen lisännyt sosiaalisia verkostojani vapaaehtoistyön avulla</p>	Motivaatiotekijänä sosiaaliset verkostot
<p>Ammatillisuus on tärkeää Vapaaehtoisen on osattava ottaa vastaan asiakkaan raskaat tarinat Toivon merkityksen ymmärtäminen on tärkeää Oikean tiedon jakaminen on tärkeää Työssä voi käyttää omaa osaamistaan Ammatillinen vapaaehtoistyö on motivoivaa</p>	Ammatilliset motivaatiotekijät
<p>Julkisen sektorin olisi hyvä tunnustaa tarpeensa Kolmannen sektorin palvelut ovat tärkeitä, koska ne vähentävät julkisen sektorin kuormaa Kolmannen sektorin rooli on merkittävä Järjestö on kokemukseni mukaan ainutlaatuinen</p>	Lähtökohtana yhteiskunta
<p>Tunnustus tehdystä työstä tuntuu hyvältä Toivon antaminen ihmisille on palkitsevaa Uuden oppiminen on motivoivaa Saan riittävästi itselleni pienellä korvauksella Iloitsen vapaaehtoistyöstäni</p>	Vapaaehtoisen kokemus palkitsevuus
<p>Ihmisten auttaminen on tärkeää Työllä on suuri merkitys uhreille ja uhrien läheisille Vertaistuki on mittaamattoman arvokasta Tärkeää on toisen näkeminen ja kuuleminen eli kohtaaminen Avun merkitys vastaanottajalle voi olla valtava Vapaaehtoistyö itsessään on tärkeä asia</p>	Altruistiset motiivitekijät

<p>Se, että voin olla tukea, tuottaa minulle iloa Asiakkaiden saama tuki on tärkeä On hyvä, että uhrin sekä heidän läheiset saavat halutessaan apua järjestöltä Järjestö on hyvä paikka saada tukea Koin järjestön tärkeäksi, koska pystyin kertomaan sen palveluista uhreille ja heidän läheisilleen Merkityksellistä on auttaminen ja yhteys toisiin Ryhmäläisten hyvinvointi on palkitsevaa</p>	
<p>Arvojen mukainen toiminta on tärkeää Vapaaehtoistyö on muuttanut arvopohjaani Järjestön arvopohjan ja struktuurin noudattaminen on tärkeä asia Vapaaehtoistyö on syventänyt oman elämäni arvojärjestystä Järjestön arvopohjan noudattaminen on tärkeä asia minulle Arvopohja on tärkeä asia Vapaaehtoiseksi hakeudutaan todennäköisemmin, kun oma arvopohja ja järjestön arvopohja kohtaavat Vapaaehtoistyö ei ole muuttanut omaa arvojärjestystäni Vapaaehtoinen voi toimia omien arvojen pohjalta Vapaaehtoisen tulee noudattaa järjestön arvoja Oma päivätyöni on muokannut arvomaailmaani Arvopohja on tärkeä Vapaaehtoisen kuuluu kyetä sitoutumaan järjestön arvopohjaan. Vapaaehtoistyö ei ole oman egon korostamista. Vapaaehtoistyön ytimessä on ihmisen oma arvopohja Arvoperustani on yhteneväinen Suomen Delfinsin arvojen kanssa</p>	<p>Arvojen mukainen toiminta</p>
<p>Empatia ei saa mennä liiallisuuksiin Empatiakyky on tärkeä ominaisuus Empatiakyky on tärkeä ominaisuus (kaksi eri vastaajaa samaa mieltä) Empatiakyky on tärkeä ominaisuus, mutta kykynä se voi olla myös taakka Empatia ja myötäelämisen kyky ovat tärkeitä ominaisuuksia Empatiakyky on tärkeä ominaisuus</p>	<p>Vapaaehtoisen kokema empatia</p>

Liite 6: Taulukko 13. Fokusryhmähaastattelun aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Vapaaehtoisen kokema empatia Vapaaehtoisen kokema palkitsevuus Henkisen pääoman lisääminen Vuorovaikutuksellisuus	Vapaaehtoisen kokema hyöty	Positiiviset ja neutraalit motivaatiotekijät
Arvojen mukainen toiminta Altruistiset motiivitekijät	Motivaatiotekijänä arvot	
Individualistiset motiivitekijät	Individualistiset motiivitekijät	
Vapaaehtoisen tuen tarve Lähtökohtana yhteiskunta	Riskeinä ajateltavat motivaatiotekijät	Vapaaehtoistoiminnan kehittymiseen vaikuttavat tekijät
Motivaatiotekijänä sosiaaliset verkostot Ammatilliset motivaatiotekijät Vapaaehtoistyö Suomen Delfinsissä	Vapaaehtoistoiminnan sisältöä rikastuttavat motivaatiotekijät	

Hukkanen, 2021

Liite 7: Suppea kuvaus kirjallisuuskatsaukseen valituista tutkimuksista

Tutkimus yksi: EERO-TAPANI HYNYNEN 2015. PYYTEETÖNTÄ AUTTAMISTA, HENKILÖKOHTAISTA HYÖTYÄ JA PERSOONATONTA YSTÄVYYTTÄ – Vapaaehtoistyön motiivit kolmannen sektorin auttamistyössä. Pro Gradu.

Hynynen Pro gradussa tutkitaan kolmannen sektorin auttamistyötä tekevien vapaaehtoistyöntekijöiden motivaatiota. Lisäksi tutkimuksessa selvitetään, mitkä tekijät saavat henkilön osallistumaan vapaaehtoistoimintaan ja jatkamaan sen parissa. Hynynen tutkimuksessa teorit vapaaehtoistoiminnan motivaatiosta tarjoavat selitysmalleja sille, miksi henkilöt lähtevät vapaaehtoisina auttamaan muita ja pysyvät mukana. Tutkimuskirjallisuudessa keskeisin on näkemys siitä, kuinka vapaaehtoistoiminta on altruistisesti motivoitunutta. Altruismia on pyritty luokittelemaan eri tavoin. (Hynynen, 2015, s. 50)

Hynynen Pro gradussa vapaaehtoisille tärkeitä arvoja ovat perhearvot, kristillisyys ja yleinen humanisuus. Yhteinen nimittäjä näille arvoille on myötätunto. Monet Hynynen haastattelemissa vapaaehtoisista olivat motivoituneet toimimaan individualisista lähtökohdista, mutta useimmilla oli solidaarisia ja altruistisia motiiveja. Individualisista motiiveista tärkein oli mahdollisuus toimia henkilökohtaisten arvojen mukaisesti. Taustaltaan ja ominaisuuksiltaan vapaaehtoiset olivat heterogeeninen joukko. (Hynynen, 2015, s.51)

Toinen merkittävä motiivi osallistua vapaaehtoistoimintaan on mahdollisuus uusien taitojen ja tietojen hankkimiseen. Edelleen tärkeää on yhteisöllisyys. Yhteisöllisyys nähdään erityisesti toiminnan jatkumisen mahdollistajana. Osalle osallistuminen toimintaan on Hynynen tutkimuksen perusteella keino suojata minuita tarpeettomuuden kokemukselta tai tapa käsitellä omia vaikeuksia. Joillekin työikäisistä vapaaehtoisista osallistuminen edustaa myös mahdollisuutta työllistymiseen ja ammatillisten valmiuksien kehittämiseen. (Hynynen, 2015, s.51)

Hynynen mukaan vapaaehtoiset ovat toiminnassa aidosti mukana. He eivät koe velvollisuutta tai ulkoista pakkoa osallistumiseen. Monet vapaaehtoisista tiedostavat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmän ongelmia. He näkevät järjestelmän reifikaalisen, esineellistyneen ja negatiivisen maailman osana. Vapaaehtoiset eivät kuvaa tarvetta persoonattoman ystävyuden maailman osallisuuden kautta saavutettavaan dereifikaatiokokemukseen. Silti toimiminen vapaaehtoisena antaa mahdollisuuden dereifikaatiokokemukseen. (Hynynen, 2015, s.52)

Individualistiset motiivit ovat monimuotoisin ja kaikkein laajin vapaaehtoistoimintaan hakeutumista ja siinä jatkamista selittävä vaikuttimien ryhmä. Tärkeimpiä individualistisia motiiveja tutkimusaineistossa olivat arvo – motiivit. Haastatelluille oli tärkeää toimia omien arvojensa mukaisesti. Erityisesti kristilliset arvot ja perhearvot olivat haastatelluille merkityksellisiä. Muita arvoja olivat rehellisyys, vapaus, toisten kunnioittaminen, ihmisoikeudet ja tasa-arvo. Tutkimuksen viitekehäyksessä perhearvojen ja muiden haastateltujen mainitsemien humanien arvojen voidaan katsoa edustavan Wuthnow (1994) määritelmän mukaista myötätuntoa. (Hynynen, 2015, ss. 51-53)

Haastatelluilla yleisiä olivat kehittymiseen liittyvät individualistiset motiivit. Osallistuminen vapaaehtoistoimintaan nähtiin väylänä inhimilliseen kasvuun ja oman osaamisen kartuttamiseen. Haastatellut olivat lähteneet vapaaehtoisiksi saadakseen lisää koulutusta, taitoja ja tietoa. Kaikki olivat saaneet toimintaan koulutusta ja he olivat jatkuvan työnohjauksen piirissä. Osa mainitsi koulutuksen syyksi lähteä mukaan toimintaan. Useampi kuin yksi piti koulutusta tärkeänä toiminnan jatkuvuuden ja mukana pysymisen kannalta. Myös yhteisöllisyys oli tärkeää. Yhteisöllisyyttä oli sekä vapaaehtoisten että toiminnassa tuettavien kesken. (Hynynen, 2015, s.52)

Yksittäisillä vapaaehtoisilla esiintyi suojaavuus – motiiveja. Vapaaehtoistoiminta nähtiin mahdollisuutena ehkäistä yksinäisyyttä tai ”henkireikästä”. Osa haastatelluista kuvasi toimintaa elämään tarkoitusta ja sisältöä tuotavana asiana. Suojaavuus – motiiviin saattoi liittyä solidaarisuus – motiivi. Haastatellut halusivat tukea henkilöitä, jotka kokivat vaikeuksia, jotka vapaaehtoiset olivat itse jo voittaneet. Edelleen haluttiin tukea henkilöitä, jotka ovat vapaaehtoisten kanssa samassa asemassa. Solidaarisia motiiveja osallistua toimintaan kuvattiin lähes yhtä paljon kuin altruistisia motiiveja. (Hynynen, 2015, ss. 52-53)

Vapaaehtoiset kuvasivat toiminnan ilmapiiriä ja vuorovaikutusta. Kuvauksissa toistui yhteisöllisyys, luottamuksellisuus ja ryhmän merkitys sen jäsenille. Kuvauksissa nousi esiin vuorovaikutus, dialogisuus ja yhteistoiminnasta saatava mielihyvä. Vapaaehtoiset näkee, että vapaaehtoistoiminta on konsensuaalisen maailman osa ja vastakohta byrokraatiaan ja professionalistuneen työhön. Useat vapaaehtoiset kuvasivat reifikaalista, esineellistä, maailmaa ja erityisesti vammaisten, vanhusten ja mielenterveyskuntoutujien palveluja sen ilmentymänä. Haastatelluista kukaan ei kuvannut tietoisesti pyrkivänsä pois reifikaalisen maailman rajoitteista. Puolet Hynynen haastatelluista kuvasi Marjovuon (2014) määritelmän mukaisen dereifikaatiokokemuksen. Keskeistä kokemukselle oli kokemus autonomiasta ja kontrollista. Hynynen mukaan pyrkimys dereifikaatioon on mahdollinen motiivi lähteä vapaaehtoistoimintaan ja jatkaa sen parissa. Hynynen tutkimuksessa haastatellut ovat tietoisia solidaarisista, altruistisista ja individualistisista motiiveistaan. Osalle heistä omien arvojen ja ideologian kuvaaminen oli helppoa. Heidän kertomuksissaan ei esiintynyt tietoisia pyrkimyksiä dereifikaatioon. (Hynynen, 2015, s.53)

Kaikki motivaatioteoriat kuvaavat vapaaehtoistoiminnan motiiveja ja vapaaehtoistoimijoiden erilaisia vaikuttimia. Hynynen Pro gradussa individualistiset motiivit nousevat korostuneesti esiin ja funktionalistinen motivaatioteoria onnistuneen parhaiten vapaaehtoisten motivaation kuvauksessa. Toisaalta dereifikaatioteoria tarjoaa kokonaisvaltaisimman tavan tarkastella vapaaehtoistoimintaa ilmiönä. Hynynen mukaan esimerkiksi harrastajateatteri, urheilu tai luottamustoimen hoitaminen ovat elämänalueita, joihin liittyy samankaltaisia piirteitä. Dereifikaation mahdollisuutta niiden parissa ei voi poissulkea. Toisaalta aiempi tutkimus ja jokainen teoria tarkastelee vapaaehtoisten motiiveja. Mahdollista on, että henkilöt, jotka eivät toimi vapaaehtoisina jakavat samat arvot ja ovat samoin motivoituneita, kuin toimintaan osallistuvat. Toimintaan osallistumiseen voi vaikuttaa motivaation sijasta muut syyt, kuten elämäntilanneresurssit, tai yksittäinen aktivoiva impulssi. (Hynynen, 2015, s.54)

Tutkimus kaksi: LOTTA LEHMUSVUORI 2016. "SITOUTUMINEN JA MOTIIVIT VAPAAEHTOISTYÖSSÄ" Vertaileva tutkimus Setlementti Naapuri Ry:n organisaatiossa. Pro Gradu.

Lehmusvuoren Pro Gradussa Lotta Lehmusvuori tutkii sitoutumista ja motiiveja Setlementti Naapuri ry:ssä. Naapuri ry sisälsi Myrskylyhty ja RIKU:n vapaaehtoiset. Lehmusvuoren mukaan Myrskylyhdyn ja RIKU:n vapaaehtoisten motiiveissa on myös havaittavissa samoja motivaatiotekijöitä, jotka nousevat esiin aiemmassa motiivitutkimuksessa, kuten Maslow 1970 ja Yeung 2002 tutkimuksissa. Sekä Myrskylyhdyn, että RIKUN yksiköiden osalta osallistuminen yhteiseen hyvään ja muiden auttaminen korostuivat vapaaehtoistyön motiiveina. Myrskylyhdyssä ilmeni oman pääoman hyödyntämiseen liittyviä motiiveja erityisesti eläkeläisten keskuudessa. Oman ammattitaidon ylläpito tuli myös esille, kuten ammatillinen kehittyminenkin. Lisäksi oman ammatillisen osaamisen hyödyntäminen tulee julki erityisesti eläkeläisten vastauksissa. Myrskylyhdyssä on selvästi havaittavissa oman osaamisen hyödyntämiseen ja ammatillisen kehittymisen liittyvät motiivit. Edelleen kertomuksista käy ilmi ryhmän merkitys jäsenten sitoutumiseen vaikuttavana tekijänä. Yksiköissä on havaittavissa henkilökohtaiset motiivit, kuten itsensä kehittäminen, halu auttaa muita ja uuden oppiminen. Halussa tehdä jotain yhteiskunnan hyväksi voi nähdä sekä sisäisiä että ulkoisia vaikuttimia. Maailmankuvan laajeneminen, oman itsensä kehittäminen ja tekemisen merkityksellisyys korostuivat molemmissa yksiköissä. Esille nousi myös yhteiskunnallinen näkökulma, sillä eri aikakausina esille nousevat arvot vaikuttavat motivaatioon tehdä vapaaehtoistyötä. (Lehmusvuori, 2016, s. 31-33, 37)

Vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtemisessä korostuivat yksilölliset tekijät, kuten ilmoituksen näkeminen internetissä, mukaan pyydetyksi tuleminen tai sähköpostin kautta. Lehmusvuoren mukaan toimintaan lähtemisen syyt olleet suoraan sidoksissa toimintamuotoihin. Vastauksissa korostui henkilökohtaiset tekijät eikä näin ollen ollut yleistettäviä syitä. Tutkimuksessa mukaan lähtemisen motivaatiossa esiintyy auttamisen halun orientaatio ja myös ryhmän kaipuun orientaatio. Muiden orientaatioiden vaikutus on vaikea havaita mukaan lähtemisen syyn taustalla. (Lehmusvuori, 2016, ss.34, 35)

Koulutustausta ja ammatillinen tausta tukivat osittain toimintamuodon valintaa. Henkilökohtaisella taustalla ja intresseillä oli vaikutusta toimintamuodon valintaan. Kuitenkaan vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtemisen kannalta toimintamuodoilla tai yksiköillä ei ole ollut vaikutusta. Vapaaehtoisten kokemukset työn palkitsevuudesta olivat vahvasti sidoksissa siihen, millä tavoin ryhmään osallistuvat henkilöt saivat ryhmästä apua ja uusia näkökulmia sekä kuinka heidän ohjaamansa ryhmät kehittyivät. Tutkimuksessa on nähtävissä, että työn palkitsevuus liittyy vahvasti hyödyksi olemisen tunteeseen ja muiden auttamiseen. Palkitsevuuden kokemukset liittyvät altruistisiin motiiveihin. (Lehmusvuori, 2016, s.35)

Tutkimuksessa hyödyksi oleminen merkitsee vapaaehtoisille paljon ja tuottaa onnistumisen tunteita. Lehmusvuoren tutkimuksessa vapaaehtoistyön tekemisen merkityksellisyys vaikutti muodostuvan eri tekijöistä, kuin työn sisällön palkitsevuudesta. Palautteen saaminen nähtiin tärkeänä. Molemmissa yksiköissä vapaaehtoisten yleisimpänä motiivina oli jo mainittu auttamisen halu ja

lisäksi yhteiskunnallisesti merkittävän hyödyn tarjoaminen. (Lehmusvuori, 2016, s.36, 39)

Lehmusvuoren tutkimuksessa motivaatioon ja toiminnassa mukana olemiseen vaikuttavat samat taustatekijät. Toiminnassa mukana jatkamisen syyt kuitenkin erosivat motiiveista. Motivaatiotekijöissä esiin nousi henkilökohtaiset intressit, kun taas toiminnassa mukana olemisen syyt painottuvat vahvasti sosiaalisiin tekijöihin. Kiintymys sosiaalisiin suhteisiin eli vapaaehtoisten ryhmään oli tärkeä osa toiminnassa mukana pysymistä. Vapaaehtoiset kokivat vapaaehtoistoiminnalla ja kolmannella sektorilla olevan tulevaisuudessa hyvin tärkeä rooli. On olemassa henkilöitä, joille kolmannen sektorin toiminta tarjoaa apua elämäntilanteissa, jota he eivät muualta saa. (Lehmusvuori, 2016, s.47, 53)

Tutkimus kolme: ELINA HEIKKINEN 2019: "YHTÄKÄÄN LASTA EI JÄTETÄ!" Tutkielma Pelastakaa Lasten vapaaehtoisten motiiveista. YAMK-opinnäytetyö.

Heikkisen opinnäytetyössä tutkittiin vapaaehtoisten motiiveja Pelastakaa lapset ry:ssä. Heikkisen tutkimukseen vastasi 272 naista ja 35 miestä. Miehiä suhteessa naisiin oli 11%. Kokonaisvastausprosentti oli 4%. Eniten vastaajia oli 33-48 vuotiaiden ikäluokassa ja vastaajat olivat keskimääräisesti korkeakoulutettua väkeä (51%). Suurin osa vastaajista oli ollut mukana toiminnassa 1-5 vuotta ja suurin osa vastanneista oli mukana tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnassa. (Heikkinen, 2019, s. 31-35)

Arvot olivat vastaajille tärkein motivaatiotekijä heidän vapaaehtoistoiminnassaan. Vastaajista 86 % – 97 % oli samaa mieltä arvoihin liittyvien väittämien kanssa ja vastauksissa korostui auttamisen merkitys. Lähes jokainen vastaaja (97 %) piti muiden auttamista tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Lisäksi omien arvojen mukainen toiminta oli merkityksellistä. Tällä tarkoitettiin itselle tärkeän asian puolesta toimimista (tärkeää tai erittäin tärkeää 91 %:lle vastaajista). Muita tekijöitä vapaaehtoistoiminnassa olivat myötätunto, huoli toisista ja muista välittäminen. (Heikkinen, 2019, s. 36)

Heikkisen tutkimuksessa oli enemmän hajontaa ymmärrykseen liittyvissä vastauksissa. Esimerkiksi näkökulmien avartuminen vapaaehtoistyön avulla oli tärkeää usealle (84 %). Samanaikaisesti uusien asioiden oppiminen käytännöllisellä tavalla (51 %) tai omien vahvuuksien tutkiminen (52 %) nähtiin tärkeiksi. Kaikkein tärkeimpiä ymmärrykseen liittyvät väittämät oli alle 24 -vuotiaille. Motivaatiotekijänä toiminnasta saatava tunnustus oli melko tärkeää tai erittäin tärkeää yhteensä 56 %:lle vastaajista. Suuri osa vastaajista piti tärkeänä sitä, että järjestö kohtelee työntekijöitään ja vapaaehtoisiaan yhdenvertaisesti (90 %). Yhdenvertainen kohtelu oli naisille tärkeämpää kuin miehille. Lisäksi palautteen saaminen oli tärkeää yli puolelle vastaajista (58 %). Alle 24-vuotiaista 50 % piti tärkeänä saamaansa arvostusta vapaaehtoistoiminnastaan, kun taas yli 65-vuotiaista arvostusta piti tärkeänä vain 10 %. Miehet pitivät arvostuksen saamista tärkeämpänä kuin naiset. (Heikkinen, 2019, ss. 37-42)

Motivaatioluokka omanarvontunto, eli vapaaehtoinen tavoittelee vapaaehtoistoiminnalla itsetunnon tai itsearvostuksen kohottamista, sisälsi hajontaa. Esimerkiksi "vapaaehtoisuus tuo hyvää mieltä" oli tärkeää lähes kaikille (94 %). Samalla väittämän "vapaaehtoistoiminta pitää minut kiireisenä" kanssa oli eri

mieltä reilusti yli puolet. Heikkisen (2019) kyselyn avoimessa osiossa kiire nähtiin vapaaehtoistoimintaa rajoittavana tekijänä. Yhteisöllisyyden luokassa vapaaehtoiset kokevat, että toiminnassa tärkeää on rakentaa omia sosiaalisia verkostoja. Suurin osa (34 %) kyselyyn vastanneista koki, että yhteisöllisyys ei ollut tarpeetonta eikä tärkeää. Uusien ystävyysuhteiden saaminen toiminnan kautta nähtiin jokseenkin merkittävänä (51%). Naisille yhteisölliset tekijät olivat tärkeämpiä kuin miehille ja nuorille tärkeämpiä kuin vanhemmille. (Heikkinen, 2019, ss. 43-47)

Uraan liittyvät tekijät eivät olleet tärkeitä. Uran merkitys motivaatiotekijänä oli sitä vähäisempi, mitä vanhempi vastaaja oli kyseessä. Vähiten merkittäviä tekijöitä olivat suojaavat tekijät. Suojaavuudella tarkoitetaan, että vapaaehtoinen pyrkii vapaaehtoistoiminnalla vähentämään negatiivisia tunteitaan. Suojaavuuteen liittyvät tekijät olivat tärkeitä vain 10%:lle vastanneista ja naisille suojaavat tekijät olivat tärkeämpiä (22%) kuin miehille (2%). Vastauksista löytyi hajontaa. (Heikkinen, 2019, ss.47-50)

Avoimista kysymyksistä nousi motivaatioluokat arvot, omanarvontunto, yhteisöllisyys ja ymmärtäminen. Myös motivaatioluokka tunnustuksen saaminen ja ura esiintyi. Aineistosta nousi myös muita tekijöitä, joiden vuoksi vapaaehtoisena toimittiin. Nämä luokat liittyivät järjestöön ja sen maineeseen, toimintaan. Monissa vastauksissa esiintyi useita rinnakkaisia motiiveja, esimerkiksi arvoihin (välittäminen, lasten hyväksi toimiminen), yhteisöllisyyteen (yhdessä touhuaminen, uudet ihmiset) ja omanarvontuntoon (toiminta on mukavaa ja rikastuttaa elämää) liittyviä tekijöitä. Niin strukturoiduissa kuin avoimissa vastauksissa korostui arvojen merkitys (43%). Altruismi eli tärkeän puolesta toimiminen, koettiin merkitykselliseksi. Avoimen kysymyksen vastauksista nousi vahvasti esille, että auttaessaan saa itselleen hyvän mielen. (Heikkinen, 2019, ss. 52-53, s. 62)

Tutkimus neljä: VIHervaara, JOHANNA 2017: SPR:n JA VAPEPAN HÄLYTYSRYHMISSÄ TOIMIVIEN VAPAAEHTOISTEN KOKEMUKSIA PURKUKESKUSTELUISTA JA JÄLKIPUINNISTA VAPAAEHTOISTEN JAKSAMISEN TUKEMISEN VÄLINEENÄ. YAMK- opinnäytetyö

Tutkimuksen lähtökohtana oli selvittää Suomen Punaisen Ristin (SPR) ja Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) hälytysryhmissä toimivien koulutettujen vapaaehtoisten jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä. Lisäksi selvitettiin tekijöitä, jotka vapaaehtoiset ovat auttavan jaksamista. Edelleen tutkimuksessa selvitettiin, miten vapaaehtoiset kokivat purkukeskustelun ja jälkipuinnin vaikuttaneen jaksamiseen. (Vihervaara, 2017, s. 7)

Ennen varsinaista haastattelua Vihervaaran tutkimuksessa haastateltavilta kerättiin taustatietoja, kuten tehtyjen hälytystehtävien määrää. Haastateltavien toiminta-aika vapaaehtoistehtävissä oli kaikilla vastaajilla korkea, jopa kolmekymmentä vuotta. Valtaosa oli osallistunut yli kymmeneen hälytystehtävään. Ryhmissä nousi erilaisia syitä vapaaehtoistoimintaan mukaan hakeutumiselle, kuten uuden harrastuksen etsiminen. Osan haastatelluista motiiviksi nousi halua oppia lisää uusia taitoja. Vastaajia yhdisti toimintaan mukaan hakeutumisessa halu auttaa muita ja halu tehdä hyvää. Kaikkia yhdisti jatkuva halu kouluttautua ja ryhmässä toimiminen koettiin hyväksi taitojen ja tietojen jakamisen kannalta. Palkitsevaa oli ryhmän yhteinen oppiminen ja edistyminen. (Vihervaara, 2017, s. 44-45)

Lähes kaikki vastaajat toimivat tällä hetkellä useassa eri vapaaehtoistehtävässä. Vastaajat kokivat erilaisten tehtävien tukevan toinen toisiaan sekä olevan hyödyksi hälytystehtävillä. Toimiminen valmiusjärjestössä koettiin tärkeänä ja se tuki kokemusta suurempaan kokonaisuuteen kuulumisesta. Lisäksi viranomaisten tukena toimiminen nousi tärkeäksi osaksi vapaaehtoistehtävän merkityksellisyyttä. Toiminnan yhteiskunnallinen merkitys koettiin tärkeänä. Vapepa koettiin joustavaksi ja monipuoliseksi järjestöksi, jolla on runsaasti osaamista ja hälytysryhmissä toimiminen koettiin valinnaksi. Useat kokivat vapaaehtoisen roolin laajemmin kuin vain harrastusroolina. Roolia saattoi olla vaikea erottaa muusta elämästä. Vastaajat kokivat, että tehtävissä toimiminen oli vaikuttanut ihmisenä kehittymiseen. Esimerkiksi koettiin, että oli työstetty teemoja oman itsen kanssa liittyen työstä kieltäytymiseen. (Vihervaara, 2017, s. 46-47)

Tutkimuksessa hyväksi koettiin järjestön koulutusjärjestelmät ja eri koulutustasot kertoivat toiminnan joustavuudesta ja laadusta. Peruskursseilta saadut valmiudet koettiin tärkeiksi. Harjoitusten merkitys koettiin tärkeänä ja taitoja ylläpitävänä asiana sekä motivoivana tekijänä, joka auttoi vapaaehtoisia pysymään motivoituneena toimintaa kohtaan. Vapaaehtoisten johtajaksi koettiin oma ryhmänjohtaja, mutta hälytystehtävillä johtaja oli viranomainen. Johtajan asemaa pidettiin selvänä, mutta hänet koettiin myös samanvertaisena toisiin nähden. Johtaminen koettiin vastavuoroisena ja vuorovaikutuksellisenä ja johtamisjärjestelmät selkeinä ja jämäköinä. Johtajuuden merkitys nostettiin esiin tehtävien lisäksi harjoituksissa ja perustoiminnan sujuvuudessa. Johtajan velvollisuutena koettiin olevan vapaaehtoisen jaksaminen varmistaminen. Johtamisessa vahvasti esillä oli myös luottamuksen merkitys. Vapaaehtoisen oma esimerkillinen toiminta koettiin tärkeäksi, jos toimittiin ryhmänjohtajan asemassa, kun taas kouluttajan roolissa koettiin velvollisuutta oppia uutta ja viedä tietoa eteenpäin. Tutkimuksessa koulutus oli kaiken ryhmätoiminnan edellytys. Haastateltujen mukaan vapaaehtoistoiminnassa riskeinä pidettiin ennakoimattomuutta ja kausiluonteisuutta sekä työntekijän yksilöllisiä kykyjä. Lisäksi kokemuksen mukaan osa vapaaehtoisista poistuu paikalta ennen virallista lopettamista. (Vihervaara, 2017, s. 48-53)

Tutkimus viisi: TIRKKONEN, SONJA 2017: VAPAAEHTOISTYÖ SYÖPÄÄ SAIRASTAVIEN SAATTOHOIDOSSA - VAPAAEHTOISTEN NÄKEMYKSIÄ OMASTA ROOLISTAAN JA ASEMASTAAN. Pro Gradu.

Tirkkosen Pro Gradussa analysoidaan saattohoidon vapaaehtoistyötä, tarkemmin vapaaehtoisten näkemyksiä vapaaehtoistyön toiminnasta ja vapaaehtoistyön sisällöstä. Tirkkonen tutki, millaisia rooleja vapaaehtoiset saavat suhteessa potilaaseen ja suhteessa osastoon. Edelleen tutkittiin suhdetta henkilökuntaan sekä sitä, millaisia ominaisuuksia vapaaehtoiset liittävät vapaaehtoistyössä toimiville henkilöille. Tutkimuksen tulosten perusteella on mahdollisuus kehittää toimintaa ja luoda uusia yhteistyön mahdollisuuksia. (Tirkkonen, 2017, s.56)

Tirkkosen tutkimuksessa vapaaehtoiset kohtasivat sekä potilaita että omaisia sekä toivat potilaan arkeen iloa ja kaivattua vaihtelua. Vapaaehtoiset olivat sitoutuneita työhönsä. Vapaaehtoisten roolit muotoutuivat kohtaamistilanteissa luonnollisella tavalla. Roolit muotoutuivat merkittäviksi suhteessa potilaisiin sekä omaisiin. Rooleja

olivat ”kuuntelijan” rooli ja ”emotionaalisen” tuen antajan rooli sekä sivurooli suhteessa omaisiin. Tämä sivurooli sisälsi ”kuuntelijan” roolin. Tutkimuksessa molemmat roolit katsottiin sisältyvän emotionaalisen tuen antamiseen ja ne lähtivät potilaiden sekä omaisten tarpeista. (Tirkkonen, 2017, s.56)

Tarkasteltaessa vapaaehtoisten roolia suhteessa osastoon ja henkilökuntaan, olivat roolit selkeästi vielä ”muotoutumassa”. Rooleille löytyi yhteisiksi nimittäjiksi esimerkiksi ”ulkopuolisen” ja ”ylimääräisen” roolit, mikä kuvasi muun muassa vapaaehtoisten tyytymättömyyttä ja sitä, etteivät he olleet vielä päässeet osaksi osaston toimintaa. Nämä roolit olivat luonteeltaan sellaisia, jotka vapaaehtoiset määrittelivät itselleen ulkopäin. Tyytymättömyys ehkä oli yhteyksissä vapaaehtoisten odotuksiin työn sisällöstä. Vapaaehtoiset toivat esille, että olisivat valmiita tekemään myös muita tehtäviä, jos potilaan kohtaaminen ei ole mahdollista. Tutkimuksessa muiden tehtävien tekeminen poistaisi ”turhautuneisuuden” tunnetta. Lisäksi vapaaehtoiset olisivat halunneet taustatietoja potilaista. Taustatietojen saaminen olisi lisännyt ”ymmärrystä”. (Tirkkonen, 2017, s.57)

Keskeisinä tarvittavana vapaaehtoisen ominaisuutena vapaaehtoiset pitivät taitoa kohdata potilas ja hänen omaisensa, kykyä sitoutua tehtävään sekä taitoa olla aidosti läsnä. Muita ominaisuuksia oli kokemus vapaaehtoistyötä ja kokemus saattohoidosta. Osa löysi vapaaehtoistyön eläköitymisen myötä ja osa halusi tehdä jotain ”merkityksellistä”. Vapaaehtoistyö tarjosi vastavuoroisuuden tunteen. Lisäksi vapaaehtoiset näkivät toiminnassa hyviä asioita ja mahdollisuuden kehittymiseen. He toivat esille kehitysehdotuksia. Vapaaehtoistyötä ei tulisi ajatella korvaavana elementtinä ammattilaisten tekemälle työlle, koska ammattilaisten tekemää työtä ei korvaa mikään. Tärkeää on, että vapaaehtoistyö on kaikin puolin koordinoitua. Siksi on keskeistä, että järjestöllä olisi nimetty henkilö tätä tehtävää varten (Tirkkonen, 2017, s.57-59)

Tutkimus kuusi: VANTOLA, NOORA 2012: TOIMINNANOHJAUS VAPAAEHTOISTEN TUKENA HELSINGIN TYTTÖJEN TALON VAPAAEHTOISTEN NAISTEN KOKEMUKSIA TOIMINNAOHJAUksesta. Pro Gradu.

Tutkimuksessa kuusi tarkasteltiin vapaaehtoisten kokemuksia toiminnanohjaamisesta Tyttöjen Talolla. Kaikki vapaaehtoiset olivat koulutettuja organisaation toimintaan ja suurin osa heistä osallistui säännöllisesti ryhmäohjauksiin vapaaehtoistyönsä tueksi. Yksilöohjauksen mahdollisuudesta osa vapaaehtoisista ei oman kokemuksensa mukaan tiennyt, vaikka se oli koulutuksessa kerrottu. Kokemus ryhmätoiminnanohjaamisesta oli kaikkien vapaaehtoisten mielestä positiivinen. Vapaaehtoisista kolme toi esille toiminnanohjauksen merkityksellisyyden kiintopisteenä. Kaikki tutkimuksen vapaaehtoiset kokivat toiminnanohjauksissa keskeisenä seikkana kokemusten jakamisen ja toisten vapaaehtoisten tapaamisen. Hyödyllisimpinä koettiin yhteisiin toimintatapoihin liittyvät keskustelut. Lisäksi haluttiin kuulla, miten he olivat toimineet tai suhtautuneet ongelmallisiksi koetuissa tilanteissa ja näin toimimalla odotettiin opastusta ja neuvoja myös omaan toimintaan. (Vantola, 2012, s.48-50)

Tutkimuksen haastateltavat toivat esille, toiminnanohjauksissa on mahdollista keskustella myös positiivisista kokemuksista ja onnistumisista. Lisäksi haastateltavat

toivat esille, että tulevan yhteistyön varalle vapaaehtoisten on hyvä tuntee toisensa. Lisäksi toiminnanohjauksissa pystyi mahdollisesti olla avuksi kokemattomammille. Kaikki haastateltavat olivat tyytyväisiä toiminnanohjaajaan tapaan ohjata. Erityisesti pidettiin siitä, että hän oli kiinnostunut kuulumisista ja osoitti kuuntelevansa. Tutkimuksessa suurin osa piti ohjaajan tärkeänä tehtävänä tietynlaista linjanvetämistä. Vapaaehtoisten mielestä oli tärkeää tietää, mitä vapaaehtoiselta odotetaan ja millaisia oikeuksia sekä velvollisuuksia on. Haastateltavat kokivat ohjaajan opastajana ja tiedon antajana vapaaehtoistyössä. Ohjaajalta odotettiin selkeitä toimintaohjeita vaikeiksi koettuihin tilanteisiin. (Vantola, 2012, s.51-53)

Tutkimuksen vapaaehtoiset toivat esille, kuinka tärkeää on kuulla asiakkaiden taustoista, jotta heihin osaa suhtautua oikealla tavalla. Tärkeänä pidettiin vapaaehtoisen selkeää tehtävänrajausta ja talon toimintaperiaatteita. Yksi haastateltava toi esille, että joissain tilanteissa vapaaehtoisen kyvyt eivät riitä. Näissä tilanteissa vastuu siirtyi talon työntekijälle. Kaikki haastateltavat pitivät tärkeänä, että ohjauksen avulla näkemys vapaaehtoisen roolista selkeytyi. Ohjauksessa vapaaehtoinen sai ohjaajalta ja vapaaehtoisilta palautetta toiminnastaan. Lisäksi annettiin tietoa siitä, miten seuraavalla kerralla voisi toimia paremmin. Toiminnanohjauksessa ohjaaja kertoo vapaaehtoisille, mikäli on aiheita, joihin vapaaehtoisen ei ole suotavaa ottaa kantaa. Toisin sanoen vapaaehtoinen ei voi aina tuoda esiin omia henkilökohtaisia mielipiteitään. Lisäksi mainittiin, että vapaaehtoisena saattaa kohdata asioita, jotka ovat omassa elämässä vaikeita. Tutkimuksessa tuotiin esille omien rajojen tiedostamisen tärkeys vapaaehtoistyötä tehdessä. Osa haastateltavista kertoi kiinnittäneensä erityistä huomiota toiminnastaan saamaansa kiitokseen. (Vantola, 2012, s.53-56)

Liite 8. Linkkejä henkilöille, joita seksuaalinen hyväksikäyttö ilmiönä koskettaa

Jos olet kokenut tai kohdannut seksuaalista väkivaltaa tai ilmiö koskettaa sinua muutoin, niin löydät apua ja lisätietoa seuraavista linkeistä.

Rikosuhripäivystys <https://www.riku.fi/fi/etusivu/>

Auttajille ja rikoksen uhriksi joutuneille, heidän läheisilleen.

Raiskauskriisikeskus Tukinainen <http://tukinainen.fi/>

Kriisivastaanottoja, maksuton juristipäivystys ja tietoa auttajille, raiskauksen uhreille sekä läheisille.

Nuorten Exit <https://nuortenexit.fi/>

Tukea ja tietoa 13-29 –vuotiaille.

Välitä <https://www.seksuaalivakivalta.fi/>

Kriisiapua ja palveluohjausta seksuaalisen väkivallan tekijöille ja uhreille, sekä läheisille.

Nettivihje <https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme-kotimaassa/lasten-suojelu-ja-nettivihje/>

Palvelu, johon voit tehdä ilmoituksen netissä toimivasta, lasten seksuaaliseen kaltoinkohteluun liittyvästä toiminnasta.

Apua.info <http://www.apua.info/>

Sivusto, jossa toimii paljon monenlaisia auttavia tahoja

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) <http://www.mll.fi/>

Tukea vanhemmille ja tietoa lasten oikeuksista mm. chatin avulla

Lasten perusoikeudet ry. <http://www.lastenperusoikeudet.fi/>

Tietoa lasten perusoikeuksista.

Sexpo-säätiö <https://sexpo.fi/>

Monenlaisia seksuaalista hyvinvointia edistäviä palveluja, myös rikoksen tekijöille tai rikosta suunnitteleville henkilöille

Poliisin nettivinkki <https://poliisi.fi/nettivinkki>

Suomen Delfins <https://suomendelfins.fi/>

